

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

**MEDYANIN KİTLELERİ ETKİLEMEDEKİ GÜCÜ:
SURIYE SAVAŞI ÜZERİNDEN YAZILI BASIN
İNCELEMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

ÖZGE ERCAN

İSTANBUL, 2016

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KÜRESEL SİYASET VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER**

**MEDYANIN KİTLELERİ ETKİLEMEDEKİ GÜCÜ:
SURİYE SAVAŞI ÜZERİNDEN YAZILI BASIN
İNCELEMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

ÖZGE ERCAN

TEZ DANIŞMANI

**DOÇ. DR. EBRU CANAN -
SOKULLU**

İSTANBUL 2016

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

İLGİLİ ENSTİTÜNÜN VE
PROGRAMIN ADI

Tezin Adı:
Öğrencinin Adı Soyadı:
Tez Savunma Tarihi:

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu
Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Ünvan, Ad ve SOYADI
Enstitü Müdürü
İmza

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

Ünvan, Ad ve SOYADI
Program Koordinatörü
İmza

Bu tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri
Tez Danışmanı
Ünvan, Adı ve Soyadı

Üye
Ünvan, Adı ve Soyadı

Üye
Ünvan, Adı ve Soyadı

İmza

.....

.....

.....

ÖZET

MEDYANIN KİTLELERİ ETKİLEMEDEKİ GÜCÜ: SURIYE SAVAŞI ÜZERİNDEN YAZILI BASIN İNCELEMESİ

Özge ERCAN

Küresel Siyaset ve Uluslararası İlişkiler

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ebru CANAN – SOKULLU

Ocak 2016, 72

Suriye’de Mart 2011’de başlayan rejim karşıtı gösterilerin ciddi çatışmalara ve ardından da iç savaşa dönüşmesi ile birlikte komşu ülkelere doğru ciddi oranda insan göçü yaşanmıştır. Ülkelerinden iç savaş ve yaşanan çatışmalar yüzünden ayrılmak zorunda kalan Suriyeliler 21. yüzyılın en büyük göç hareketini başlatmışlardır. Birleşmiş Milletler Sığınmacılar Yüksek Komiserliği (BMMYK) Suriye’den diğer ülkelere yaşanan göç dalgasını yakın tarihteki en büyük göç dalgalarından biri olarak nitelendirmektedir. Suriye’den Türkiye’ye yönelik ilk toplu göç, 29 Nisan 2011’de gerçekleşmiştir.

Suriye İç Savaşı ile birlikte Türkiye’de ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda da Suriyelilerin varlığından söz edilmeye başlanmış, Türk basınında da bu konularda çok sayıda habere yer verilmiştir. Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye entegrasyonları, ülkede kalma süreleri ve ülkeyi nasıl ve ne ölçüde etkileyecekleri Türk medyası ve dış politikasının gündemindeki soruların başında gelmektedir. Türkiye’nin hemen her bölgesinde yaşamaya başlayan Suriyeliler, yerel halk için tehdit midir, yoksa fırsat mı sorusu ise en çok tartışılan sorulardan biridir. Bu bağlamda Suriyelilerin üniversite öğrencileri için ne ifade ettiği, yerel halkın Suriyelilerden rahatsız olup olmadığı sorusu, yapılan anket çalışmasında tespit edilmek istenmiş, bu üç başlıkta haklarında ne düşünüldüğü ve medyada yer alan haberlerin Suriyeliler algısında ne kadar etkili olduğu ölçülmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Suriye İç Savaşı, Suriyeli Sığınmacılar, Medya, Kamuoyu, Dış Politika, Göçmenlik, Göç, Tehdit, Yabancı Düşmanlığı.

ABSTRACT

THE POWER OF THE MEDIA TO AFFECT THE MASSES:
A STUDY OF THE PRINT MEDIA THROUGH ITS COVERAGE OF THE
SYRIAN CIVIL WAR

Özge ERCAN

Global Politics and International Relations

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Ebru CANAN –SOKULLU

January 2016, 72

A large wave of Syrian migrants to neighboring countries has been going on since the anti-regime demonstrations in Syria began in March 2011, which turned into a civil war. This migration of Syrians, trying to escape civil war and conflicts, constitutes the largest migration of the 21st century according to the United Nations High Commission for Refugees (UNHCR). The first large group of refugees from Syria to Turkey arrived on 29 April 2011.

Since the onset of the Syrian Civil War, the presence of Syrians in Turkey and their economic, social and cultural impact has been widely discussed and covered by the Turkish media. The integration of Syrian refugees in Turkey, their period of stay, and how and to what extent they will affect Turkey are issues at the top of the agenda of the Turkish media and of foreign policy. One of the most widely discussed issues is whether these refugees, who reside in almost all regions of Turkey, constitute a threat or an opportunity for the local community. In this context, adopting an experimental research technique, this study attempts to determine what these Syrian migration for a sample of university students mean and whether or not and under what circumstances they are concerned by them, and to gauge through these three points how much effect the coverage in the media has on the perception of Syrians.

Key Words: Syrian Civil War, Syrian Refugees, Media, Public Opinion, Foreign Affairs, Immigration

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR.....	iv
1. GİRİŞ	1
2. SURİYE İÇ SAVAŞI VE TÜRKİYE'DE SURİYELİ	
SIĞINMACILAR.....	6
2.1 SURİYE İÇ SAVAŞI	6
2.2 TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ SIĞINMACILAR	12
2.2.1 Kamplarda Yaşayan Suriyeliler	12
2.2.2 Kamplar Dışında Yaşayan Suriyeliler.....	14
3. LİTERATÜR TARAMASI	16
3.1 MEDYA.....	14
3.1.1 Medya Organlarında Söylem ve İdeoloji.....	18
3.1.2 Metin Yapısı Çözümlemesi	20
3.2 MEDYA VE DIŞ POLİTİKA İLİŞKİSİ	22
3.3 MEDYA VE KAMUOYU İLİŞKİSİ.....	24
3.4 GÖÇMENLİK	34
4. VERİ YÖNTEM	41
5. AMPİRİK BULGULAR	46
5.1 T1 GRUBU	46
5.2 T2 GRUBU (DENEY GRUBU)	54

5.3 HABER İNCELEMELERİ.....	60
5.3.1 Ekonomi Haberleri.....	60
5.3.2 İç Güvenlik Haberleri	64
5.3.3 Kültürel Haberler	66
6. SONUÇ.....	70
KAYNAKÇA.....	75
EKLER.....	76

KISALTMALAR

- AB : Avrupa Birliği
- ABD : Amerika Birleşik Devletleri
- AFAD : Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
- AKP : Adalet ve Kalkınma Partisi
- BMMYK : Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
- CHP : Cumhuriyet Halk Partisi
- HDP : Halkların Demokratik Partisi
- İŞİD : Irak – Şam İslam Devleti
- MHP : Milliyetçi Hareket Partisi
- TOFED : Türkiye Otobüsçüler Federasyonu

1. GİRİŞ

15. yüzyılda matbaanın icadı ile yazılı materyaller, halka enformasyon sağlayan en önemli kaynaklardan biri haline gelmiştir. Teknolojinin gelişmesi ile görsel ve işitsel araçlara da sahip olan medya, günümüzde dolaşım ağının genişliği ve halka enformasyon sağlayan bir kaynak olması ile birçok disiplinin inceleme alanına girmiştir. Medya, dış politikaya olan etkisini, onu takip eden mikro anlamda birey, makro anlamda ise toplum ve en çok kamuoyu oluşturma özelliği üzerinden oluşturur. Her medya organı onu oluşturan yapılar ve finanse eden aktörlerle birlikte bir paket olarak düşünülürse, farklı medya organlarının izlerkitlelerinde farklı anlamlar ürettiğini söylemek mümkündür. Medyanın birey üzerindeki bu anlam üretme özelliği ve halka bilgi sağlayan bir yapıya sahip olması uluslararası ilişkiler teorisyenlerini de uluslararası ilişkiler ve medya arasındaki ilişkiyi incelemeye yöneltmiştir. Bu çalışmada medya-kamuoyu ve dış politika ilişkisi, dış politikaya dair bir konu hakkında farklı medya organlarının farklı kamuoyu oluşturmadaki etkisi üzerinden incelenecektir. Bu bağlamda Türk yazılı basınından 4 gazete; Cumhuriyet, Sabah, Zaman ve Hürriyet üzerinden Suriye İç Savaşı ve Suriyeli sığınmacılar hakkında çıkmış haberlerin, bu gazeteleri takip eden izlerkitleleri üzerindeki etkisi incelenecektir.

1960'lardan itibaren disiplinler içinde başlayan, 1980'lerde ağırlığı gittikçe artan pozitivism eleştirileri ile sosyal bilimlerde yeni bir epistemoloji oluşturma sürecine gidilmiştir. Nesnel gerçeğin parçalara ayrılıp, gözlemlenip incelenebileceğini savunan analiz ve sentezci pozitivist bilim anlayışı, bir taraftan devleti toplumsal ilişkilerden soyutlamış, diğer yandan da uluslararası ilişkileri uluslararası politikaya indirgeyerek, siyasetin diğer toplumsal biçimlerle olan ilişkisinin incelenmesine kuramsal sınırlar koymuştur.

Pozitivist görüşün disiplinler arasında çizdiği keskin sınırlar ortadan kalkmaya başlamış ve farklı epistemolojik tercihler ortaya çıkmıştır. Sosyal bilimlerde ve insan bilimlerinde gelişen yapısalcı görüş, uluslararası ilişkiler disiplininde *inşacılık* olarak yer etmiştir.

Ereker (2013, s. 59) politikayı, “en geniş anlamıyla devletlerin uluslararası sistem içinde diğer devletlere karşı davranışları olarak tanımlanabilecek olan dış politika, tek bir yaklaşımın sınırları içinde hapsedilemeyecek bir niteliğe sahiptir” diye tanımlar ve dış politikayı etkileyen ve belirleyen değişkenleri sadece uluslararası ilişkiler disiplini sınırları içinde düşünmemek gerektiğini öne sürer.

Bu bağlamda uluslararası ilişkiler disiplini tek bir bütün olarak düşünmek yerine yapılardan ve yapılar arası etkileşimle oluşan bir bütün olarak düşünülmelidir. Bu yüzden de Anthony Giddens’in Uluslararası İlişkiler alanındaki çalışmaları doğrudan etkileyen katkılarının başında yapılanma/yapılaşma (*structurationtheory*) yer almaktadır. Emre (2015, s. 6-7) Giddens’in kuramını şu şekilde ifade etmiştir: “temel iddiası yapı-aktör ya da özne-nesne gibi ayrımların ve karşıtlıkların geçersiz olduğudur.” Giddens bunun yerine hem aktörün eylemini hem de yapının kurallar ve kaynaklar olarak etkisini dikkate alan yeni bir toplumsal kuram olan Yapılanma Kuramı’nı önerir. Giddens’in Yapılanma Kuramı, bütünü oluşturan yapıların birbirinden bağımsız ve farklı olarak düşünülmesi yerine bu yapıların karşılıklı ilişkilerinin bütünü oluşturduğunu savunur.

İnşacılık terimini uluslararası ilişkilerle tanıştıran Onuf, kuramına “başlangıçta edim vardı” diyerek başlamaktadır. Ereker (2013, s. 59), çalışmasında Onuf’un kuramını; “Onuf’a göre başlangıççı edim olarak kabul etmek, felsefi bir konum olarak birey ve toplumların birbirlerini karşılıklı olarak inşa ettiklerini kabul etmek demektir” diye yorumlamaktadır.

İnşacı teorisyen Alexander Wendt de toplumsal sosyal gerçekliğin inşasında yapılar arası ilişkilerden bahseder. Wendt’in ontolojisi sosyal gerçekliğin inşa edildiği görüşüne dayanmaktadır. Bu ontolojik konumu ile yapılanma kuramını takip eden Wendt, yapan ve yapıların eşit ontolojik konumlara sahip olduğu ve birbirlerini karşılıklı olarak inşa ettiği görüşüne katılarak inşacı görüşün temellerini hazırlar.

Onuf ve Alexander Wendt tarafından geliştirilen inşacı görüşler de, bütünün tek bir yapı olarak düşünülmesi yerine bütünü oluşturan yapıların incelenmesine önem verirler.

Son yıllarda inşacılık, uluslararası ilişkilerdeki teorik tartışmalarda daha merkezi bir rol üstlenmiştir. Gerçekten de birçoklarına göre inşacılık, uluslararası ilişkiler teorisinin temel paradigmatik yaklaşımlarından biri olarak ele alınabilir. Alexander Wendt uluslararası ilişkiler araştırmacılarının, yapılanma (structuration) kuramının temel prensiplerini benimsemeleri gerektiğine inanmaktadır. Bu bağlamda dış politikayı da sadece disiplin içi yapıların ve kuralların inşa ettiğini düşünmek doğru değildir, yalnızca yapılar arası ilişkilerde yapıyı inşa eden durumlardan biridir. Uluslararası ilişkilerin disiplin dışı yapılarla girdiği ilişkiler, disiplini yeniden üretmekte ve tanımlamaktadır. Medyayı ve kamuoyunu da bu yapılardan ikisi olarak düşünmek mümkündür.

Uluslararası ilişkiler disiplinine inşacı yaklaşımla bakılacak olursa; tek bir disiplin sınırları içinde açıklanamayacak kompleks bir disiplin olduğundan söz etmek mümkündür. Öncelikle dış politika, uluslararası ilişkilerin bir alt dalıdır. Dış politikayı oluşturan ve etkileyen yapılar, uluslararası ilişkiler disiplininin araştırma alanına girmektedir.

Atilla Eralp, *Devlet ve Ötesi* kitabında uluslararası ilişkiler disiplinini *uluslararası politika* ve *dış politika* olmak üzere iki alt disipline ayırmıştır. Bu iki alt disiplini *uluslararası politikayı* uluslararası ilişkilerde, makroekonominin ulusal ekonomideki bütün unsurlarının davranışlarının toplamına baktığı gibi bir bütün olarak ele alırken, dış politikayı devletin uluslararası ilişkilerdeki davranışlarını mikroekonominin firma, hane halkı veya tüketici gibi bireysel aktörlerin davranışlarını incelediği gibi inceler diyerek tanımlamıştır.

Geleneksel yaklaşımların dışında uluslararası ilişkilerin alt kolu olan dış politikanın açıklanmasında çok farklı unsurlardan söz etmek mümkündür. Bu bağlamda dış politikayı anlamaya ve açıklamaya çalışanlar sınırları hayli esnek olan, farklı kurumsal ve kavramsal çerçeveler içinde çalışmaya olanak sağlayan bir olgu ile karşı karşıyadır. Politikanın yetkili organlarından biri olan medyada yer alan haberler de o medya organına sahip olan ülkenin diğer ülkelere yönelik izledikleri siyaset ve tutumlarını gösterir ve medya, dış politika çalışmalarında incelenmesi gereken bir yapı olarak karşımıza çıkar. Tayfur (2005, s. 73) dış politikanın açıklanması için araştırmacının kafasındaki çerçeveye ve ne anlatmak istediğine bağlı olarak, bir liderin çocukluk yaşantısından, uluslararası sistemin özelliklerine dek uzanabileceğini savunmuştur.

2010 yılında Tunus'taki halk hareketinin Ortadoğu'da hızla yayılması ile Türkiye'nin komşusu Suriye'de de yönetim karşıtı halk ayaklanmaları yaşanmaya başlamıştır. Türk yazılı basınında kendine gündem bulan dış politikaya dair bir konu olan Suriye İç Savaşı, savaştan kaçan Suriyelilerin Türkiye'ye kabul edilmesiyle medyanın gündem maddelerinden biri haline gelmiş ve yazılı basın da buna sayfalarında yer vermiştir.

Suriyeli sığınmacılarla Türkiye'de yaşayan yerel halkın teması, sığınmacılar hakkında fikir sahibi olunmasında, tutum ve kanı oluşturulmasında önemli bir etkidir. Suriyeli sığınmacılarla temas halinde bulunmayan yerel halkın fikir sahibi olmasında, tutum ve kanı oluşturmasında ise medyada yer alan haberlerin belirleyici olduğundan söz etmek mümkündür.

Bu araştırma için öncelikle göçmenlik üzerine yapılan çalışmalar hakkında literatür taraması yapılmıştır. Lauren M. McLaren'ın *Anti-Immigrant Prejudice in Europe: Contact, Threat Perception, and Preferences for the Exclusion of Migrant* çalışması incelenmiş ve çalışmada yer alan göçmenlerin yerel halk için tehdit oluşturma/oluşturmama durumu McLaren'ın makalesi üzerinden anlatılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada incelenen diğer literatür araştırması ise medya üzerine yapılan çalışmalardır. Stuart N. Soroka *Media, and Foreign Policy* adlı makalesinde Körfez Savaşı örneklemleri ile medyanın kamuoyu oluşturmadaki etkisini incelemiştir; Soroka'nın bu makalesi, medyanın farklı kamuoyu oluşturma özelliği üzerinden dış politikaya etkisi açısından ele alınmıştır. Aynı zamanda medya organlarının birey üzerinde farklı anlamlar inşa etme özelliği üzerinden Gamson ve Moliganni'nin nükleer enerji için Amerikan basınında yer alan yazılı basın örnekleri üzerine yaptığı çalışma incelenmiştir.

Farklı yazılı medya organlarının farklı kamuoyu oluşturmada etkisi, nicel araştırma yöntemlerinden Deney Metodu kullanılarak incelenmiştir.

Cumhuriyet, Sabah, Zaman ve *Hürriyet* gazetelerinde 2011-2015 yılları arasında yer alan Suriye İç Savaşı ve Suriyeli sığınmacılarla ilgili seçilen kültürel, ekonomik ve iç güvenlik ile ilgili haberlerin, deney grubunun Suriyeli sığınmacılar hakkında var olan düşüncelerinde olası bir değişim etkisi olup olmadığı incelenmiştir.

Suriyeli halkın iç savaşta olan ülkelerinden Türkiye'ye ve diğer ülkelere göçü 21. yüzyılın en büyük göç hareketi olarak adlandırılmaktadır. Nisan 2011'den itibaren Türkiye'ye kabul edilen Suriyeli sığınmacılar dış politikanın, kamuoyunun ve medyanın üzerinde durduğu bir konu haline gelmiştir. Dış politikaya dair bir konu olan Suriyeli sığınmacıların yerel halkla temasının ve basında yer almasının giderek artması, bu konunun farklı yapılar ile etkileşiminin incelenmesi gerekliliğini doğurmuştur. Sayısı 1 milyon 500 bini bulan Suriyeli sığınmacıların yerel halkla temasta (iletişimde) olmadığı noktalarda medya organları, bireylerin Suriyeli sığınmacılar hakkında bilgi almasını sağlayan unsurlardır. Suriyeli sığınmacılar konusunda Türk yazılı basınından seçilmiş olan *Cumhuriyet*, *Sabah*, *Zaman* ve *Hürriyet* gazetelerinde yer alan Suriyeli sığınmacılar hakkında çıkmış kültür, ekonomi ve iç güvenliğe yönelik 24 haberin deney grubu üzerinden farklı anlamlar inşa etmesi yani farklı kamuoyu oluşturma etkisi incelenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada dış politikaya dair bir konu olan Suriyeli sığınmacılar; medya-kamuoyu ilişkisi üzerinden incelenmiştir.

2. SURİYE SAVAŞI VE TÜRKİYE’DE YAŞAYAN SURİYELİ SİĞİNMACILAR

2.1 SURİYE İÇ SAVAŞI

17 Aralık 2010 tarihinde Tunus’ta geçimini işportacılık yaparak kazanan Muhammed Bouazizi Sidi’nin, işporta tezgâhına el koyan zabıtalardan kötü muamelesini protesto etmek amacıyla kendisini yakması sonucu başlayan protesto dalgası Tunusluları sokağa dökmüş ve protestolar Arap Baharı’nın tetikleyicisi “Yasemin Devrimi”ne kadar devam etmiştir. Tunus’ta başlayan halk hareketi kısa sürede diğer Kuzey Afrika ve Ortadoğu devletlerinde halk hareketlerine ilham kaynağı olmuştur.

Tunus’ta başlayan halk hareketinin Kuzey Afrika’da ve Ortadoğu’da böyle hızla yayılmasının sebebi olarak bu bölgelerde yaşayan insanların benzer yönetim ve iktidarlara sahip olması görülebilir.

“Arap Baharı” olarak bilinen halk hareketlerinin Suriye’de de ortaya çıkmasının nedenleri diğer ülkelerdeki nedenlerden çok da farklı değildir.

Temel (2004, s.13), Suriye’de başlayan halk ayaklanmalarının sebebini “Yoksulluk, işsizlik ve rejimin antidemokratik yapısı ve ayrıca Suriye’nin bölgesel ve uluslararası birçok fay hattının kesiştiği jeopolitik konumu ile Suriye yönetiminin mezhepçi yapısı” olarak açıklamıştır.

Bu yaklaşıma göre, Suriye etnik ve dinsel olarak kozmopolit bir yapıya sahiptir. Suriye yönetiminde uygulanan mezhepçi politika, kozmopolit yapıya sahip halk için baskı içeren bir süreçtir. Bu bağlamda, bu çalışmada Suriye’de çıkan iç savaşın nedenlerinden biri olarak görülen rejimin ve bu rejimin oluşma aşamalarının incelenmesi de gerekmektedir. İlk olarak bakılması gereken dönem, Baas Partisi’nin rejimi ele geçişi ve “Baba Esad” olarak adlandırılan Hafız el Esad dönemidir.

Baas Partisi 1963 yılında yaptığı askeri darbe ile yönetimi ele geçirmiştir. Baas Partisi’nin diğer kurucularından Mişel Eflak Hristiyan, Salah Bitar Sünni’dir. Baas’ta ılımlıları Salah Bitar, Salah Cedid ise radikalleri temsil ediyordu.

1963'te Baasçuların darbesiyle yeni bir sayfa açılmış ve oluşturulan askeri konseyin 14 üyesinden 5'ini Alevi üyeler oluşturmuştur. Darbe sonrasında Salah Cedit ve Hafız el Esad gibi Alevi subaylar etkin konuma gelmişlerdir. Partisi'nin darbe öncesi yapısının heterojen olduğunu söylemek mümkündür. Baas Partisi'nin yapısını anlamak için kurucularının ve üyelerinin bağlı oldukları mezhepleri bilmek önem taşımaktadır. Çünkü Baas Partisi'nin kurucuları ve üyeleri arasındaki mezhep çatışmaları darbeler döneminde öne çıkmıştır.

23 Şubat 1966'da Cedit'in darbesiyle azınlık mensupları askeri komutada biraz daha öne çıkmıştır. Darbeler döneminde ordudaki Sünni-Alevi ya da zaman zaman Alevi-Dürzi geriliminin ciddi boyuta ulaştığı görülmüştür. 1970'te Hafız el Esad'ın "düzeltme hareketi" diyerek iktidarı ele geçirmesiyle azınlıklar yönetimde daha da güç kazanmaya başlamışlardır.

Hafız el Esad, halk desteğini genişletmek için Baas ilkelerini uygularken esneklik göstermiştir. 1963 darbesiyle iktidara gelen Baas Partisi reformlarla kent esnafına karşı siyasal ve ekonomik kampanyalar yürütmüştür.

Esad Rejimi 1965'te 100 şirketi millileştirmiş, büyük toprak sahiplerinin topraklarına el koyup bu toprakları dağıtmıştır. Hafız el Esad ertesini yıl etkin ailelerin fertlerini devlet kurumlarından uzaklaştırmıştır.

Taştekin (2015, s. 29), Hafız el Esad'ın kurduğu yeni rejiminin köylüler, kasabalılar ile orta sınıf kentliler arasında bir ittifak kurarak kendi siyasal seçkinlerinden oluştuğunu belirtmiştir. Hafız el Esad aynı zamanda iktidar hiyerarşisine belli oranda akrabalarını getirerek kendi iktidarını güvenceye almış ve rejimin Sünni payandalarında da yeni ayarlamalara gitmiştir. Buradan yola çıkarak Hafız el Esad iktidarının devamını sağlamak ve iktidarını her alanda meşrulaştırmak için yönetime geçtiğinden beri çeşitli girişimlerde bulunmuştur.

Rejimin dayanakları arasına Aleviler, Hıristiyanlar ve diğer azınlıklarla birlikte köylüler ve kasabalılar eklenmiştir.

İktidarın yeni sosyolojik yapısı Baas'ın kuruluşundaki bileşmeden farklıydı. Baas kurucuları sonuç itibariyle Batı eğitilmiş ve kentliydi. Hafız el Esad yönetimi ise daha çok taşraya yönelik bir yapıyı temsil ediyordu.

Esad halk desteğini daha da artırmak için önceki Baas iktidarlarında görülmeyen seçilmiş Halk Konseyi'ni oluşturmuştur. Konsey, Esad'ın kontrolünde olsa da halkın siyasal katılımına yönelik bir jest olarak algılanmıştır. Kendi egemenliğini iktidarın her alanında hissettiren Hafız el Esad ölümüne kadar “tek adam” olmuştur. Hafız el Esad'ın siyasi varisi olarak gördüğü oğlu Basil, 1994 yılında trafik kazasında ölmüş, İngiltere'de yaşayan oğlu Beşşar ülkeye dönmüştür.

Hafız el Esad'ın devlet başkanı olarak ülkenin genel politikalarına, başkomutan olarak orduya ve Baas Partisi Genel Sekreteri olarak siyasal hayata hükmetmesine rıza gösteren halkın reform talepleri, Soğuk Savaş düzeni çözüldükten sonra da kendini ortaya koyacak bir mecra bulamamıştır.

Sosyal ve kültürel olarak iç içe geçmiş bir toplumda birbirlerine dinini ve mezhebini sormaktan çekinen Suriye halkı, bu yaşananlarla birlikte birbirine bu gibi soruları sormaya ve toplantılara katılıp katılmamaya bu detayları düşünerek karar vermeye başlamışlardır.

“Ezen Alevi azınlık, ezilen Sunni çoğunluk” söylemi sıklıkla duyulan kavramlar arasında yer almıştır. Toplumda merak edilmeyen ve sorulması etik olarak doğru bulunmayan kişinin sahip olduğu mezhep, Esad yönetimi ile kişileri tanımlamak için birincil hale gelmiştir.

Yeni iktidar yapısında yer almayı başaran Sünniler eski kentli eşraftan çok taşra kökenli bir geçmişten geliyorlardı. Dolayısıyla yeni rejim, Aleviliğin yanı sıra kesinlikle taşra kökenliydi ve kent temelli eşraf ailelerin aleyhine taşranın yükselişini temsil ediyordu. Esad döneminde devletin yeni seçkinleri 1940'lar ve 1950'lerde Baas Partisi'ni kuran reformculardan farklıydı.

Taştekin (2015, s. 26), “Esad rejiminin yetkilileri köylerden ve kasabalardan geliyordu.” olarak tanımlar.

Bu da parti kurucuları Mişel Eflak ve Salah Bitar'ın eğitimleri ve sosyo-kültürel yapısı ile Esad tarafından seçilen parti yetkilerinin eğitimi ve sosyo-kültürel yapısının farklılaşmasına neden olmuştur.

Hafız el Esad'ın 10 Haziran 2000'de ölmesinin ardından oğlu Beşşar, Baas Partisi'nin referanduma sunduğu tek aday olarak yüzde 97 oy alıp babasının yerine yönetime geçmiştir. Beşşar el Esad başkanlık koltuğunda yeniyken ekonomik alanda bazı yeni liberal açılımlar yapmış ve ayrıca Mezze Hapishanesi'ni kapatmış, siyasi tutuklularının dörtte üçünü serbest bırakmış, sivil toplum örgütlerine ve özgür tartışma platformlarına izin verip ifade özgürlüğü ve internet üzerinden insanların etkileşiminin artmasını sağlamaya yönelik çalışmalar yapmıştır. Bu süreç Şam Baharı olarak literatüre geçse de sistem tam olarak değişmemiş Baas tekeli ve Hafız el Esad'ın oluşturduğu sistem kırılmamıştır.

Suriye Savaşı, 6 Mart 2011'de Suriye'nin Dera kentinde yaşları 15 ile 17 arasında 12-18 çocuğun bir okulun duvarına "El şeahyurşdiskat el nizam" yani "Halk rejimin yıkılmasını istiyor" yazmasıyla başladı. Sloganı duvara yazan çocuklar gözaltına alındı ve ailelerine teslim edilmedi. Aileler gerekli bütün mercilere gitmelerine rağmen çocuklarını alamadılar. En sonunda valilik binasını bastılar ve bu olaydan sonra çocuklar ailelerine teslim edildiler. Muhalifler, çocukların teslim alınmasından sonra çocukların tırnaklarının çekilmiş ve hatta bazılarında da tecavüz edilmiş olduğu iddiasında bulundular.

Suriye yönetimi ise bu iddiaları reddetti. Yaşananlar sonrasında ise olay bambaşka bir hal aldı ve Eba Zeyd ailesinin aşireti isyan bayrağını çekti. Aşirete göre bu bir onur meselesiydi.

18 Mart Cuma günü yaşanan protesto gösterilerinde dört kişinin ölmesi öfkeyi daha da arttırmıştır. Ölümünün ardından protesto gösterileri yoğunlaşarak devam etmiştir. Protesto gösterilerinde ölenlerin cenazelerinde bir kişinin daha öldürülmesi halkın güvenlik güçlerine karşı çatışmaya girmesinin fitilini ateşlemiştir. Suriye Devlet Başkanı Beşşar Esad'ın bölgedeki üst düzey kamu görevlilerini görevden alması ve bir komisyonu ölümleri araştırmak için bölgeye göndermesi olayları yatıştırmamış, aksine olaylar diğer şehirlere de sıçramıştır.

18 Mart 2011'de binlerce kişi sokağa dökülmüştür. Göstericilerin en yoğun bulunduğu, adeta merkezi haline gelen El Ömeri Camii'nden çıkan kalabalık ve vali arasındaki diyalog olumsuz hal alınca çıkan olaylar sonucu dört kişi daha ölmüştür.

Devlet Başkanı Esad, Dışışleri Bakan Yardımcısı Faysal Mikdad ile Yerel Yönetimler Bakanı Tamir el Hucce'yi Dera'ya taziye mesajlarını iletmesi için göndermiş; İçişleri Bakanlığı ise olayla ilgili soruşturma açmıştır. Sonrasında ise Esad, Deralıların tam olarak ne istediklerini anlamayan, taleplerine kulak vermeyen Vali Faysal Gülsüm'ü görevden almıştır. Gösterilerin sürekliliğini sürdürmesi nedeniyle 20 Mart 2011'de yardımcısı Faruk el Şara'yı Deralıları sakinleştirmesi için bölgeye yollamıştır.

Bütün bu görüşmeler ve çalışmalar amacına ulaşmamış ve isyan tüm kentlere hızla yayılmaya başlamıştır. İsyana kısa sürede kanlı bir savaşa-hesaplaşmaya dönmüştür. Başlayan isyan ile 1982 Hama Katliamı'nın yasını tutan Müslüman Kardeşler, Batı ve Körfez ülkelerine sığınmış sürgün nesli, solcular, küstürülmüş ya da ıskartaya çıkmış eski Baasçılar, Aleviler başta olmak üzere diğer azınlıklar ve Kürtler, yani sistemden memnun olmayanlar ya da mağdurlar 2011'de rejimle hesaplaşma şansı yakalamıştır.

Dera kentindeki protesto gösterilerine destek amaçlı ülkenin birçok kentinde gösteriler başlamış ve hükümetin gösterileri güçle bastırmaya çalışması ve ölümlerin artması kısa sürede çatışmaların bir iç savaşa dönüşmesine neden olmuştur.

Suriye'de 15 Mart 2011'de başlayan rejim karşıtı gösterilerin kısa zamanda ciddi çatışmalara ve ardından da bir iç savaşa dönüşmesi ile birlikte bu ülkeden komşu ülkelere doğru ciddi bir insan kaçıışı başlamıştır. Çünkü Suriye'de ortaya çıkan çatışmalar ve gelişen kaos ortamı Suriye halkının can güvenliğini tehdit eder hale gelmiştir.

Ülkelerinden ayrılmak zorunda kalan Suriyeliler 21. yüzyılın en büyük göç hareketini başlatmışlardır. Birleşmiş Milletler Sığınmacılar Yüksek Komiserliği (BMMYK) Suriye'den diğer ülkelere yaşanan göç dalgasını, yakın tarihteki en büyük göç dalgalarından biri olarak nitelenmektedir.

Suriye'den Türkiye'ye yönelik ilk toplu göç, 29 Nisan 2011'de gerçekleşmiştir. Suriye'de yaşanan iç çatışmaların başlamasından kaçan 252 Suriyeli sığınmacı, Hatay ili Yayladağı ilçesindeki Cilvegözü Sınır Kapısı'ndan içeri alınarak Hatay'da geçici konaklamaları sağlanmıştır.

Türk hükümeti yaptığı açıklamada, “zulüm ve savaştan kaçan misafirler için sınırların açık olduğunu ve böyle kalacağını, gelenlerin temel ihtiyaçlarının Türkiye'de karşılanacağını ve kimsenin zorla geri gönderilmeyeceğini” açıklamıştır. Türk hükümetinin ülkelerinden kaçan Suriye vatandaşlarına yönelik yaptığı bu açıklamalar, Suriyeliler için Türkiye'yi sığınılacak tek komşu ülke haline getirmiş ve Türkiye'de Suriyeli sığınmacılar için çadır kentler kurulmaya başlamıştır.

Temmuz 2012'de henüz sığınmacı sayısı 45 bin iken o dönemin Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu bu rakamı revize eden bir yaklaşımla “kırmızı çizgimiz 100 bindir, daha fazlası için tampon bölge oluşturabiliriz” açıklamasını yapmıştır. Ancak Temmuz 2012'de Türkiye'nin “kırmızı çizgisi” olarak açıklanan 100 bin kişilik sınır, iki ay bile geçmeden aşılmış, Eylül 2012'de sayı 133 bine ulaşmıştır.

Dışişleri Bakanlığı'nın açıklamasının ardından Suriye'den gelen sığınmacıların sayısı katlanarak artmış ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nden (BMMYK) yapılan açıklamada Haziran 2015 itibari ile Türkiye'deki sığınmacıların sayısı 1 milyon 815 bin olarak açıklanmıştır.

2.2 TÜRKİYE'DEKİ SURIYELİ SIĞINMACILAR

29 Nisan 2011'den bu yana Türkiye'ye gelen ve sayıları 1,5 milyonu aşan Suriyeli sığınmacılar hakkında net rakamlara ulaşmak, göç hemen her gün devam ettiği için mümkün gözükmemektedir.

Aynı zamanda kaçak girişlerin yaşanması ve kamplar dışında yaşayan Suriyelilerin net sayısının bilinmemesi, Türkiye'de yaşayan Suriyelilerin sayısının olası tahminlerden oluşmasına neden olmuştur.

Ancak asıl dramatik artışlar kamp dışında yaşanmaktadır.

2.2.1 Kamplarda Yaşayan Suriyeliler

Türkiye'ye Nisan 2011'den itibaren gelen Suriyeli sığınmacılar için İçişleri Bakanlığı'nın yaptığı açıklamada Ağustos başı itibariyle 82 ilde 1 milyon 905 bin 984 kayıtlı Suriyeli bulunmuş ve ülke genelindeki 10 ilde kurulan 25 barınma merkezinde yaşayan Suriyelilerin sayısı ise 262 bin 134 olarak belirtilmiştir. Bu kamplara “barınma merkezi” ismi verilmesi, Suriyelilerin Türkiye'de “geçici koruma altında” kabul edilmesiyle ilgilidir.

Suriye'den Nisan-Mayıs 2011'de gelen ilk gruplar, Hatay'da yapılan 5 küçük kampa yerleştirilmiştir. Kampların kısa süre içinde dolması ile Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Osmaniye, Kahramanmaraş, Adıyaman, Adana ve Malatya'da da çadır ve konteyner kentler kurulmuştur

AFAD'ın Aralık 2015'te kamplarda yaşayan Suriyeli sığınmacılar hakkında sitesinde yayınladığı tablo şu şekildedir.¹

¹<https://www.afad.gov.tr/tr/IcerikDetay1.aspx?ID=16&IcerikID=848>

Şekil 1. Türkiye’de yer alan barınma merkezlerinde yaşayan Suriyeli sayısı

İL	GEÇİCİ BARINMA		GBM	TOPLAM
	MERKEZİ	BARINMA TİPİ		
HATAY	Altınöz 1 Çadırkenti	263 bölme	1.331 Suriyeli	15.304
	Altınöz 2 Çadırkenti	622 çadır	2.935 Suriyeli	
	Yayladağı 1 Çadırkenti	236 çadır 310 bölme	2.715 Suriyeli	
	Yayladağı 2 Çadırkenti	510 çadır	3.144 Suriyeli	
	Apaydın Konteynerkenti	1.181 konteyner	5.179 Suriyeli	
GAZİANTEP	İslahiye 1 Çadırkenti	1.898 çadır	8.436 Suriyeli	51.201
	İslahiye 2 Çadırkenti	2.364 bölme	10.497 Suriyeli 9.602 Iraklı	
	Karkamış Çadırkenti	1.686 çadır	7.253 Suriyeli	
	Nizip 1 Çadırkenti	1.858 çadır	10.527 Suriyeli	
	Nizip 2 Konteynerkenti	938 konteyner	4.886 Suriyeli	
ŞANLIURFA	Ceylanpınar Çadırkenti	4.771 çadır	21.677 Suriyeli	108.737
	Akçakale Çadırkenti	5.000 çadır	29.388 Suriyeli	
	Harran Konteynerkenti	2.000 konteyner	14.008 Suriyeli	
	Viranşehir Çadırkenti	4.100 çadır	18.055 Suriyeli	
	Suruç Çadırkenti	7.000 çadır	25.609 Suriyeli	
KİLİS	Öncüpınar Konteynerkenti	2.063 konteyner	10.399 Suriyeli	33.789
	Elbeyli Beşiriye Konteynerkenti	3.592 konteyner	23.390 Suriyeli	
MARDİN	Midyat Çadırkenti	1.300 çadır	3.068 Suriyeli 1.814 Iraklı	13.738
	Nusaybin Çadırkenti	3.270 bölme	0 Iraklı	
	Derik Çadırkenti	2.100 bölme	8.856 Suriyeli	
	KAHRAMANMARAŞ	Merkez Çadırkenti	3.684 çadır	
OSMANİYE	Cevdetiye Çadırkenti	2.012 çadır	9.326 Suriyeli	9.326
ADİYAMAN	Merkez Çadırkenti	2.260 çadır	9.969 Suriyeli	9.969
ADANA	Sarıçam Çadırkenti	2.162 çadır	10.765 Suriyeli	10.765
MALATYA	Beydağı Konteynerkenti	2.083 konteyner	7.938 Suriyeli	7.938

Kamplardan ayrılanların Suriye'den Türkiye'ye giriş yapıp yapmadıkları bilinmemektedir.

2.2.2 Kamplar Dışında Yaşayan Suriyeliler

Kamplarda yaşayan Suriyeliler, Türkiye'de yaşayan Suriyelilerin toplam sayısının çok küçük bir kısmını oluşturmaktadır. Kayıt altına alınmadıkları içinde kamp dışında yaşayan Suriyeliler hakkında net verilere ulaşılamamaktadır.

Suriyeli sığınmacılar hakkında yerel halkın bir kanıya sahip olması, sığınmacılarla girdiği temas sayesinde gerçekleşir. Kamplarda yaşayan Suriyeliler hakkındaki kanısını yazılı ya da görsel basın sayesinde oluşturan yerel halk, kamp dışında yaşayan Suriyelilere dair kanıyı bizzat kendi deneyimleyerek oluşturur. Bu oluşan kanılar, sığınmacı- yerel halk arasındaki ilişkiyi anlamak için önemlidir.

Türkiye'de kamplarda yaşayan Suriyeliler devlet desteği ve uluslararası ve yerel sivil toplum kuruluşları sayesinde yaşamlarını sürdürürken, kamplar dışında Suriyeliler önce kendi imkanları ve yine STK ve devlet kurumlarının yardımları ile yaşamlarını devam ettirmektedirler.

Kamplar dışında yaşayan Suriyeliler ilk geldiklerinde çoğunlukla akraba ya da tanıdık desteği aldıkları, bir süre bu insanların yardımı ile yaşadıkları sonra yaşamlarını kendi şartları ile devam ettirmeye çalıştıkları görülen bir durumdur.

Oturma ve çalışma haklarına sahip olmamaları ve ucuz işgücü oluşturmaları ve buna bağlı olarak kaçak çalışan insanların bir anda ortaya çıkması, bölge halkı tarafından "işimizi, ekmeğimizi elimizden alacaklar" şeklinde yorumlanıp, belli bölgelerde Suriyeli sığınmacıların tehdit olarak algılanmasına neden olmuştur.

Kamp dışında yaşayan Suriyeliler, ucuz iş gücü olarak yerel işverenler için olumlu bir durum olarak algılanırken, kendileri ile aynı işi yapma potansiyeli olan yerel halk tarafından tehdit olarak görülme potansiyeline sahiptir.

2015'te Suriye'den Türkiye'ye hâlâ göç yaşanmaktadır. Yakın yüzyılın en büyük göç dalgası olarak tanımlanan bu göç hareketi, Türk iç ve dış siyasetinde ve Türk basınında oldukça etkilidir.

2011’de başlayarak günümüzde de hâlâ devam eden Suriye halkının Türkiye’ye göçünün, sayısal ifadesi resmi rakamların çok üstündedir. Kayıt altına alınmayan ve tam olarak nerede ikamet ettikleri belli olmayan kamp dışında yaşayan Suriyeliler, neredeyse her ilde yaşamlarını devam ettirmeye çalışmaktadır. Son yüzyılın en büyük göç hareketi olarak tanımlanan Suriyeli göçü Türkiye’de hem iç hem de dış siyasetin gündem maddesini oluşturmaktadır. Türkiye’nin iç ve dış siyasetinde yer alan bu gündem ise medya organlarının da haber seçimini belirlemektedir.

3. LİTERATÜR TARAMASI

3.1 MEDYA

Medya, İngilizcedeki anlamları ile *araç, ortam aracı* anlamlarına gelen medium kelimesinin çoğuludur. Diğer yandan Türkçede medya olarak kullanılan sözcüğün anlamını karşılamak için *kitle iletişim aracı* ifadesi de kullanılmaktadır.

Mutlu (2005), yılındaki kitle iletişim araçlarını görsel ve/veya sesli mesajların direkt olarak izlerkitlelere iletildiği tüm kişisel olmayan iletişim araçları olarak tanımlar.

Kitle iletişim araçları televizyonu, radyoyu, gazeteleri, dergileri, kitapları ve billboardları içerir. Bu görsel ve işitsel araçlar günlük rutinde bireye doğrudan ya da dolaylı olarak etki eden unsurlardır.

15. yüzyılda matbaanın icadı ile özellikle Fransız Devrimi sırasında yazılı materyallerin, fikirlerin yayılmasında ne derece önemli olduğu ortaya çıkmış ve gazetelerin politik karar sürecinde etkili olduğunu göstermiştir.

Sosyolog Albert Schaffle, matbaanın toplumda oynadığı önemli rolü, toplumu insan bedenine benzeterek yaptığı tanımlamada açıklamıştır. Schaffle'a göre basın "toplumsal sinir sisteminin" önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Toplum ve onu belirleyen, şekillendiren yapılar bütünü bir beden olarak düşünüldüğünde, matbaanın yaygınlaşması ile toplum, yazılı basın materyalleri ve kitapları elde edebilir hale gelmiş ve bilgiye dolaysız yoldan ulaşmıştır. Schaffle tarafından yapılan "sinir sistemi" benzetmesi, bilgiyi sağlayan materyallerin toplumsal bütünün önemli bir parçasını oluşturduğuna vurgu yapmaktadır.

Fransız Devrimi'nde gazeteler aynı zamanda bir propaganda aracı olarak kullanılmış ve Fransız Devrimi ile gelişen milliyetçilik düşüncesinin başka devletlere de ulaşmasını sağlamıştır.

Bu bağlamda medyanın daha o dönemde politikanın birimlerinden olduğundan söz etmek mümkündür. Medyanın propaganda yapmadaki önemi siyasi aktörler tarafından da keşfedilmiştir. 19. ve 20. yüzyılda özellikle gazeteler hem ticaret ve sanayi için, hem de siyasi partiler için çok önemli bir araç haline gelmiştir.

Siyasal anlamda medya, kamuoyunun bilgilenmesini sağlayan temel araçlardan biridir. Aktardığı bilgiler sayesinde kamuoyunun gelişen olaylar hakkında bilgi sahibi olmasını sağlayan medya, günümüz tarih yazımında da önemli bir veri akışı sağlamaktadır.

Bilginin Kontrolü ülke yönetimleri tarafından birçok kurumda yürütülmektedir. İktidarın yöneteceği bireyleri yönlendirmesinde bilginin kontrol edilmesi büyük önem taşımaktadır. Bir ülkedeki mevcut iktidar kendi enformasyon ağını halka kabul ettirmek ister. Arık (2013, s. 62), bilginin kontrolü ve egemenlik ilişkilerini şu şekilde açıklamıştır: “Başlangıcından bugüne bilgiyi kontrol etmek, iktidar ilişkilerinin sürdürülmesinde temel stratejilerden biri, hatta birincisidir”. Bu yaklaşıma göre medyanın halka sağladığı bilgi akışı da, iktidar kurumlarınca kontrol edilmesi gereken bir olgu olarak karşımıza çıkar. Medyanın iktidar ilişkileri ve kurumları hakkında halka bilgi veren bir kaynak olması ve bilgi akışının bireyin tutum ve fikirlerini etkileyebilir ve değiştirebilir özelliği medyanın bir güç unsuru olarak ortaya çıkmasına neden olur.

Devlet yapılarında güç denildiğinde akla gelen ilk kavramlar ekonomik ve askeri güçtür. Askeri güç, yapı olarak savunma ve müdahale etme içerdiği için “sert güç” olarak tanımlanır. Yumuşak güç, bir ülkenin kültürünün, siyasi arenadaki algılanışının cazibesinden kaynaklanmaktadır. Yumuşak güç, siyasi gündemi, diğer insanların önceliklerini şekillendirecek biçimde belirleme kabiliyetine dayanır.

Toplumun dış politika hakkındaki bilgiye sahip olması modern toplumlarda medya aracılığı ile gerçekleşir. Medyanın özellikle savaş ve kriz dönemlerinde toplum üzerindeki etkisi belirgin hâle gelir. Bu etki her medya organının sahip olduğu ideolojiler ve bu ideoloji bağlamında geliştirdiği söylemlerle farklılık göstermektedir. Bu bağlamda egemenlerin medya araçlarını da kontrol altında tutmak istemesi olağandır.

Halkın iç ve dış politikada bilgi almasının temel aracı olan medya ve sağladığı enformasyon, Türkiye'deki egemenlerin de medyayı kontrol edilmesi gereken bir yapı olarak görmesine neden olmuştur.

3.1.1 Medya Organlarında Söylem ve İdeoloji

Her medya organını oluşturan ve finanse eden yapılar ve aktörler, bu medyanın omurgasını oluşturmaktadır. Bu omurga, o medya organın halka sunacağı haber seçimi, haber söylemi ve haberi veriş şeklinden oluşmaktadır.

Temel olarak medyayı oluşturan bu yapılar ve aktörler, medya organının ideolojisini belirler. İdeoloji kavramı sosyal bilimlerden, kitle iletişim araçlarına kadar birçok alanda kullanılmaktadır.

Çoban (2015, s. 19), ideolojiyi tanımlarken “toplumsal gruplar ve hareketlerin fikir sistemleri olarak ideolojiler, sadece dünyayı anlamak (o grubun görüşünden) açısından değil aynı zamanda toplumsal pratiklerinin temeli olarak da anlamlıdır” tanımını kullanır. Bu tanımdan yola çıkarak ideolojiler, pratikte o ideolojiye sahip grubun hareketlerinin kaynağı ve amacıdır. Bu hareketler hem ideolojinin yeniden üretimini, hem de diğer ideolojilere göre tanımının sürekliliğini sağlar.

Farklı medya organlarının sahip olduğu farklı ideolojiler de medya sistemleri içinde o medya organlarının birbirine karşı izlerkitlesi üzerinden varlığını ve yeniden üretimini sürdürmesini sağlar. Her medya organının sahip olduğu ideoloji bu ideolojiye bağlı bir haber söylemi geliştirmesini sağlar. İdeoloji ve haber söylemi, medya organının bireyler tarafından tercih ve takip edilmesini belirleyen temel unsurlardır.

İdeoloji ve söylemi birbirinden bağımsız düşünmek mümkün değildir. Çoban (2015, s. 46), ideolojileri nasıl edindiğimizi, öğrendiğimizi ve değiştirdiğimizi etkileyenin “dil kullanımı ve söylem” olduğunu belirtir.

İdeolojiyi bir yapı olarak düşündüğümüzde bu yapıyı onu oluşturan alt yapılar ya da diğer yapılarla olan karşılıklı ilişkisinden bağımsız düşünmek mümkün değildir.

İdeolojiler dil ile belirlenen yapılardır. İnceoğlu ve omak (2009, s. 75), ideolojinin yeniden üretimini sağlayan dilin, o dili kullananın “seçtiği sözcükler, konuşma biçimi, hatta cümle kurma yetileri” ile bire bir ilişkili olduğunu belirtir.

İzlerkitleler tarafından takip edilen farklı medya organlarının sahip olduğu ideolojiler, söylem yolu ile takip edene ulaşır. Medya organı bu bağlamda ya takip edenin önceden edindiği ideolojiye yakın olduğu için ya da takip edene söylem yolu ile bir ideoloji edindirdiği için bir güç kaynağıdır.

oban’a (2015, s. 124) göre, “Söylem yapılar tarafından biçimlendirilir, ama (yapıların) biçimlendirilmesine ve yeniden biçimlendirilmesine, yeniden üretimine ve dönüşümüne de katkıda bulunur.” Bu bağlamda topluma dış politikaya dair bilgiyi sağlayan medya organlarının sahip olduğu ideolojiyi ve geliştirdiği söylemi anlamak önemlidir. Gazeteler ve gazetecilik bir yapı olarak düşünülecek olursa, bu çalışmada gazetelerin sahip olduğu ideoloji ve söylemin anlaşılması ve bu sahip olduğu ideoloji ve söylemle ortaya koyduğu ve yayımladığı haberleri özümlemek önemlidir. Medya organlarını üreten farklı yapısal unsurlar ve ideolojiler aynı haberin farklı biçimlerde sunulmasına neden olmaktadır. Böylece aynı olay hakkında farklı haber yapan birçok kaynaktan ve farklı bilgi akışından söz etmek mümkündür.

Eleştirel söylem analisti van Dijk’a göre söylem, iletişim etkinliği veya iletişimsel eylem bağlamında yakalanabilecek dilbilimsel şekil, anlam ve eylemden oluşan karmaşık bir birimdir. Bir toplantı, mahkeme ya da her türlü diyalog ortamında konuşmacı ve dinleyicinin bireysel ve sosyal özellikleri, bulunduğu sosyal durum iletişimsel eylemi etkileyecektir. Benzer bir durum haber söylemlerinde de geçerlidir. Haber raporlarının anlaşılması, onların bilişsel ve sosyal süreçlerinin, gazetecilerin atfettikleri anlamların ve okurların yorum süreçlerinin analizleriyle olur.

Ongun (2014, s. 80), haber yazım süreçlerinin direkt veya pasif süreçler olmadığından söz eder. Ongun’a göre haber yazım süreci sosyal ve ideolojik olarak belirlenmiş amaçlar doğrultusunda oluşur. Bir gazetede yer alan bir haber, kültür, etnisite, toplumsal cinsiyet, ulus, siyasi ideoloji ve baskın hedeflerin içinde olduğu sosyal temsillerin etkisi altında yazılır.”

Her medya organı bir yapı olarak düşünülürken, o medya organının haber üretim süreci klasik haber yazımının yanı sıra farklı değişkenleri olan komplike bir süreçtir. Her medya organı ve medya organının haberlerini oluşturan aktörlerin sahip olduğu sosyal, siyasal, ekonomik durum, haber yazım süreçleri ve haber incelemelerinde göz ardı edilmemesi gereken durumlardır.

Dil kullanımı ve söylem, ideolojiler tarafından etkilenen ve bizlerin o ideolojileri nasıl sahiplendiğimizi, öğrendiğimizi veya değiştirdiğimizi de belirleyen önemli sosyal pratiklerdir.

Suriye İç Savaşı ve Suriyeli sığınmacılar konusunda Türk yazılı basınında yer alan haberlerin bu bağlamda incelenmesi önemlidir. Bu çalışmada incelenecek olan Cumhuriyet, Sabah, Zaman ve Hürriyet gazetelerinde yer alan Suriyelilere yönelik ekonomi, iç güvenlik ve kültürel haberlerin söylemleri, haberi veriş şekli ve haber metinlerinin yapısındaki benzerlik ve farklılıkları anlamak izlerkitle üzerindeki etkilerini ölçmek için önemlidir.

3.1.2 Metin Yapısı Çözümlemesi

Metin yapısı çözümlemelerine bakıldığında incelenmesi gerekenler metin semantiği, haber şeması, üslup ve retorik analizleridir.

Metin semantiği: Ogun (2014, s. 81), metin yapısı çözümlemelerinin aşamalarından biri olan metin semantiği içerisinde “tümceler ve cümleler arasındaki bağlar, dolaylı anlatımlar ve anlam ilişkilendirmeleri”nin yer aldığını belirtmektedir. van Dijk, haberin cümle yapıları, seçilen kelimeler ve bu kelimelerin cümlelerdeki dizilimi üzerinde durmaktadır. Haber yazım sürecinde seçilen kelimeler, aynı haber için farklı anlamlar üretirken, kelime dizilimi ise metin içindeki vurguda farklılık yaratır. Medya organının kelime seçimi onun sahip ideolojik yapısı hakkında bilgi vermektedir.

Metin içindeki cümle ve kelime yapılarının incelendiği metin semantiği, cümle anlamlarının aktif ya da pasif yapıyla kurulmasına bağlı olarak anlam farklılıklarını incelendiği bölümdür.

İnal (1996, s. 76), medya organlarında egemen sınıfın olumsuz eylemlerinden bahsediliyorsa “edilgen cümle yapılarının” kullanıldığını, olumsuzluğun egemen sınıf karşısı bir gruba ait olması durumunda ise “etken(aktif) cümle yapılarının” kullanıldığını savunmaktadır. Bu bakış açısından hareketle; medya organına hakim olan aktör ve egemen yapıların, kurumların vs. olumsuzluklarının gizlendiği, bu egemen yapı ve aktör dışındaki grup ve yapıların olumsuzluklarının cümle yapıları ile belirgin hale geldiği görülmektedir.

Haber Şeması: Tüm metinler bölümlerden oluşmaktadır. Her metin için farklı bir şemadan söz etmek mümkündür. Haberlerde de, öyküler veya diğer metinler de olduğu gibi farklı bir şema mevcuttur. Ongun (2014, s. 81), haber şemasının içeriğinin “başlık, haber manşeti, ana olay ve bağlamı, olayla ilgili arka plan bilgileri, sonuç, sözel tepkiler ve yorumlar”dan oluştuğunu belirtmektedir. Haber incelemelerinde şemayı oluşturan bu bölümlerin içeriği ve yapısının incelenmesi önemlidir. Haberin nasıl başlıklarla verildiği, ana olayın işlenişindeki farklılıklar ve arka plan bilgileri, aynı haberin farklı sunuşlarına neden olmaktadır. Haber başlıkları o medya organının olay hakkındaki ana fikrini sunmaktadır.

Üslup ve retorik: Üslup, konuşma ve yazı dilinde çeşitlilik göstermektedir. Ongun (2014 s. 82), bu çeşitliliği “yaş, cinsiyet, statü, sınıf ve etnisite” farklılıklarının belirlediğini öne sürmektedir. Retorik, bir şeyi nasıl ifade ettiğimizle ilgilidir. Haberlerin retorik yapılarının kullanımı, iletişimde hedeflenen amaçlar ve niyetlenen etkilere bağlıdır.

van Dijk’a göre, haberler ideolojik olarak toplumdaki elit grupların baskın inanç ve düşünce sistemlerinin benimsetilmesini sağlama niyetindedir. Bilgi ve ikna önermelerinin kabul edilmesi karmaşık bir süreçtir.

Medya iç ve dış politika üzerindeki etkisini kamuoyu oluşturma özelliği üzerinden gösterir. Medya kamuoyu ve siyasi aktörlerin edimleri arasındaki en önemli bağlantıdır. Bu bağlantıyı üçlü bir sacayağına benzetmek mümkündür. Bu bağlamda medyanın birey üzerindeki etkisi ve bunun geniş çerçevede dış politikaya etkisini anlamak önemlidir.

Medya birçok kaynakta sık sık geçtiği gibi yasama, yürütme ve yargıdan sonra “dördüncü kuvvet” olarak adlandırılmaktadır.

Bundan yola çıkarak medya söylemlerinin birey üzerinde bir güç unsuru olduğunu söylemek mümkündür. Birey, özellikle dış politika ile ilgili bilgiye medya yolu ile ulaşmaktadır.

Medyanın en önemli işlevlerinden biri onu takip eden bireyler üzerinde anlam inşa etmesi ve bu bağlamda bir kamuoyu oluşturmaktır. Bu anlam inşası o medya organının sahip olduğu ideoloji ve söylem ile alakalıdır. Söylem ve anlam inşası arasında ikili bir bağ vardır.

3.2 MEDYA VE DIŞ POLİTİKA İLİŞKİSİ

Medyanın bireyler üzerindeki etkisinin yanı sıra politika üzerindeki etkisinden söz etmek mümkündür. Bunun yanında birçok çalışma böyle bir etkiden söz etmese de yakın dönem çalışmalarda medya ve dış politika ilişkisi ifade edilir olmuştur. Günümüzde disiplinler arasındaki sınırların ortadan kalkması, bir disiplini açıklarken pek çok dinamiği de incelemeyi gerektirir. Bu bağlamda dış politika, medya ile ilişik düşünülebilir. Medyanın özellikle dış politika konusunda bireylerin en önemli bilgi aracı olması uluslararası ilişkiler anlamındaki önemini vurgular.

Bunun dışında ikili ülke ilişkileri arasında yaşanan gelişmeleri aktaran medya araçları özelde yazılı basın, sadece halkı bilgilendirmek için değil devletlerin birbirine gönderdikleri diplomatik mesajlara da aracılık etmektedir.

Gazetelerin manşetlerinin, bir konu hakkında vermek istedikleri mesajlar, yalnızca hedef kitle olan halk için değil, uluslararası siyaset sorunlarında da önemlidir. Bekçi (2014, s. 8) , uluslararası siyaset meselelerinde gazete manşetlerini, söz konusu karşı tarafın da önemle üzerinde durduğu, kendileriyle ilgili olarak yer alan haberleri incelediği ve önemsendiği bir unsur olarak tanımlar.

Egemenler için medyanın kamuoyu oluşturma etkisinin önemli olması ile birlikte devletlerarası ilişkilerde de egemenlere bilgi sağlaması, medyayı sadece iç politikada değil dış politikada da önemli bir yapı haline getirir.

Aynı zamanda medya, sadece iç politika konularında değil, dış politika konularında bireyi etkileme ve kamuoyu oluşturma gücüne de sahiptir. Medyanın dış politikaya dair bir konuyu gündemine taşıması iç politikaya göre daha zordur, çünkü medyanın dış politikayı odak noktası haline getirmesi, dış politikaya ilişkin bir olayın ülke gündemini etkilemesi ile mümkün olur.

Savaş, doğal afet vs. gibi uluslararası alanda gerçekleşen durumlar, rutin medya haber akışını etkileyecektir. Dış politika sorununun savaş tehdidi, doğal afetler, insani yardım gibi kriz konuları olduğu durumlarda medya önemli bir faktör olarak devreye girmektedir.

Fransız Devrimi, nükleer enerji karşıtı hareketler, Körfez Savaşı ve Vietnam Savaşı gibi örnekler medya gücü ve etkisini hükümetlere ve siyasi aktörlere göstermiştir. Burada dikkat edilmesi gereken bir diğer unsur medya organının söylemini belirleyen dinamiklerdir.

Her medya organı bir paket olarak düşünülürse, söylemleri ulaştıkları alıcılara bir referans çerçevesi çizer. Bu bağlamda medya söyleminin dış politikada nasıl etkisi olduğuna bakılacak olursa, ABD’de nükleer enerji konusunda farklı medya organlarının sahip oldukları ideoloji ve o medya organını destekleyen kaynaklarca farklı söylemler geliştirdiği, çerçeveler oluşturduğu ve bu söylem ve çerçevelerin nükleer enerji için izlenilen dış politikada farklı etkileri olduğu gözlemlenmiştir.

1968’de Güney Vietnamlı polis şefinin bir Kuzey Vietnamlıyı sokak ortasında öldürüşünü gösteren ve Eddie Adams’a Pulitzer Ödülü kazandıran fotoğraf ve Amerikan televizyonlarında yayınlanan benzeri birçok görüntü ile birlikte halkın Vietnam Savaşı’na karşı tepkileri artmıştır. Nalçaoğlu (2003, s. 58), basında yer alan bu görüntüler ve haberlerin Amerikan hükümetinin arkasındaki halk desteğini kaybetmesini sağladığını ve askeri güçlerin Ocak 1973’te Vietnam’dan çekilmelerine yol açan süreci başlattığını ileri sürmektedir.

Medya organlarında yer alan haberler, izlerkitesini farklı şekillerde etkileyebilme özelliğine sahiptir. Vietnam Savaşı örneğinde görüldüğü gibi televizyonda yer alan fotoğraf ve fotoğraf benzeri doneler, halkın savaş karşıtı bir kamuoyu oluşturmaya etkide bulunmuştur.

Bekçi (2013, s. 9), “Devletlerin dış politikalarının anlaşılmasında, uluslararası ilişkiler konusunda bir bakış açısı elde edilmesinde ve bu konuların yazılarak sonraki nesillere aktarılmasında, basın rolü yadsınamaz.” görüşünü savunur.

Bu yaklaşıma göre medyanın bir “tarih yazımı” rolü üstlendiği için ve sadece dış politika konusunda halkı bilgilendiren bir araç olmasının yanında kamuoyu oluşturma özelliği ile dolaylı olarak dış politikaya etkide bulunmaktadır.

3.3 MEDYA VE KAMUOYU İLİŞKİSİ

Türk Dil Kurumu sözlüğünde “kamu” kelimesinin karşısında ilk olarak “hep”, “bütün” yazar, ikinci olarak da “bir ülkedeki halkın bütünü, halk, amme” anlamlarına geldiği belirtilir. Bunun dışında günlük kullanımda kamu kelimesinin ‘herkese açık, umumi, aleni’ gibi kullanımları da vardır. Kamuoyunu oluşturan ikinci unsur olan ‘oy’ ise ‘kanaat’, ‘kanı’ kavramları ile benzer biçimde kullanılmaktadır.

Latinedeki “publicus” ve “opinion” sözcüklerinden türetilerek Batı dillerine giren ve İngilizcede “public opinion” sözcükleriyle ifade edilen kamuoyu kavramının, Yüksel (2013, s. 572), dilimizde kamuoyu kavramının ilk zamanlarda “efkâr-ı umumiye”, “halk efkârı”, “amme efkârı” gibi kavramların karşılığı olarak kullanıldığını belirtmiştir.

Sözlükte ise ‘oy’ sözcüğünün karşısında “bir toplantıya katılanların, bir sorunla ilgili birkaç seçenektan birini tercih etmesi”, ikinci olarak da “bu tercihi belirten söz veya yazı” yazmaktadır. Bu tanımlama ışığında kamuoyu bir durum, olay ya da sorun karşısında halkın bir kısmının oluşturduğu fikir, kanı olarak tanımlanabilir.

Kamuoyunun oluşmasını sağlayan pek çok dinamikten söz etmek mümkündür. Halk iç politika ve dış politika hakkındaki bilgiyi medya aracılığı ile sağlar. Mikro ölçüde birey, makro ölçüde halk, takip ettiği medya organları ve bu medya organlarının yaptığı haber ile iç politika ve dış politika hakkında haberin veriliş biçimine göre farklı ya da benzer bilgilere ulaşır. Bu bağlamda medyanın da kamuoyunun oluşmasını sağlayan dinamiklerden biri olduğundan söz etmek mümkündür.

Medya iç politika ya da dış politikaya dair bir konu hakkında bireyin şahsi olarak konuyu deneyimleyemediği durumlarda bir kanı oluşturmada etkili bir araçtır.

Suriye İç Savaşı ve Suriyeli sığınmacılar hakkında da bilgiye medya aracılığı ile ulaşan yerel halk, takip ettiği medya organına göre farklı ya da benzer bilgilere ulaşır. Medyanın kişilerin nasıl düşüneceği konusunda görünür etkisinden söz etmek mümkün değildir, ancak neyi düşüneceğini belirleyerek bireylerin konu hakkında bir kanı oluşturmalarını sağlaması mümkündür. Bu bağlamda bireysel kanıların ortaklaştığı anda kamuoyu oluşturmada etkili olduğu ve dolayısıyla medyanın bu noktada kilit bir rolü olduğu görülür.

Birçok yazara göre de medyanın en önemli işlevlerinden biri kamuoyu oluşturma görevidir. Karadoğan (1996, s. 53), medyanın kamuoyu oluşturma etkisinden şu şekilde bahseder: “Bireylerin kanılarının ve bilgilerinin biçimlendirmesi sürecini büyük ölçüde hızlandırarak kamuoyu oluşturulmasında çok etkin bir rol üstlenirler.”. Medyanın bu etkisinin konu ile deneyime sahip olmayan birey/halk üzerinde daha açık görüldüğünden söz etmek mümkündür. Medya organlarının sadece politikaya dair bir konuda değil, her haberi/bilgiyi sunuş biçimi ile izlerkitlesi üzerinde bir anlam inşa ederek kamuoyu oluşturduğundan söz edebiliriz.

Medya organları bireyin, rahat ulaşılabileceği dış politika konularında bilgi sağlayabileceği ve söylemleri ile temelde ne düşüneceği değil de neyi düşüneceği konusunda etkili olması ile son derece önemli bir yapıdır. Aynı zamanda kamuoyunun da medyayı etkileyebileceğinden söz edebiliriz. Bu bağlamda medya aracılığı dışında başka bir dinamiğin oluşturduğu kamuoyu, medya organının neyi haber yapacağını belirler. İç ve dış politikaya ya da sosyal alana dair bir konuya medya etkisi olmadan halkın geliştirdiği kanı, tepkiyle yani oluşan kamuoyu da medyanın gündemini etkilemektedir. Medya ve kamuoyu arasında tek yönlü bir etkileşimden söz edilemez. Bu iki yapı arasındaki ilişki birbirini sürekli üreten bir süreçtir.

Nalçaoğlu (2003, s. 56), “Medya kendi kamusunu yaratır mı? Medya kuruluşları kendi kamularını nasıl ve ne amaçla tarif ederler?”sorularını sorarak kamuoyunun kendiliğinden oluşan bir olgu olmadığını ve oluşma sürecinin aslında “falanca fikir” üzerinden birileri sorduğu zaman şekillendiğini söyler.

Bu yaklaşımdan yola çıkarak medya organlarının gündemine taşıdığı olay/olaylar, onu takip eden kitlenin konu hakkında konuşmasına neden olur.

Medya organı, kendi kamuoyunu yaratmasını ve kamuoyu üzerindeki etkisini sahip olduğu söylem yoluyla kurar. Her medya organını oluşturan yapılar ve finanse eden aktörler, medya organının söyleminin ve ideolojisinin şekillenmesine etkide bulunur. Bilgi sağlayan bir yapıyı ideolojiden bağımsız düşünmek mümkün değildir. Bir medya organı, en küçük biriminden kompleks bütününe kadar onu oluşturan aktörler barındıran ve bu aktörlerin ideolojileri ile şekillenen bir yapıdır. Bu bağlamda ideoloji ve onunla birlikte düşünülmesi gereken söylem, medya araçlarını açıklarken incelenmesi gereken değişkenlerdir.

Günümüzde ideoloji kavramı, medya ve iletişim çalışmalarında önemli bir alan haline gelmiştir. Çelik (2005, s. 13), medyanın olayları yeni bir dille yeniden inşa ettiğini ve anlaşılır kılmakta ve dahası temsil ettiği ideolojiyi yeniden yapılandırarak kamuoyuna sunmakta olduğunu savunmaktadır. Habere konu olan “olay”, medyanın haberi verişi biçimi ve medya organının sahip olduğu ideoloji ile farklı anlamlar kazanmaktadır.

İdeoloji sözcüğünü ilk kez kullanan Destutt de Tracy (1754-1836), ideoloji kavramını metafizik karşıtı bir düşünce biliminin adı olarak ifade etmiştir.

Daha sonra ideoloji konusunda tarihsel süreç içerisinde farklı düşünürler tarafından farklı tanımlar yapılmıştır. Türk (2003, s. 106-107), ideoloji tanımlarına şu şekilde yer vermiştir: “Toplumsal yaşamdaki anlam, gösterge ve değerlerin üretim süreci; belli bir toplumsal grup veya sınıfa ait fikirler kümesi veya inanç sistemi; egemen bir siyasi iktidarı meşrulaştırmaya yarayan fikirler; sistemli bir biçimde çarpıtılmış iletişim; söylem ve iktidarın çatışması vs.”. Birçok farklı ya da benzer şekilde tanımlanan ideoloji kavramının ancak kolektif bir yapı içinde üretilebileceğini söylemek mümkündür. Bu kolektiflik ortak yargı, düşünce, pratikler ve eylemlerden oluşmaktadır.

İdeolojiyi grup fikirleri olarak tanımlayan Hartley, ideolojinin cinsiyetten (kadın-erkek ideolojisi), işe (meslek ideolojisi) kadar uzanan sınıf fikirlerini kapsadığını belirtmektedir. Hartley ayrıca ideolojinin kültürel ve iletişim çalışmalarında anlamlandırma ve söylem kapsamı içerisinde toplumsal eşitsizlik ilişkilerinin yeniden üretimi şeklinde görüldüğünü ifade etmektedir.

İdeolojiler algıya yönelik güç unsurlarıdır. Başka bir ifadeyle ideolojiler olayların ve durumların algılanmasında, o ideolojiye sahip bireye bir çerçeve çizer.

Bu anlamda da medya, yayınladığı haber üzerinden sahip olduğu ideoloji ile izlerkitesine bir algı seçeneği sunar. Aynı zamanda izlerkitlenin sahip olduğu ideoloji de o medyanın tercih edilmesini sağlar. İdeoloji de bu bağlamda kamuoyu-medya üzerinden karşılıklı işleyen bir olgudur. Algısal güç unsuru ideolojiler, o ideolojiye sahip birey ya da grubun tutumlarını organize eder ve yönlendirirler; bu tutum ve yönlendirmeler bir metin veya konuşma şeklinde ifade edilirler. İdeolojilerin belli kurumlar ile topluma yayılması çeşitli düşünürler tarafından üzerinde durulan bir konu olmuştur. Medya organları sahip olduğu ideolojiyi haber söylemi yoluyla sahip olduğu haber dili ile izlerkitle ile paylaşır.

Dil düşüncelerin ifade edilmesinde ve ideolojilerin oluşumunda ve muhafaza edilmesinde önemli bir işlev görür. Dil ideolojinin kitlelere yayılmasında birinci öncül olarak, ideolojinin yeniden üretimini sağlar.

Söylem ise, dilbiliminde dilin kullanım biçimi olarak tanımlanmaktadır. Başka bir anlatımla söylem, bir dilsel eylemde bulunma biçimidir.

Göstergebilimin kurucularından Ferdinand ve Saussure'a göre sözün kullanıcıya bağlı olarak farklılık arz edebileceğine vurgu yapmak için dil ve sözü iki ayrı kavram olarak ele almıştır. Dil, kullanıcıları tarafından farklı şekilde kullanabilen bir yapıdır.

Dil ve gösterge sistemi aracılığıyla bizlere iletilen gerçeklik anlayışını anlamak mümkündür. İletişim üzerine yapılan çalışmalar göstermiştir ki söylemin keşfinden sonra artık evrensel gerçeklik yoktur; gerçeklikler vardır. Medya organlarının sahip olduğu söylemler, aynı haberi sunarken sahip oldukları farklı ideolojiler ile farklı gerçeklikler yaratabilir.

Gerçeklik söylem içinde inşa edilen bir süreçtir. Her söylem bir ideolojiye tekabül ettiği için bir gerçeklik inşasıdır ve dolayısıyla ideolojilere tekabül eden gerçeklikler söz konusudur.

İdeolojiler dil ile yeniden inşa edilmekte, iletilmekte ve böylece hegemonyanın devamını sağlamaktadır.

Bilgi sağlayan her yapının hegomanik yapı oluşturduğunu söylemek mümkündür. Medya organları da ideolojilere sahip yapılar olduğu için kendi izlerkitlesinde ve medya organları arasında hegemonya kurarlar.

Medya organının dili, sahip olduğu ideoloji ve bu ideolojinin izlerkitle üzerinde oluşturduğu hegemonyanın yeniden üretimini sağlar. Söyleme sahip her yapı bir g unsurudur ve bu g söylem yoluyla gerçekleşir. Söylem ve g konusunda şu ifade edilebilir: Politika, medya veya bilim belli bir güç kaynağıdır.

Çünkü kitleler üzerinde bir etki yaratabilir. Bu nedenle politikacılar, medya çalışanları ve bilim adamları mesleklerinden dolayı kendilerine özgü bir söylemsel gce sahip olurlar.

Söylemsel ve zihinsel kontrol, hegemonya ve hkimiyet kazanmanın en temel yollarından biridir. Bu bağlamda medya organı, sahip olduğu söylem ile düzenli izlerkitlesi üzerinde hegemonya kurabilecek bir yapıdır. İzlerkitle de (eleştirileri, talepleri vs. yoluyla) aynı hegemonyayı takip ettiği medya organı üzerinde sağlayabilir.

Mikro ölçüde birey, makro ölçüde toplum kendi inaniş ve kanaatlerini destekleyen veya buna yakın olan medya organlarını takip etme eğilimindedir. Bu kanaatleri sylemleştiren medya organları izlerkitlenin inanç sistemlerini destekler.

Medyanın haber değeri olan olayları ifade etmek amacıyla kullandığı dil, bütün topluma egemen gruplar ve olaylar hakkında egemen görüşleri bize iletmektedir. Modern toplumda medyanın değerlerden ve iktidar sistemlerinden bağımsız olduğunu söylemek mümkün değildir. Hall (1980, s. 53), medyanın haber sürecinden şu şekilde söz etmektedir: “Medya sadece kendisi için haber değeri olan haberleri şeffaf biçimde hedef kitleye iletmez. Haber aslında çok karmaşık bir sürecin ürünüdür.” Yazılı medya dünyanın dil içerisindeki temsilidir; çünkü dil göstergebilimsel bir koddur ve değerler yapısını empoze eder. Her zaman aynı olayı farklı bir dille ve söylemle ifade etmek mümkündür. Medya organı ve onu takip eden birey/bireyler arasındaki ilişki bu değişkenler üzerinden kurulmaktadır.

Haberciliğin sosyal, ekonomik ve politik boyutu olduğu için her bir haber farklı bir içerikle ve haber organını oluşturan yapıların etkisi ile oluşur. Dolayısıyla farklı gazete ve televizyonlar aynı haberi farklı şekilde hazırlamakta ve sunmaktadırlar.

Bu çalışmada da araştırılacak dört gazetenin sahip olduğu sosyal, ekonomik ve politik boyutunun haber söylemine etkisi incelenecektir.

Her medya organı bu boyutları içeren bir “pakettir”. Bu boyutlar her medya organını farklı bir paket olarak izlerkitle ile buluşturur.

Medya ile ilgili tartışmaların ilk olarak 19. yüzyılın sonlarına doğru (iletişim disiplinin ortaya çıkmasından önce) henüz konunun siyaset bilimi ve sosyolojinin gündemine girdiği dönemlerde belirli bir endişe ile başladığı görülür. Kapitalizmin gelişme sürecinde iş gücüne duyulan ihtiyaç nedeniyle hızlanan kentleşme süreci insanları geleneksel toplumsal bağdan kopararak yalnızlaştırmış, medyanın bu insanları totaliter ve kolektif düşüncelere sürükleyebilecek güçlü etkilere sahip olduğu varsayımı da endişeleri arttırmıştır. İnal (2003, s. 66), egemenlerin medyaya bakışını “19. yüzyıl süresince, meydana gelen (aslında dalgaları 1960'lara kadar da ulaşan) işçi, köylü ayaklanmaları medyanın (henüz sadece gazetelerin olduğu dönemde bile) büyük kitleleri, belirli siyasal görüşler doğrultusunda harekete geçirebileceği korkusunu yaratmıştı.” biçiminde ifade etmiştir. 19. yüzyıl o dönem sadece yazılı basın olarak var olan medyanın kitleleri yönlendirmede ve harekete geçirmede ne denli etkili olduğunu göstermiş ve araştırmacıların dikkatini çekmiştir.

Medya, bir halk hareketinin yayılmasında, kontrol edilmesinde ve propagandasının yapılmasında bir araç olarak kullanılabilirliği ile ulus-devlet egemenlerinin dikkatini bir kez daha çekmiştir. Yapılarınca pratiklerini bireye yönelten ulus-devlet için medya da bu yapılardan biri olarak görülmeye başlanmıştır.

Mutlu (1981, s. 81) medyayı, “ancak kitlesel üretim metotları aracılığıyla mümkün olan hızlar ve niceliklerle üretilen (veya üretilebilen) iletişim biçimlerinin yaratılması, seçilmesi, işlenmesi ve dağıtımıyla uğraşan teknolojik etkenler ve şirket örgütleri” olarak tanımlar. Dolayısıyla kitle iletişim araçları, bir toplumdaki kamusal etkileşimin en geniş ortak akıntılarını sağlamaktadır. Medya araçlarının bu geniş kamuoyu yaratma etkisi birçok iktidar kurumunca medyanın önemine dikkat çekilmesini sağlamaktadır.

Dış politikada kamuoyu oluşturmak iç politikaya kıyasla daha zor gerçekleşir. Burada dikkat edilmesi gereken medya söylemleri ve yukarıda belirtilen gazeteler üzerinden medyadaki çok sesliliğin, farklı medya organını takip eden kitlelerde farklı söylemlerin, dolayısıyla çeşitli kamuoyu görüşlerinin oluşmasında etkili olduğu savunusudur.

“Medya ve Dış Politika” başlığının altında da söz edildiği gibi her medya organı, kendi içinde bir yapılar ve yapılararası ilişkiye sahip olan bir sistemdir. Her sistem kendi içyapılarını oluşturan dinamiklerle söylem geliştirir.

Geliştirilen her söylem de farklı gruplarda kendine etki alanı bulur. Medya organı ele aldığı konuyu, takip edene sunacağı söylemi ve kapsamı belirler.

Böylece takip edilen medya sahip olduğu söylemi bireye sunarak, o söylemin kamuoyu oluşumunda etkin olmasını sağlayarak siyasal karar alma sürecini şekillendirir. Her medya organı kendi içinde bir “paket” olarak düşünülürse o medya organının ideolojisi, finansal kaynakları ve buna bağlı olarak gelişen söylemini incelemek gerekmektedir. Medya organlarının sahip olduğu söylem, izleyici kitlenin anlam inşasını gerçekleştirir.

William A. Gamson ve Andre Modigliani(1989), Media Discourse and Public Opinion on Nuclear Power: A Constructionist adlı çalışmasında Amerikan basınında yer alan nükleer enerji haberleri üzerinden medya organlarını inceler.

Gamson ve Modigliani’ye göre her sistem bir diğeriyle etkileşim hâindedir. Gamson ve Modigliani’nin 1989, s.2) öne sürdüğü gibi “Bireylerin anlam inşasında medya söylemi sürecin bir parçasıdır, gazeteciler ve diğer kültürel girişimciler tarafından kamuoyu söyleminin gelişmesi ve belirginleşmesi de kamuoyu söyleminin inşasının bir parçasıdır.” Medyanın bireyin anlam inşasında etkili olan tek yapı olduğundan söz etmek mümkün değildir; ancak medyanın gündemine taşıdığı konu bireyin günlük hayatında deneyimleyemediği bir konu ise burada medyanın etkisinden söz etmek mümkündür. Medya organının ideolojisi ve söylemi izlerkitesinde anlam inşa etmesi yönü ile dolaşımını sağlar. Her söylem, bireye/topluma ulaştığı ve onda anlam inşa ettiği ölçüde geçerliliğini sürdürür ve yeniden üretilir.

Kamu söylemini oluşturan ve şekillendiren tek bir yapıdan söz etmek mümkün değildir. Kamu söylemi devlet tarafından ve onun kurumlarınca, sosyal yaşamda medya aracılığı vs. ile şekillenebilen bir yapıdır.

Gamson ve Moligliani'de (1989, s. 2), Kamu söyleminin birçok farklı forumlarda sürdürüldüğünü ve tek bir söylem yerine bir dizi söylemden oluştuğunu öne sürmektedir. Kamu söylemi tek bir söylemden de oluşmamaktadır. Bir konu hakkında farklı kamu söylemlerinin çok sesliliğinden söz etmek mümkündür.

Dış politikaya dair bir konuda medya, kompleks bir rol alır. Medya organları, bir yandan dış politikaya dair haber konularının söylemleri ve çerçevelerini oluşturarak sürecin bir parçasını üretmektedirler. Çünkü onların konuları halk için çerçevelemesi merkezi bir önem taşımaktadır.

Gamson ve Moligliani'ye (1989, s. 5) göre medya "kamusal söylemi inşa eden tek forum değildir ama onlar sık sık yararlanılabilir söylemleri ürettiklerinden ve ABD'de halk tarafından en çok ulaşılan haber ağı olduklarından beri kullandıkları içerikler genel konular için oluşan algının önemli bir göstergesidir". Bu yaklaşıma göre bir ülkenin medya organlarına bakılarak, halkın gündemini ve gündem hakkında nasıl kamuoyu oluşturduğunu anlamak mümkündür. Gamson ve Moligliani (1989, s. 5) medya söyleminin bireyin anlam inşasında önemli bir yerde olduğuna vurgu yapar. Her medya organını bir paket olarak ele alan Gamson ve Moligliani'ye göre, konuyu izlerkitlesi için çerçeveleyen medya organı, temaları tek tek ifade ederek birey için anlamlandırılmaya açık kaynaklar olarak ortaya çıkar.

Ball-Rkeach ve DeFleur'un "Bağımlılık Teorisi" (1976, 1982), medyanın anlam inşasındaki rolünün konuya göre değiştiğini öne sürmektedir.

Bazı konularda medyanın olayı ele alışı, konu hakkında oluşturduğu anlamlar ve bireyin günlük deneyimleri medyanın anlam inşası sürecini etkilediğini göstermektedir.

Her medya organını bir paket olarak alan Gamson ve Moligliani (1989), her medya paketinin içinde yer alan elemanların ve kullanılan araçların diğer medya paketlerine göre fark yarattığını öne sürer. Her medya organı bu eleman ve araçlar farklılaştıkça anlam inşasının farklı biçimlerini temsil eder.

Stuart N. Soroka *Media, Public Opinion, and Foreign Policy* adlı makalesinde Körfez Savaşı örneklemini ile medyanın kamuoyu oluşturmadaki etkisini incelemiştir.

Soroka (2003, s. 27), 1970'lere kadar kamuoyunun dış politika üzerinde tutarsız ve uçucu bir etkisi olduğunu savunur.

Soroka'nın makalesinde incelediği 1970'lerden sonraki çalışmalar ise kamuoyu ve dış politika ilişkisinin değiştiğini ve kamuoyunun dış politika üzerindeki etkisinin çoğu kez dengeli, makul ve rasyonel olduğunu desteklemiştir.

Burada uluslararası ilişkiler disiplinde pozitivism eleştirisinin başlamasının ve disiplinde inşacılık gibi farklı epistemolojik yaklaşımların benimsenmesinin etkisi vardır.

Soroka (2003, s. 27) medya içeriklerine "Medya araçlarının içeriği, bireylerin dış politika hakkındaki fikirlerinin zamanla değişmesinin kaynağıdır ve aynı zamanda medya, kamuoyu ve politikacılar (siyasi aktörler) arasındaki en temel bağlantıdır." şeklinde yer vermiştir. Politikacılar halkı, halk ise politikacıların ne yaptığını medya üzerinden takip eder. Buna ek olarak medya halkın büyük çoğunun dış politika hakkında bilgi aldıkları ana kanaldır. Ancak kişisel bilgi sağlamak için yeterince yararlı değildir.

Dış politikacılar kamuoyunu bilgilendirebiliyorsa ve medya-kamuoyu arasında karşılıklı bir ilişki varsa, medyanın kamuoyu üzerindeki etkisinin doğasını ve derecesini okumak önemli bir noktadır.

Demokrasinin erken bir kutlama yapmadan önce halkın nasıl ve kimler tarafından etkilendiğini bilmesi önemlidir. Belli endişelerle birlikte sınırlı sayıda çalışmalarda medyanın dış politika konusunda kamuoyu üzerine etkisi incelenmiştir.

Vietnam Savaşı için Amerika halkının yaptığı protestolar ve bu konuda devlete karşı kazandığı yaptırımlar, uluslararası ilişkiler teorisyenlerinin dikkatini dış politikaya dair konularda kamuoyu etkisine çekmiştir.

Mueller (1994), Pan ve Kosicki (1994) ve Sigelman (1993) gibi bazı yazarlar Körfez Savaşı sırasında medyanın bireylerin dış politika hakkında görüşlerindeki etkilerini araştırmışlardır. Yapılan araştırmalar kamuoyunun, medya etkisi ile dış politika üzerindeki etkisinin ancak uzun vadede görülebilir olduğunu göstermiştir.

Dış politika üzerine yapılan araştırmalar büyük ölçüde Bernard Cohen'in çalışmalarıdır. Cohen'in (1963, s. 29) *Basın ve Dış Politika* adlı çalışmasında, "Medya bireylerin ne düşüneceğini belirleyemez ama ne hakkında konuşacaklarını belirler." görüşünü ileri sürmektedir. Cohen'in tezinden sonra ampirik gündem çalışmaları büyük ölçüde halk ve medya içeriği arasında güçlü bir bağ olduğunu göstermiştir.

Bu bağlamda kamu gündemi belirleme analizleri ve dış politika kesişmiş ve akademisyenler kamunun dış politika gündeminde sınırlı bir etkisi olduğunu savunmuştur.

Soroka (2003), medya araçlarının dışişleri konusunda kamuoyunun dikkatini belirlenmesinde önemli bir rol oynadığını savunur. Medyanın birey/halk üzerindeki etkilerinin büyüklüğünü ve kamuoyunun dış politikacılar üzerindeki etkilerini anlamak önemlidir. Dış politikaya dair bir konu hakkında pratikte gerçekleşen bir deneyim söz konusu değilse, bu durumda medyanın dış politika konusunda belirleyiciliği artmaktadır.

Soroko'nun çalışması da kamuoyunun dış politika üzerindeki etkisinin en temel sağlayıcılarından birinin medya olduğundan söz etmektedir. Medyanın sınırlı etkisinden söz edilse de günümüzde disiplinlerarası esneklik daha belirgin hale gelmiştir. Yapılan bu çalışmalar medyanın, dış politika edimleri-kamuoyu arasında bağlayıcı bir unsur olduğunu göstermiştir.

Hala kamuoyu ve medyanın, son kertede dış politika üzerindeki etkisi tartışılrsa da iletişim teorisyenleri tarafından medyanın, tek başına ve aynı zamanda kamuoyu oluşturmada etkili olarak dış politikada yadsınamaz bir unsur olduğunu savunulur.

Bu bağlamda şöyle bir sınırlama yapmak önemlidir: (istisnai medya kuruluşları dışında) popüler medya kuruluşlarının dış politikaya ilgisi rutin dışında gerçekleşen olaylarla ortaya çıkar.

Gamson ve Moligliani'nin çalışmasından yola çıkarak bu çalışmada incelenen dört gazete de bir paket olarak ele alınarak farklı kamuoyu oluşturma özellikleri üzerinden incelenecektir.

Dış politika ve medya ilişkisini ve dolayısıyla medyanın dış politika üzerinden onu takip eden üzerindeki etkisini ereve ile incelemek doğru olacaktır.

3.4 GC MENLİK

Bu çalışmada dikkat edilmesi gereken bir diğer değişken de toplumun Suriye Savaşı ve Suriyeli gcmenlere bakışını etkileyen medyanın yanı sıra diğer etmenlerdir.

Bu bağlamda özellikle “gcmenlik” konusunda bireysel ve toplumsal açıdan gcmenlere karşı gelişen düşünce, tutum ve tavrı belirleyen değişkenlerin incelenmesi önemlidir.

Özellikle kamp dışında yaşayan Suriyeliler yerel halkla yakın temas içindedir. Bu durum Suriyeli sığınmacılar ile yerel halkın bire bir iletişim halinde olması durumunu ve yerel halkın deneyimlerine dayanarak Suriyeli sığınmacılar hakkında bir kanı, tutum oluşturması halini doğurur.

Lauren M. McLaren'ın *Anti-Immigrant Prejudice in Europe: Contact, Threat Perception, and Preferences for the Exclusion of Migrant* alışmasında Batı Avrupa'da gcmenler için oluşan düşünce ve nyargılarda gruplar arası ilişkinin(temas) etkisi incelenen bir etmendir. Makalede 1950'lerden itibaren Avrupa'da başlayan gcmen alımı, bunun çeşitli alanlarda etkileri üzerine yapılan çalışmalar incelenmiştir.

McLaren (2003, s. 911), çalışmasında Batı Avrupa'da gc üzerine yapılan araştırmaların birçoğu hkmet politikalarına ve gc eğilimlerine odaklandığını, fakat odak noktası olarak alınması gereken olgunun, öncelikle gcmenlerin bireysel vatandaşların algıları üzerinde etkisi olduğunu savunmuştur. Suriyeli sığınmacılar da bu bağlamda yerel halkta oluşturduğu algı üzerinden incelenmelidir.

Yerel halk, temas halinde bulunduğu sığınmacılara karşı önyargılı ya da önyargısız bir tutum geliştirir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta bu tutumu belirleyen faktörlerdir.

Gordon Allport (1954) önyargıyı “inatçı ve hatalı bir antipati” olarak tanımlar. Biz ve öteki ayırımına dayanan önyargıyı belirleyen önemli unsurlardan biri de yerel halkın göçmenlerle oluşturduğu temastır. Allport, temas ve önyargı arasındaki ilişkinin “aynı grup statüsüne sahip olmanın, ortak amaçları istemenin, gruplar arası işbirliğinin” gruplar arası temasta önyargıları azaltmada olumlu etkisi olduğunu savunmuştur.

Bernard William’ın (1947) hipotezinde de göçmenlerle ilişkiyi(temas) önemli bir nokta olarak görmektedir.

McLaren (2003, s. 912), M. Sherif ve C. Sherif’in “temasının türünün ve kapasitesinin belirtilmesi gerektiği” varsayımına yer vererek yerel halk ile göçmenler arasındaki temasın belli değişkenleri dikkate alarak incelenmesi gerektiğini savunmuştur. Suriyeli göçmenler konusunda temasın türü ve özellikleri incelenmelidir.

Yerel halkın içinde bulunduğu sosyo-kültürel ve ekonomik yapılar göçmenlere dair kanı oluşmasında belirleyicidir. Ekonomik ve sosyal alanda iki grup arasında gerçekleşen bir fayda ya da bunun tam tersi bir zarar durumu oluşan yargıyı etkileyecektir.

Lauren McLaren çalışmasında göçmenlerin tehdit olarak algılanmasına da vurgu yapmıştır. McLaren “sembolik tehdit” ve “gerçekçi tehdit” olmak üzere iki farklı ayırmadan söz etmiştir.

Gerçekçi tehdit, göç alan ülkelerde göçmenlerin ucuz işgücü olarak kendileriyle aynı iş gücü potansiyeline sahip yerel iş gücü ile rekabet oluşturması bir tehdittir. Bu durum Suriyeli sığınmacılar için de geçerlidir. Kendi imkânları ile yaşamaya çalışan kamp dışındaki Suriyeliler ucuz iş gücü oluşturmaktadır. Bu durum Suriyeli sığınmacılar ile aynı işi yapacak yerel halktan insanlar için sorun oluşturmaktadır ve sığınmacılarla aynı kaynakları paylaşmak zorunda olan yerel halkın Suriyelilere karşı önyargı geliştirmesine neden olmaktadır. Yerel halkta “mavi yakalı” yani işçi olarak geçimini sağlayan bireylerin sığınmacılara karşı halkın diğer kesimlerine göre belirgin bir önyargı geliştirmesi olağan bir durumdur.

Burada yerel halkın sağlayacağı kazancın ve hizmetlerin Suriyeli sığınmacılar ile paylaşılması üzerinden gerçekleşen bir algı söz konusudur.

McLaren (2003, s. 915), göçmenler ve yerel halk arasındaki ilişkiyi “Baskın grubun üyeleri belirli kaynakların kendilerine ait olduğunu düşünürler ve o kaynaklar bir azınlık grubu tarafından tehdit edildiğinde baskın grubun üyeleri düşmanca davranışlar sergilerler.” demektedir. Yerel halka mensup çalışan kesimin göçmenlerle kaynaklarını paylaşması, yerel halk için tehdit iken yerel halka mensup işverenler ise sığınmacıların ucuz işgücü potansiyelini gördükleri ve bu potansiyeli kullandıkları için sığınmacılara karşı daha olumlu bir yargıya sahiptir.

Sembolik tehdit ise toplumun “öteki” olana karşı hissettiği tehdit olarak tanımlanabilir.

Burada gerçekçi tehditten farklı olarak, ekonomik tehditten çok sosyo-kültürel bir tehdit söz konusudur. Sembolik tehdit, kendine ait olmayan kültüre karşı hissedilen nefret söylemi olarak düşünülebilir.

Öteki kültür, yerel kültürden ne kadar farklı ise tehdit algısı o derece artar. Göçmen grubun dili, dini ve kültürel ritüelleri vs. sembolik tehdidi etkileyen unsurlardır. Belli toprak sınırları içinde yaşayan ve burada bir ortak bir dil ve kültür oluşturan halk, kendi dışında olanı “tehdit” olarak algılama eğilimindedir.

McLaren (2003, s. 916), göçmenlerin oluşturduğu tehditleri şöyle sınıflandırmıştır.

Ekonomik / Durum Bazlı Tehditler

-Okullarda çok sayıda azınlık gruba dair çocuğun yer alması eğitim kalitesini etkiler.

-Bu azınlık grupları insanlar sosyal hizmetlerin sisteminin kötüye gitmesine neden olur.

Yerel halk, devletin sağladıkları olanakları “öteki” ile paylaşmak eğiliminde değildir. Bu bağlamda Suriyeli sığınmacılar ile çocuklarının aynı yerde eğitim alması, hastanelerin ve diğer kamu kurumlarının sığınmacılarla paylaşılması yerel halkı rahatsız edebilecek bir durumdur. Okullarda öğrenci sayılarının artması, özellikle sığınmacıların yoğun olarak yaşadığı bölgelerde hastane ve sosyal hizmetlerin kötüye gitmesi yerel halkın sığınmacılara karşı bakışını olumsuz etkilemektedir. Suriyeli sığınmacılar yoğun olarak yaşadıkları bölgelerde emlak piyasasını da etkilemişlerdir.

Özellikle Hatay bölgesinde ev kiralarında yüzde yüz oranında bir artış görülmüştür. Aynı zamanda Suriye’de işlerini bırakıp gelen ve Türkiye’de iş bulamayan Suriyeliler ülke içindeki işsizlik oranını da arttırmıştır. İş bulamayan Suriyeliler geçimlerini sağlamak için dilenmeye başlamış ve sokaklarda görülen dilenci sayılarında ciddi bir artış olmuştur.

Kültürel / Sembolik Tehditler

- Azınlık grupların yarattığı kültürel çeşitliliğin tehdit olarak görülmesi,
- Azınlık gruplarının dini ritüellerinin tehdit olarak algılanması.

Sembolik tehdit, gerçekçi tehditten farklı olarak daha çok sosyal ve kültürel alanda “öteki” olana karşı yerel halkın hissettiği tehdittir. Sembolik tehdit, gerçekçi tehdidi oluşturan kaynak paylaşımı dışında kültürel ve sosyal alanda hissedilen tehdit olarak düşünülmelidir.

Sosyal alanda kendini baskın grup olarak gören yerel halkın kendine ait gördüğü alanının göçmenler tarafından paylaşılması ile oluşan sembolik tehditten, Suriyeli sığınmacılar ve Türkiye’de yaşayan yerel halk için de geçerli olduğundan söz etmek mümkündür. Türkiye’nin birçok ilinde yaşamını sürdüren Suriyeli sığınmacılar sadece ekonomik değil sosyo-kültürel alanda da yerel halk ile temas halindedir.

Öteki olana karşı hissedilen tehdidin, en üst aşaması ise yabancı düşmanlığıdır. Yabancı düşmanlığı sadece yerel halk ve göçmenler arasındaki ilişki ile açıklanamayacak komplike bir olgudur. Sara de Master ve Michael K. Le Roy’un (2000) *Xenophobia and the European Union* adlı çalışmasında Avrupa’daki yabancı düşmanlığına değinilmektedir.

Master ve Le Roy (2000, s. 420), yabancıları “kişinin kendi milletinin bütünlüğünü tehdit potansiyeli olan ile farklı bir kültürün taşıyıcıları” olarak tanımlar. Belli toprak sınırları içinde yaşayan, aynı dil, kültür ve “ortak tarih” anlayışına sahip bireylerin paylaştığı bu unsurların tehdidi yabancı düşmanlığını oluşturan nedenler olarak görülebilir.

Bu tehdit “öteki” olanın yerelden farklılaştığı ölçüde daha çok gelişen tehdittir. Suriyeli sığınmacıların dini ritüelleri, Türkiye’nin yaşayan yerel halk ile ortaklık gösterdiği için bu anlamda bir tehditten söz etmek mümkün değildir. Bunun dışında baskın grubun üyeleri, yani yerel halk, sosyal alanda öteki ile “zorunlu temas”da (aynı restoranda, kafede, sinemada, apartmanda, sitede) bulunmak durumunda kaldığı anda alanını sahiplenme ve “öteki”nin bu alana dahil olmasını istememe eğilimindedir. Bu sembolik tehdit, toplumda “beyaz yakalı” olarak tanımlanan, beden gücünden ziyade düşünce gücüne dayalı işlerde faaliyet gösteren sınıfın daha yoğun olarak hissettiği tehdittir.

Gerçekçi ve sembolik olarak tehdidin daha ırkçı bir yapıya bürünerek hissedildiği hal ise “yabancı düşmanlığıdır”. Bu bağlamda yerel halk tarafından Suriyeli sığınmacılara karşı hissedilecek olası yabancı düşmanlığı incelenmesi gereken bir diğer konudur. “Yerel” olanın yabancı olana bakışı, tutumu, tavrı ve bunların uluslararası ve iç politikaya etkisine bakılmalıdır.

Roy ve Master iç ve dış politikada siyasi aktörler ve yapıları tek belirleyici olarak görmez. Göçmenler konusunda yerel halkla girilen teması ve göçmenlerin yerelle entegrasyonunu açıklamak sadece politik yapılarla mümkün değildir.

Master ve Roy (2000, s. 420), entegrasyonu siyasi dönüşüm örneği olarak görür ve “kültürel yönelimleri tanımlamak için halk desteği ve bireysel kararların incelenmesi” gerektiğini savunur. Bu görüşe göre yerel olan ile “öteki”nin entegrasyonu sadece siyasi yapıların çalışmaları ve geliştirdikleri projelerle gerçekleşmez. Dikkat edilmesi gereken önemli noktalardan biri de yerel halkın ötekine karşı geliştirdiği tutum ve tavidir.

İngilizcedeki yabancı düşmanlığı kelimesinin karşılığı olan “xenophobia” kelimesi Latince’de garip veya yabancı anlamına gelen (xenos), korku anlamına gelen (phobos) kelimelerinden türemiştir. Master ve Roy (2000, S. 425), “xenophobia” kelimesini “ortak kullanımı bir kültürün temsilcisi olan milletin yabancı olana karşı hissettiği güvensizlik, korku ve/veya nefret ifadesi” olarak belirtmiştir.

Master ve Roy (2000, s. 426), yabancı düşmanlığının temelinde "tuhaflık" düşüncesinin yer aldığını savunur. Yabancı düşmanlığının kaynağı milletler ve bunların ilişkili olduğu kültürler arasındaki belirgin aynı olmama, yani “öteki” olma halidir.

Bu durumu anlatmak için sadece “tuhaflik” kelimesi yeterli değildir; çünkü bilinmeyen yabancı kùltür korku yaratır. Master ve Roy da sığınmacılar/göçmenler ile yerel halkın temasının “düşmanlık” hissetme konusunda belirleyici olduğunu belirtmiştir.

Master ve Roy “yabancı düşmanlığını” ulus-devlet ve bu ulus-devletin halkı üzerinden tanımlamaya çalışmıştır. Ulus- devlet kurumlarınca ortak dil, ortak kùltür ve ortak tarih algısı üzerinden devletin sınırları içinde yaşayan halkta bir kolektif bilinç yaratır. Master ve Roy (2000, s. 426), yabancı düşmanı kişiler için ulus devletin kurulmasının diğer kùltürlerin yozlaştırıcı etkilerine karşı kendi kùltürlerine görünür bir koruma sağladığını savunur. Bu yaklaşımdan yola çıkarak ulus-devlet de varlığını devam ettirmek için sınırları içinde yaşayan halkın ortak dil, ortak din ve kùltür geliştirmesini destekler ve ulus-devletin kurumlarınca bu ortak değerlerin gelişmesi için çalışması, “öteki” olana karşı yerel halkı güvenceye almaktadır. Master ve Roy (2000, s. 426), yerel kùltürün ifade edildiği arena üzerinde “egemenliğinin temin edilmesi”nin belirli bir dereceye kadar yabancı düşmanlığını hafiflettiğini savunur.

Bu bağlamda ortak değerleri benimseyen ve destekleyen yerel halkı oluşturan bireyler için ulus-devlet yapısı bir güvence oluşturmaktadır. “Öteki” olana “düşmanlık” boyutunda tehdit hisseden ulus-devlete mensup birey için ulus-devletin sınırları görünmez bir korunak sağlar.

Suriyeli sığınmacıların yoğun olarak yaşadığı bölgelerde yerel halkın egemenliğini tehdit etmesi yerel halkın Suriyeli sığınmacılara karşı “düşmanlık” hissetmesi durumuna neden olur. Master ve Roy’un çalışmasından yola çıkarsak; Suriyeli sığınmacılara karşı yabancı düşmanlığı hisseden bireyler, millet ve dolayısıyla kùltür dokunulmazlığının bir siyasi kurum tarafından korunduğunu algıladıklarında, yabancı düşmanlığını görünür olarak sergilemekten uzaklaşacaklardır.

Onlarda hala yabancı korkusu olsa da diğer kişi ya da temsil edildiği kurumlar ve ulus-devlet tarafından sağlanan güvenlik bu korkunun ifade edilmesini azaltacaktır.

Suriyeli sığınmacılar ve yerel halk arasında temas ve bu temasın yarattığı sonuçlar siyasi anlamda incelenmesi gereken bir konudur.

Devletin Suriyeli sığınmacılar için geliştirdiği politikalar ve basında yer alan Suriye İç Savaşı ve sığınmacılar ile ilgili haberlerle kamuoyunun bilgilendirilmesinin yanı sıra yerel halkın sığınmacılarla teması, bu temasın çeşidi ve boyutunun belirlenmesi önemlidir.

Bu çalışmanın hipotezleri:

Göçmenler/sığınmacılar hakkında yerel halkın düşüncesini belirlenmesinde bireyin içinde bulunduğu ekonomik etkenler ve benimsediği siyasi görüş belirleyicidir.

Yerel halk için göçmenler sosyal, ekonomik ve kültürel tehdit oluşturduğunda yerel halk, göçmenleri düşman olarak görür.

Sığınmacılarla ilişki içinde olmayan birey için yazılı basında yer alan haberler, sığınmacılar ile ilgili tutum ve kanı oluşturmasında etkilidir.

Suriyeli sığınmacıların ucuz işgücü oluşturması onlarla aynı işi yapan yerel halk için tehdit olarak görülür.

4. VERİ – YÖNTEM

Bu bağlamda yapılan bu çalışmada; farklı medya organlarının bireyde farklı algılar oluşturulmasında etkili olduğu hipotezi, Suriye Savaşı ve Suriyeli sığınmacılar hakkında Türk basınında yer alan haberler, dört yazılı medya organı olan *Cumhuriyet*, *Zaman*, *Sabah* ve *Hürriyet* gazeteleri üzerinden

- İç güvenlik

- Ekonomi

- Kültürel

alt başlıkları altında ele alınmıştır.

Bu başlıklar bazında, iç güvenlik başlığı altında Suriyelilerin Avrupa'ya geçmek için Edirne'ye gelişi ve Hatay'da yerel halkın Suriyeli sığınmacılardan tedirgin olması üzerine *Hürriyet* ve *Sabah* gazetelerinde çıkan 6 gazete kupürü incelenmiştir.

Ekonomi başlığı altında Suriyelilerin ucuz işgücü oluşturması, Suriyeli sığınmacılar ile gelişen kira artışları ve Suriyeli dilenciler üzerine dört gazetede 12 kupür incelenmiştir.

Kültürel başlığı altında ise Suriyeli kadın sığınmacıların para karşılığında evlendirilmesi ve fuhuşa zorlanması, Suriyeli sığınmacılar için başlatılan “bir ekmek, bir battaniye” kampanyası ve Suriyeli bir çocuğun bir restoran zincirinde dayak yemesi üzerine dört gazetede çıkan 12 gazete kupürü incelenmiştir.

Bu çalışmada bağımsız değişken olarak *Cumhuriyet*, *Zaman*, *Sabah* ve *Hürriyet* gazetelerinin Suriye İç Savaşı ve Suriyeli sığınmacılar hakkında çıkan haberleri işleyiş şekli belirlenmiştir. Bağımlı değişken olarak ise dört gazetenin birey üzerinde Suriyeli sığınmacılara yönelik algısı üzerindeki etkisi belirlenmiştir.

Hipotezler, yukarıda belirtilen bağımlı ve bağımsız değişken nicel araştırma yöntemlerinden deney metodu kullanılarak ele alınmıştır.

Bu metotta çalışmalar yapay (kontrol edilebilir) ortamlarda yürütülür ve ele aldığı bir değişkenin neleri, ne oranda etkilediği ve hangi şartlar altında değiştiği belirlenmeye çalışılır. Deneysel araştırma yöntemi, bir olaydaki değişkenin sonuca etkilerinin gözlenebilmesi ve sebep-sonuç ilişkisini test etme imknı vermesi yönüyle diğer yöntemlerden ayrılır.

Deneysel araştırma süreci; araştırma konusunun, değişkenlerinin, katılımcılarının ve hipotezlerin belirlenmesi ve bu hipotezlerin, oluşturulan gruplardan toplanan verilerin analiz edilmesi ile oluşur.

Deneysel araştırma yönteminde birçok desen bulunmaktadır. Bu çalışmada da gerçek deneysel desenlerden ön test/son test kontrol gruplu model kullanılmıştır. Bu modelde birden çok grup yer alır ve gruplar yansız atama yoluyla oluşturulur.

En az bir deney, bir de kontrol grubu bulunur. Bütün gruplara ön test ve son test uygulanır. Deney grubuna/gruplarına deneysel müdahalede bulunur. Bu grupların birine deney grubu, diğerine ise kontrol grubu adı verilir. Araştırmalarda kontrol grubu farklı bir müdahalede bulunulmayan, sadece veri toplamak amacıyla kullanılan grup; deney grubu ise etkisi belirlenmeye çalışılan farklı uygulama veya müdahale ile karşılaşan gruptur. Her iki gruba da bir ön test yapılır. Deney grubu deneysel müdahaleye uğrarken kontrol grubuna özel bir müdahalede bulunulmaz. Uygulamadan sonra her iki gruba da son test uygulanır ve istatistiksel yöntemlerle karşılaştırma yapılır.

n test: Deneysel müdahale öncesinde her iki gruba başlangıç düzeylerini belirlemek amacıyla uygulanan testtir.

Son test: Müdahale sonrasında her iki gruba sonuç düzeylerini belirlemek amacıyla uygulanan testtir. Yani bağımsız değişkene maruz kaldıktan sonra bağımlı değişkenin tekrar ölçümüdür.

Bu çalışmada ön test olarak deney ve kontrol gruplarına önceden hazırlanmış kapalı uçlu sorulardan oluşan bir anket uygulanmıştır. Bu gruplar 20 kontrol, 20 deney grubundan oluşan, rastgele seçilmiş niversite öğrencileridir.

Deney ve kontrol grubuna ön test uygulandıktan sonra kontrol grubu dışarı alınmış ve deney grubuna 2011'den itibaren bağımsız değişken olarak belirlenen dört gazetede yer alan kültürel, ekonomik ve iç güvenlik başlıkları altında sınıflandırılmış 24 haber kupürü gösterilmiştir. Haberlerin deney grubuna gösteriminden sonra deney grubuna anket, yani son test tekrar uygulanmıştır. Böylece dört farklı gazetede çıkan aynı haberlerin deney grubuna etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Deney grubuna ön ve son test olarak uygulanan anket kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır. Kapalı uçlu sorular çoktan seçmeli sorular olarak adlandırılmaktadır. Kapalı uçlu sorular, cevap seçenekleri önceden belirtilerek çeşitli seçenekler hâlinde ankette yer almıştır.

Ankette kapalı uçlu sorularda sınıflayıcı sorular, derecelenmiş ölçekli sorular ve noktalı ölçek soruları kullanılmıştır.

Sınıflayıcı sorular, konuları ve içerikleri ne olursa olsun birbiriyle eş değerli seçenekler halinde sorulan sorulardır. Baloğlu (1997, s.75), sınıflayıcı soruları “bir davranışın, tutumun, sadece varlığını ya da yokluğunu araştıran ve cevapları buna göre sınıflandırarak bilgiyi ortaya çıkarmaya yarayan amaçlar.” olarak tanımlamıştır. Ankette sınıflayıcı sorular “Seçimlerde oy kullandınız mı?”, “İnandığınız dinin ritüellerini ne sıklıkla gerçekleştiriyorsunuz?” ve “Arkadaşlarınızla bir araya geldiğinizde ne sıklıkla siyaset konuşuyorsunuz?” şeklinde yer almıştır.

Ankette derecelenmiş sorulara da yer verilmiştir. Derecelenmiş sorular, nicel ölçümle değerlendirilen sorulardır. Baloğlu (1997, s. 74), bu tür soruları “kişisel yargıları, tutum ve davranışları vb. nicel (sayısal) bir ölçümle değerlendirmek amacıyla kullanılırlar” olarak tanımlar. Ankette derecelenmiş sorular, politik görüş ve Suriyeli sığınmacıların yaşam koşulları hakkında yer alan sorularda kullanılmıştır.

Ankette yer alan sorular hipotezlerin değerlendirilebilmesi için şu şekilde oluşturulmuştur:

Deneklerin ekonomik durumlarının belirlenebilmesi için şu sorular sorulmuştur:

- *Aile fertlerinden kimler çalışıyor?*
- *Ailenizin aylık gelir dağılımı nedir?*

Bu sorulara “Göçmenler/sığınmacılar hakkında yerel halkın düşüncesini belirlenmesinde bireyin içinde bulunduğu ekonomik etkenler belirleyicidir.” hipotezinin incelenmesi için ankette yer verilmiştir.

Deneklerin siyasi görüşlerinin belirlenebilmesi için ankette şu sorulara yer verilmiştir:

- *Seçimlerde oy kullandınız mı?*
- *Yarın bir seçim olsa kime oy verirsiniz?*
- *Kendinizi siyasi anlamda hangi siyasi düşünceye yakın hissediyorsunuz?*
- *Arkadaşlarınızla bir araya geldiğinizde ne sıklıkla siyaset konuşuyorsunuz?*

Deneklerin medya araçlarına bakışı değerlendirmek için ankette şu sorular sorulmuştur:

- *Politikayı hangi kitle iletişim aracından takip ediyorsunuz?*
- *Kitle iletişim araçlarının kamuoyu oluşturma etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?*
- *Kamuoyunun dış politika üzerinde etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?*
- *Kitle iletişim araçlarının objektif olduğunu düşünüyor musunuz?*
- *Dış politika konusunda haber sağlayan kaynaklara ne ölçüde güveniyorsunuz?*

Deneklerin Suriyeli göçmenler bakışını değerlendirmek için ankette şu sorulara yer verilmiştir:

- *Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye kabul edilmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?*
- *Suriyeli sığınmacılar sizce toplum içinde tehdit oluşturuyor mu?*
- *Suriyeli sığınmacıların yaşam koşulları hakkında ne düşünüyorsunuz?*
- *Suriyeli sığınmacıların toplumu en çok hangi yönde etkilediğini düşünüyorsunuz?*
- *Suriyeli sığınmacılar ülke ekonomisini etkiliyor mu?*

- *Sokakta gördüğünüz Suriyeli sığınmacılara için ne düşünüyorsunuz?*
- *Suriyeli sığınmacılar sosyal anlamda bir tehdit oluşturuyor mu?*
- *Suriyeli sığınmacıların ucuz işgücü sağlaması ekonomi için faydalı mıdır?*

Bu sorulara “Göçmenler/sığınmacılar hakkında yerel halkın düşüncesini belirlenmesinde bireyin içinde bulunduğu ekonomik etkenler ve benimsediği siyasi görüş belirleyicidir.” ve “Yerel halk için göçmenler sosyal, ekonomik ve kültürel tehdit oluşturduğunda yerel halk göçmenleri düşman olarak görür.” hipotezlerinin sınanması için ankette yer verilmiştir.

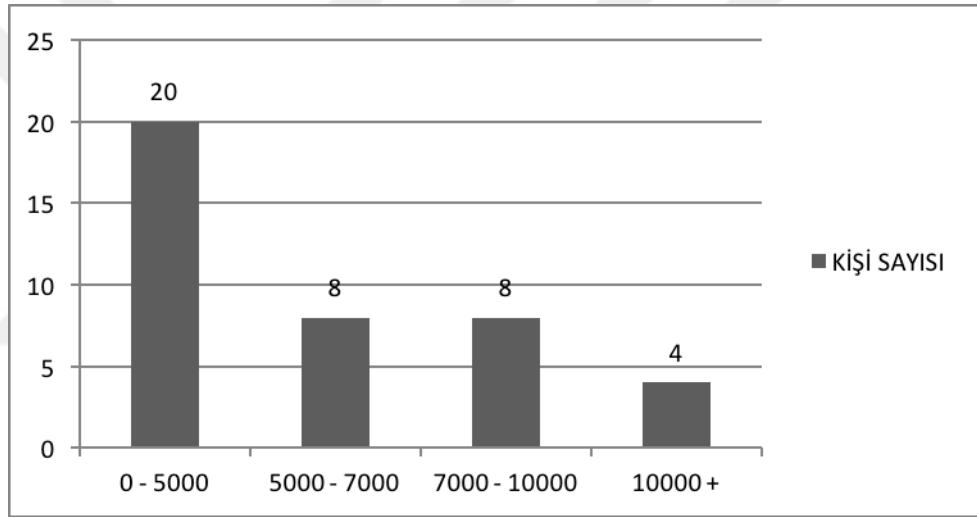
Son olarak bu çalışmada ankete katılan deney grubu için “ideolojik konumlandırma” ve “cinsiyet” üzerine tablolar oluşturulmuştur. Suriyeli sığınmacılara karşı tutumun şekillenmesinde bu değişkenlerin incelenmesi gerekmektedir.

5. AMPRİK BULGULAR

5.1 T1 GRUBU

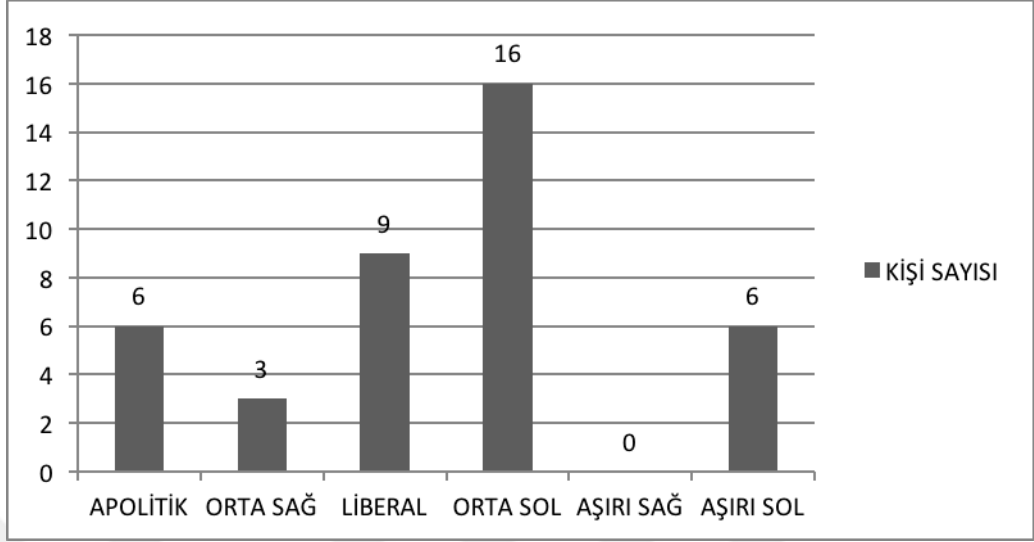
Ankete katılan “T1” grubu 40 kişiden oluşmaktadır. Denekler rastgele seçilmiş üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. T1 grubu yüzde 50 erkek ve yüzde 50 kadından oluşmaktadır. Grubun aylık gelir dağılımı Şekil 2’deki gibidir.

Şekil 2: T1 grubu aylık gelir dağılımı

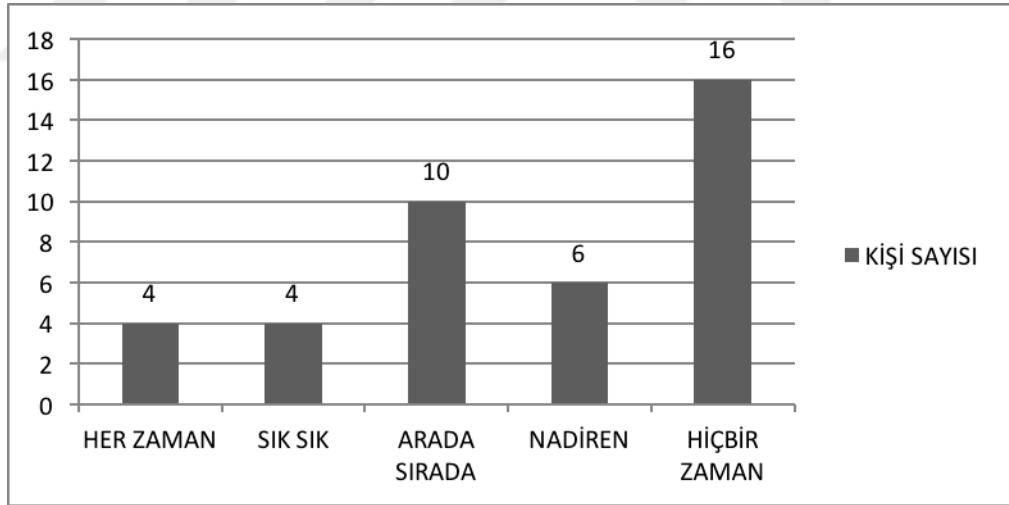
T1 grubunun siyasi konumlandırması Şekil 3’teki gibidir. T1 grubunun % 55’i politik görüşünü sol, %7,5’i sağ, %22,5’i liberal ve %15’i apolitik olarak belirtmiştir.

Şekil 3: T1 grubu siyasi konumlandırma

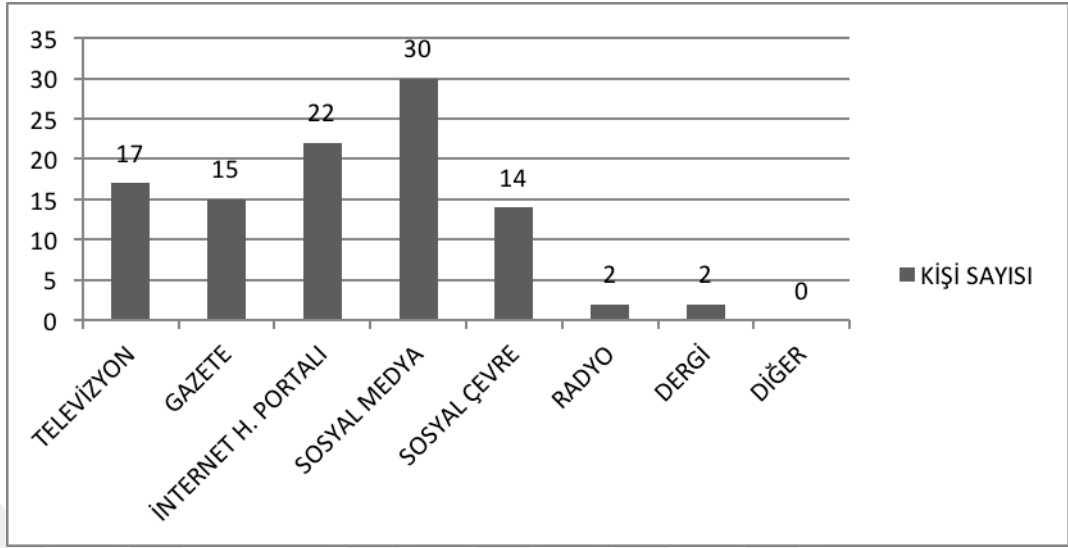
T1 grubunun %60'ı bir dini inanışa sahipken %40'ı bir dini inanışa sahip değildir. Dini ritüelleri gerçekleştirme sıklığı Şekil 4'teki gibidir.

Şekil 4: T1 grubu dini ritüelleri gerçekleştirme sıklığı

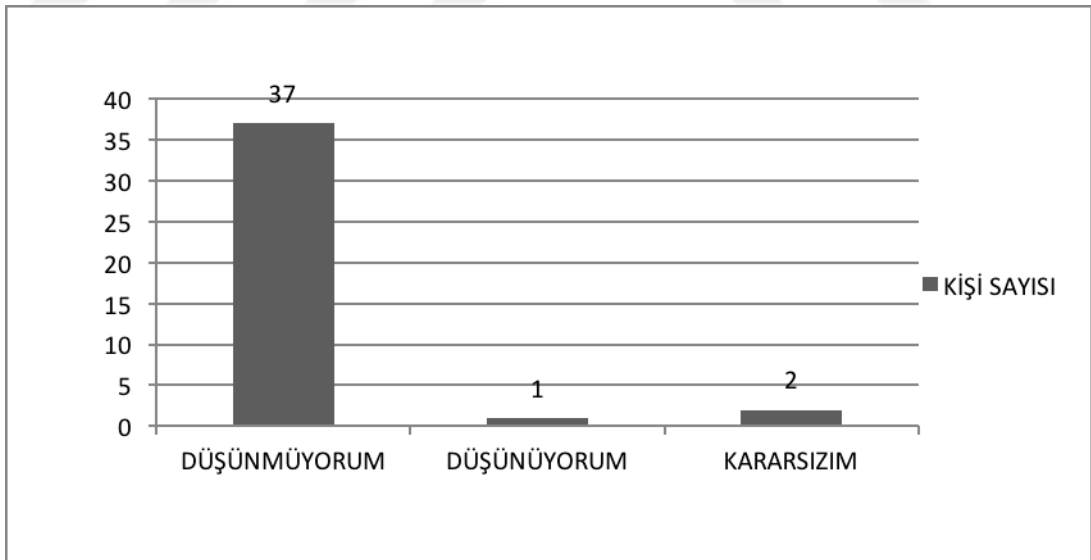
T1 grubu, %30 oranı ile politikayı en çok sosyal medyadan takip etmektedir. Gazeteler, %15 oran ile 4. sırada yer almaktadır. Burada örneklem grubu olan üniversite öğrencilerinin politikayı daha çok sosyal medya ve internet haber portallarından takip ettiği görülmektedir. Dağılım Şekil 5'teki gibidir.

Şekil 5: Takip edilen medya organı

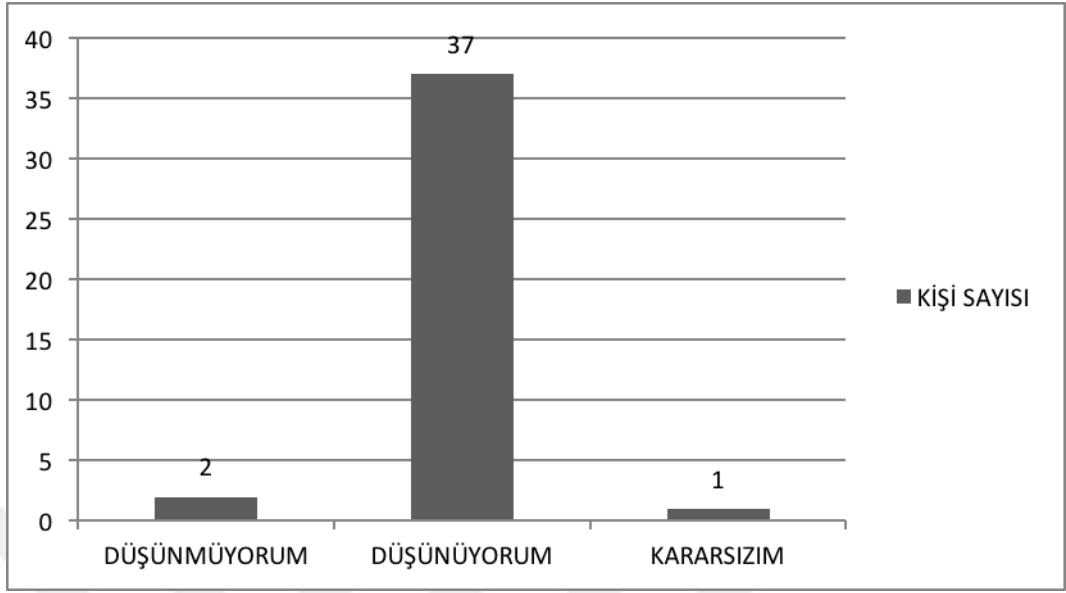
Ankette yer alan medya organlarının objektifliğine yönelik soruda katılımcıların %92.5'i medya organlarının objektif olmadığını düşünmektedir. Dağılım Şekil 6'daki gibidir.

Şekil 6: Medya araçlarının objektifliği

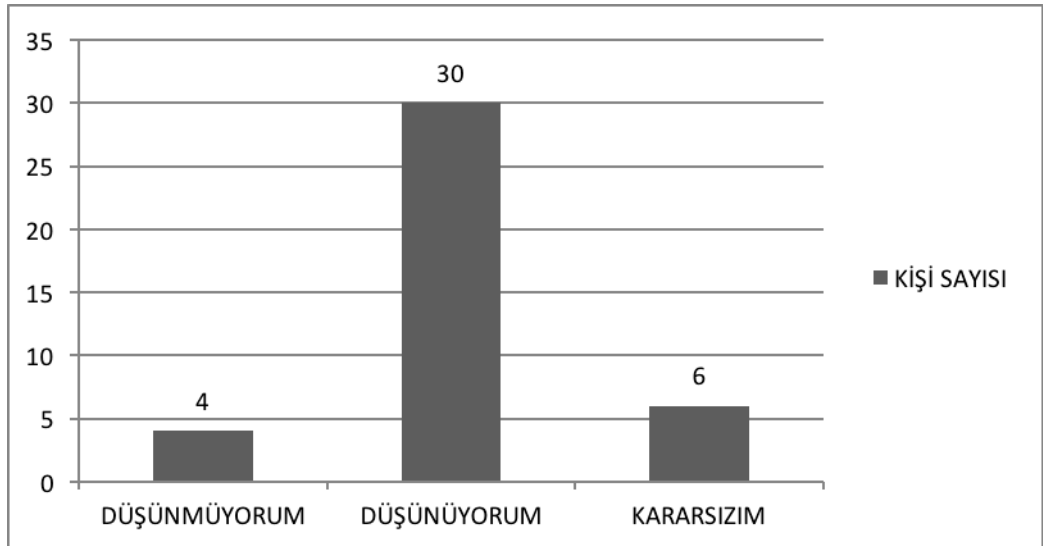
Bu araştırmanın bir diğer sorunsalı olan “medyanın kamuoyu oluşturma özelliği” ankette T1 grubuna sorulmuştur. Katılımcılardan %92,5'i medya araçlarının kamuoyu oluşturma etkisi olduğunu düşünmektedir. Dağılım Şekil 7'deki gibidir.

Şekil 7: T1 grubu medyanın kamuoyu oluşturma etkisi

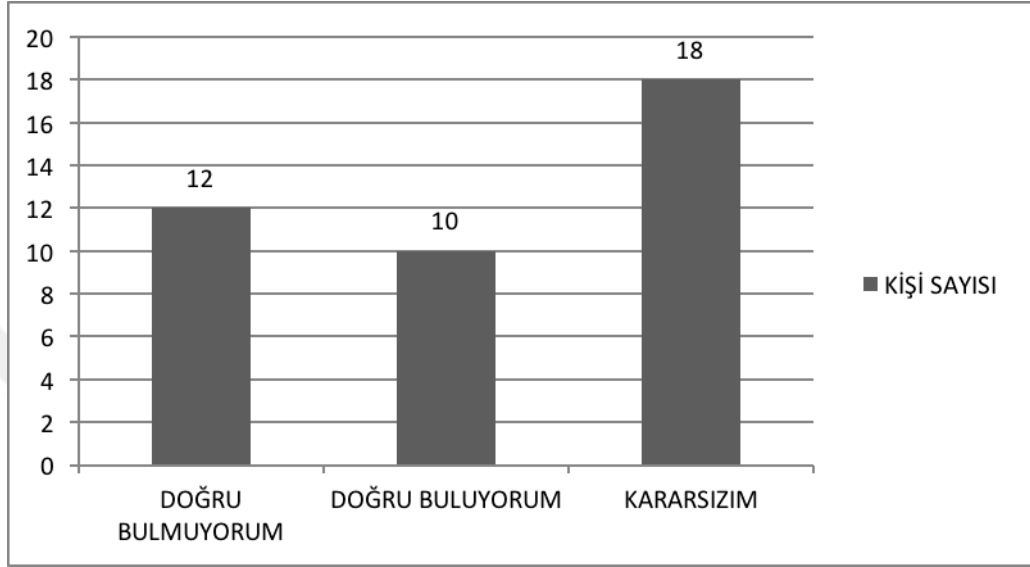
Çalışmanın bir diğer sorunsalı olan kamuoyunun dış politika üzerindeki etkisi sorusu katılımcılara sorulmuştur. T1 grubunun % 75'i kamuoyunun dış politika üzerinde etkisi olduğunu düşünmektedir. Dağılım Şekil 8'deki gibidir.

Şekil 8: Kamuoyunun dış politikaya etkisi

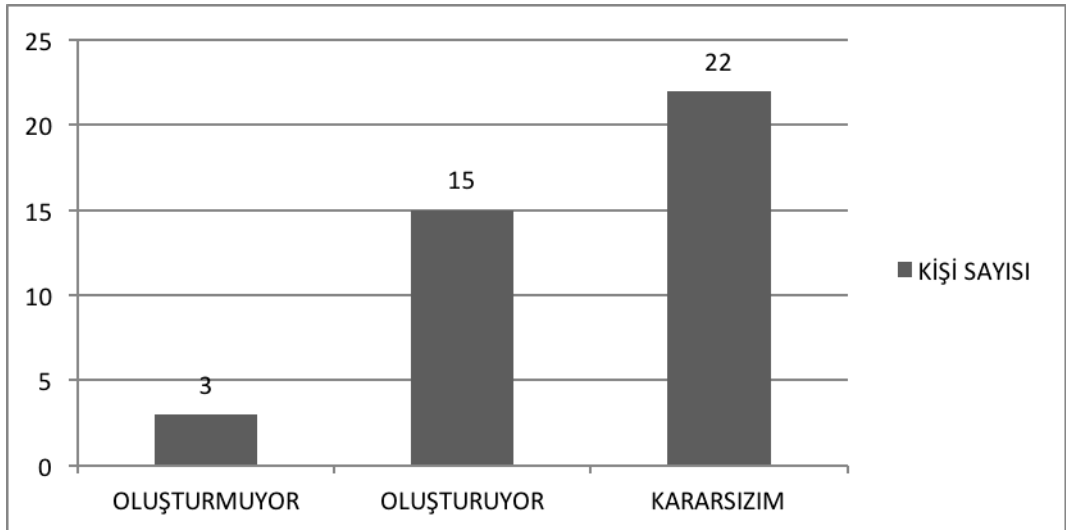
T1 grubuna Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye kabulüne yönelik sorulan soru da grubun %45'i sığınmacıların kabulü konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir. Dağılım Şekil 9'daki gibidir.

Şekil 9: Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye kabulü

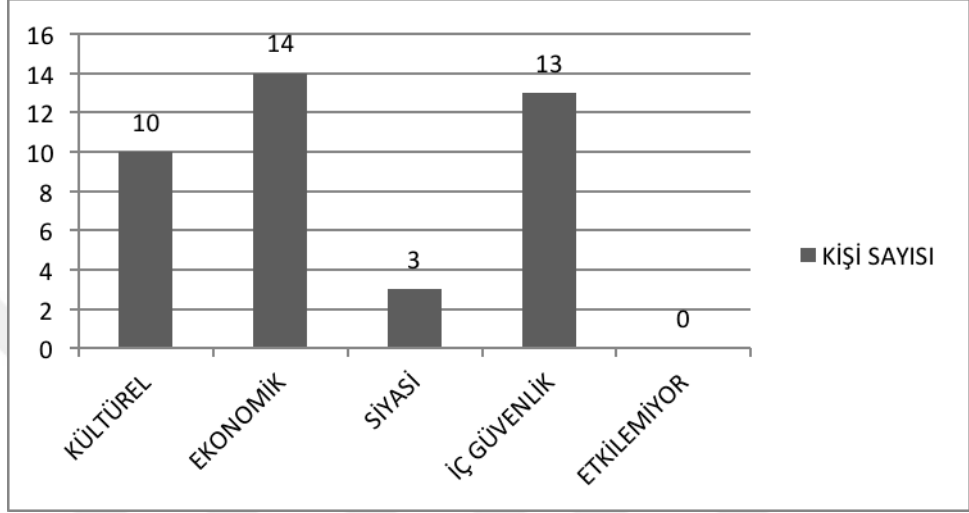
Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de yerel halkla temas halinde yaşamasının topluma etkisi üzerine ankette yer alan soruda, katılımcıların %55'i kararsız olduğunu belirtmiştir. Suriyeli sığınmacıların toplum için tehdit oluşturduğunu düşünenlerin oranı %37,5'tir. Sayısal dağılım Şekil 10'daki gibidir.

Şekil 10: Suriyeli sığınmacıların toplum için tehdit oluşturması

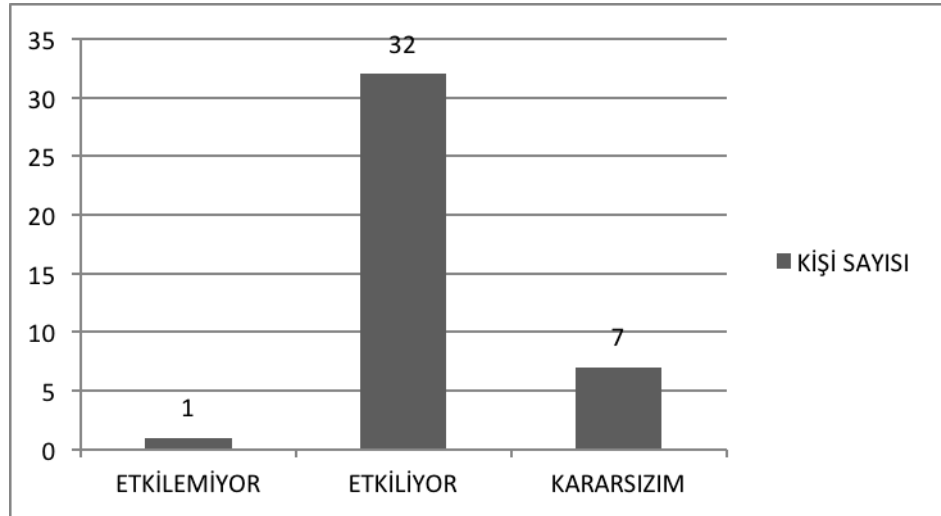
Suriyeli sığınmacıların topluma ve Türkiye'ye en çok hangi konuda etkilediğine, hangi konuda tehdit oluşturduğuna yönelik ankette yer alan soruya katılımcılar, en çok %35 oranla ekonomi alanında etkilediğini düşünmektedir. İkinci sırada %24,5 oranla iç güvenlik yer almaktadır. Rakamsal dağılım Şekil 11'deki gibidir.

Şekil 11: Suriyeli sığınmacılar topluma ve Türkiye'ye etkisi

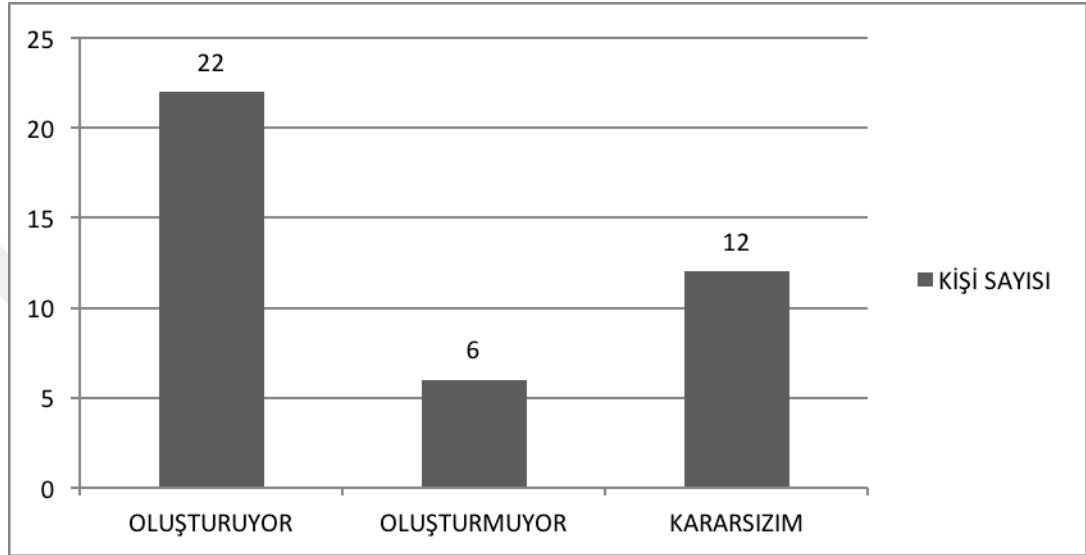
Şekil 10'da yer alan orana bağlı olarak ankette Suriyeli sığınmacıların ülke ekonomisine etkisi olup olmadığına dair katılımcılara sorulan soruda, T1 grubunun %80'i Suriyeli sığınmacıların ülke ekonomisini etkilediğini belirtmiştir. Rakamsal dağılım Şekil 12'deki gibidir.

Şekil 12: Suriyeli sığınmacıların ülke ekonomisine etkisi

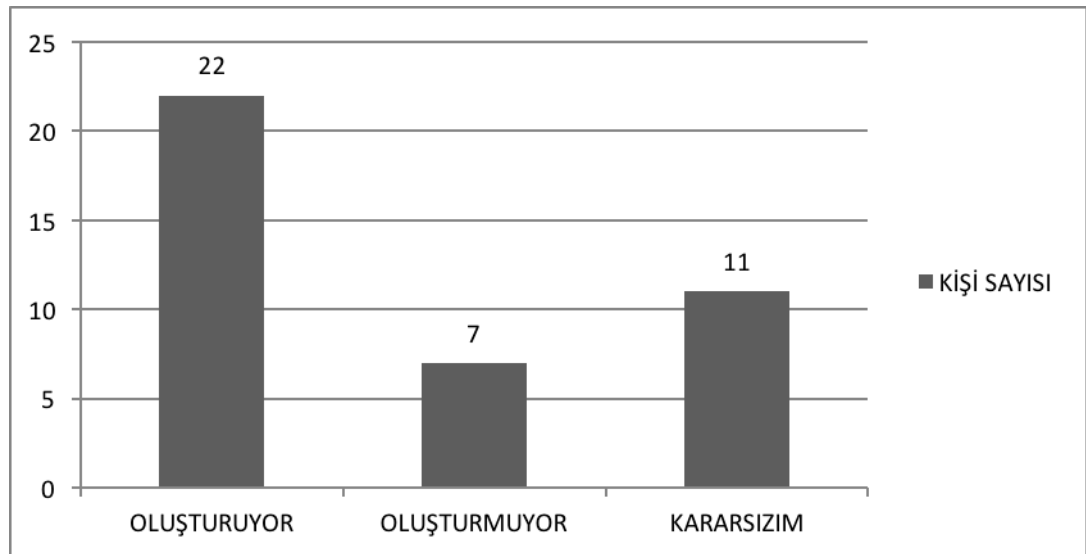
Suriyeli sığınmacıların sosyal tehdit oluşturup oluşturmadığına ilişkin soruya katılımcıların %55'i oluşturuyor cevabını vermiştir. T1 grubunun %15'i ise Suriyeli sığınmacıların sosyal tehdit oluşturmadığını düşünmektedir. Rakamsal dağılım şekil 13'teki gibidir.

Şekil 13: Suriyeli sığınmacılar ve sosyal tehdit

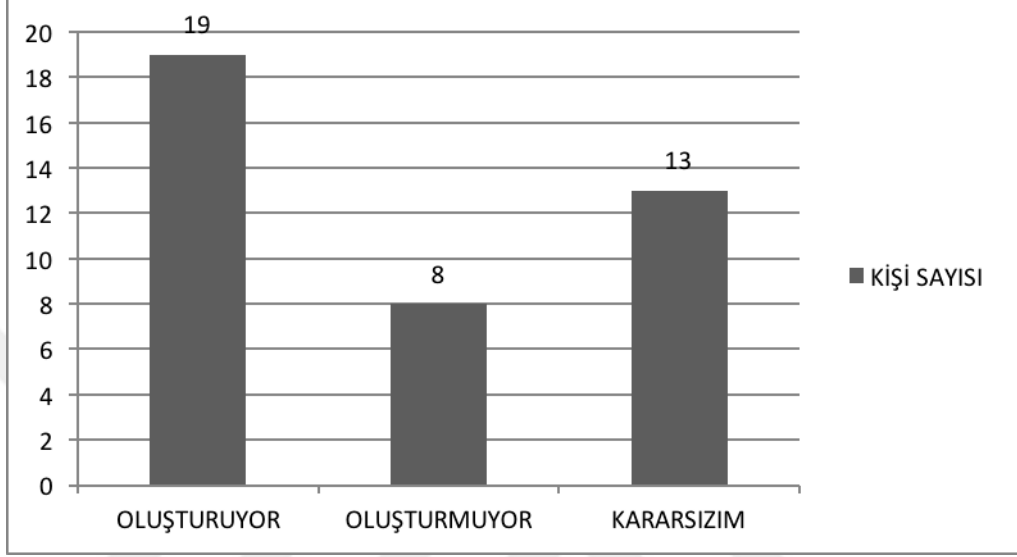
Suriyeli sığınmacıların kültürel tehdit oluşturup oluşturmadığına ilişkin soruya katılımcıların, %55'i Suriyeli sığınmacıların kültürel tehdit oluşturduğunu düşünmektedir. Rakamsal dağılım Şekil 14'teki gibidir.

Şekil 14: Suriyeli sığınmacılar ve kültürel tehdit

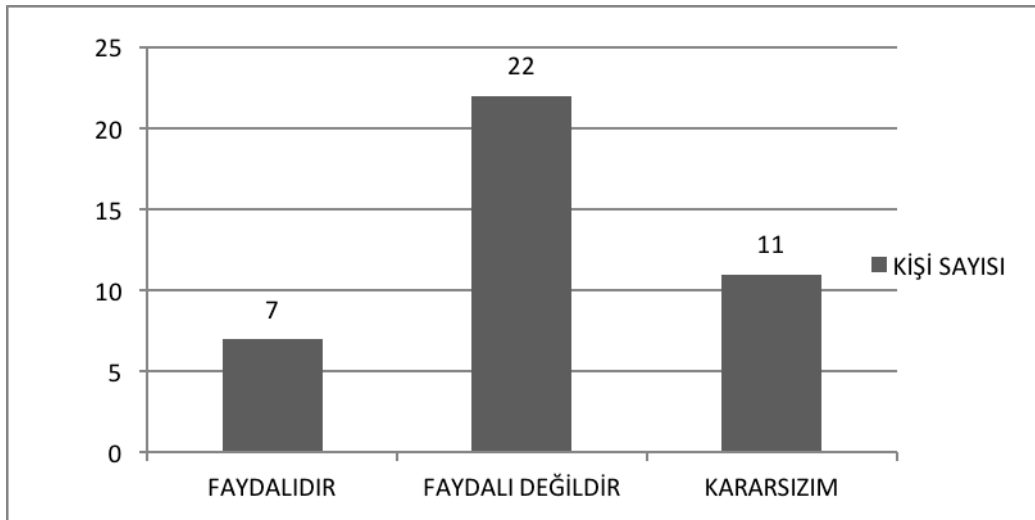
Suriyeli sığınmacıların iç güvenlik için tehdit oluşturup oluşturmadığına ilişkin soruya katılımcıların %47,5 oluşturuyor demiştir. T1 grubunun %24,5'i kararsız olduğunu belirtmiştir. Rakamsal dağılım şekil 15'teki gibidir.

Şekil 15: Suriyeli sığınmacılar ve iç güvenlik tehdidi

Son olarak T1 grubuna uygulanan ankette, Suriyeli sığınmacıların ucuz işgücü oluşturup oluşturmadığına ilişkin son soruya katılımcıların %55'i olumsuz görüş bildirmiştir. Rakamsal dağılım Şekil 16'daki gibidir.

Şekil 16: Suriyeli sığınmacılar ve ucuz iş gücü

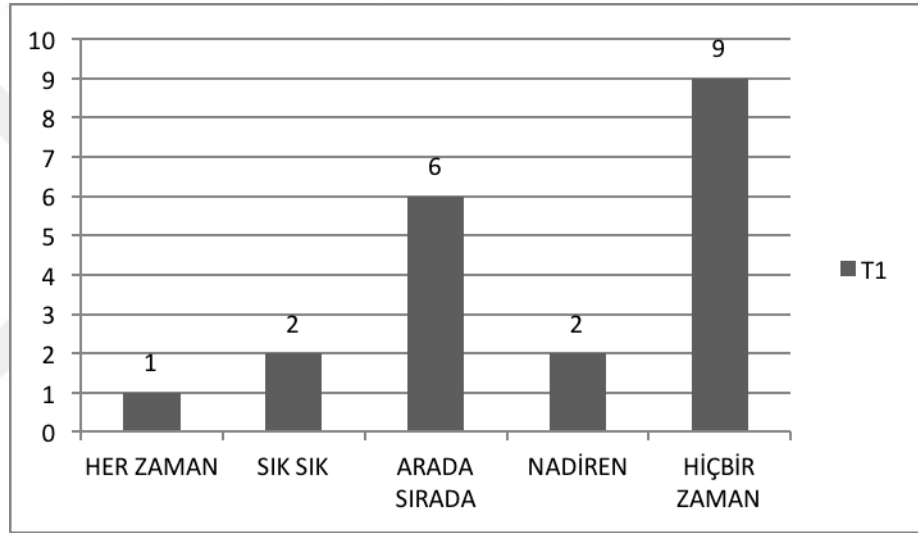

5.2 T2 GRUBU (DENEY GRUBU)

20 kişiden oluşan denek grubu rastgele seçilmiş üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Deney grubu yüzde 55 erkek ve yüzde 45 kadından oluşmaktadır.

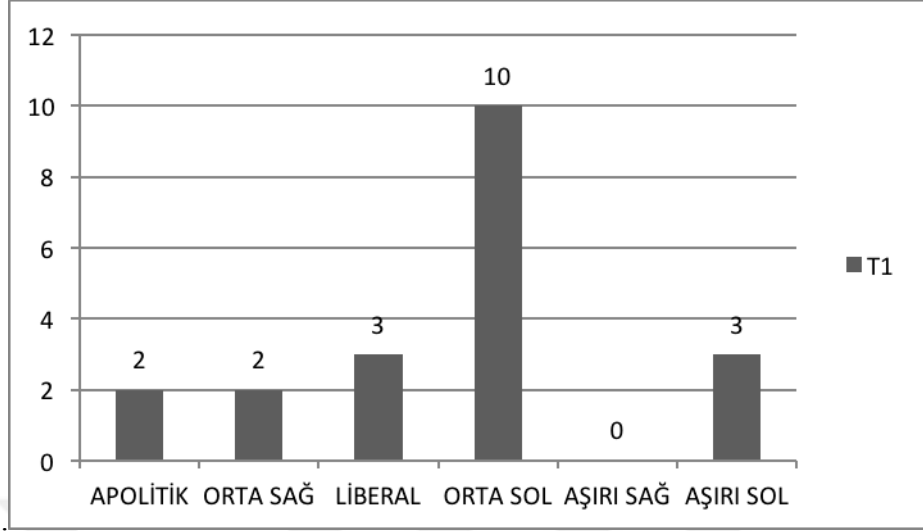
Dini ritüellerin gerçekleşmesi üzerine ankette yer alan soru, deney ve kontrol grubunda bir dine inanan ve ritüellerini gerçekleştiren kişiler toplamın %60'ını, dini bir inanışa sahip olmayanlar ise % 40'ını oluşturmaktadır. Dağılım şekil 17'deki gibidir.

Şekil 17: İnanduğunuz dinin ritüellerini ne sıklıkla gerçekleştiriyorsunuz?

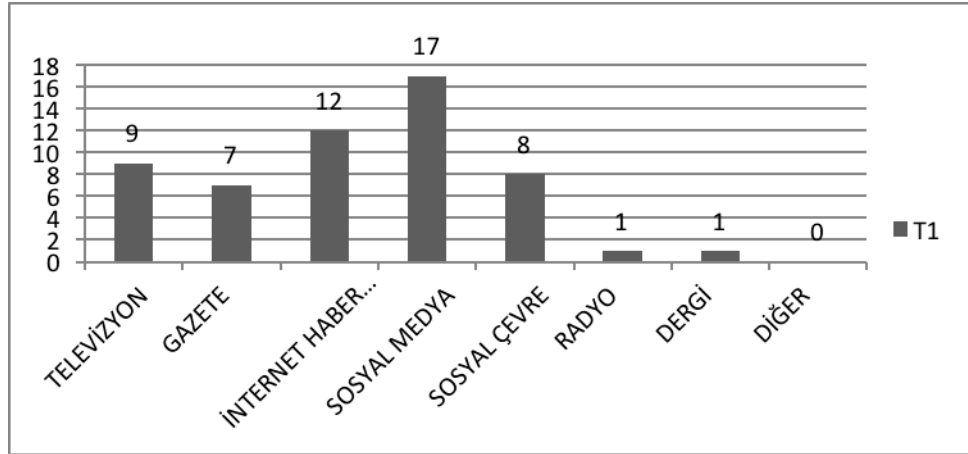
Deney grubunun ideolojik konumlandırma dağılımı Şekil 18'deki gibidir.

Şekil 18: Kendinizi siyasi anlamda hangi siyasi düşünceye yakın hissediyorsunuz?

Deney grubuna yönlendirilen takip edilen medya organları sorusu için birden fazla seçenek işaretlenmiştir. Dağılım Şekil 19'daki gibidir. Veriler göstermiştir ki deney grubunda en çok %30 oranı ile sosyal medya, dış politika konusunda haber almak için kullanılan kitle iletişim aracıdır. İnternet haber portalları %22 oranı ile en çok takip edilen 2. kitle iletişim aracıdır. Gazeteler ise %13 oranı ile 5. sırada yer almaktadır.

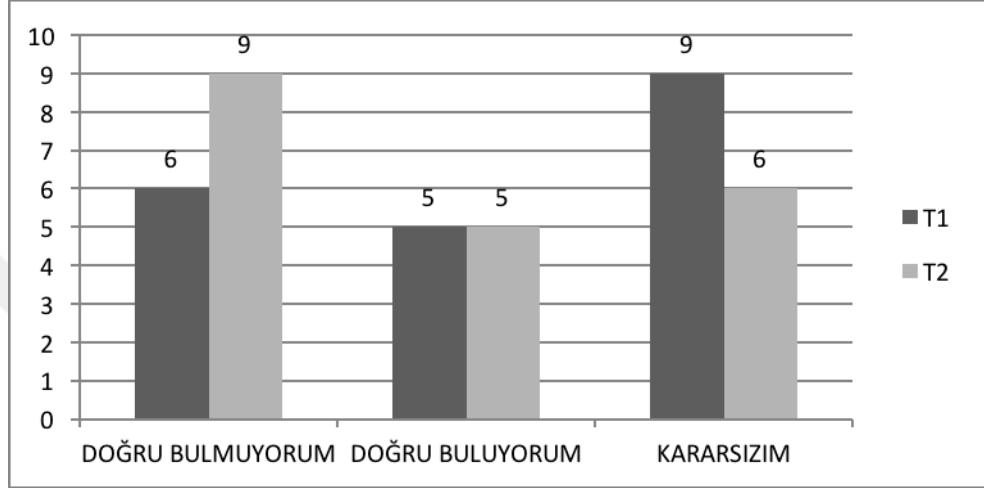
Şekil 19: Politikayı hangi kitle iletişim aracından takip ediyorsunuz?

Deney grubu için belirlenen 4 gazetede Suriyeli sığınmacılar hakkında çıkan 24 haber kupürünün gösterilmesinden sonra uygulanan son testte Suriyeli sığınmacılar hakkında sorulan sorulardaki değişimler şu şekildedir.

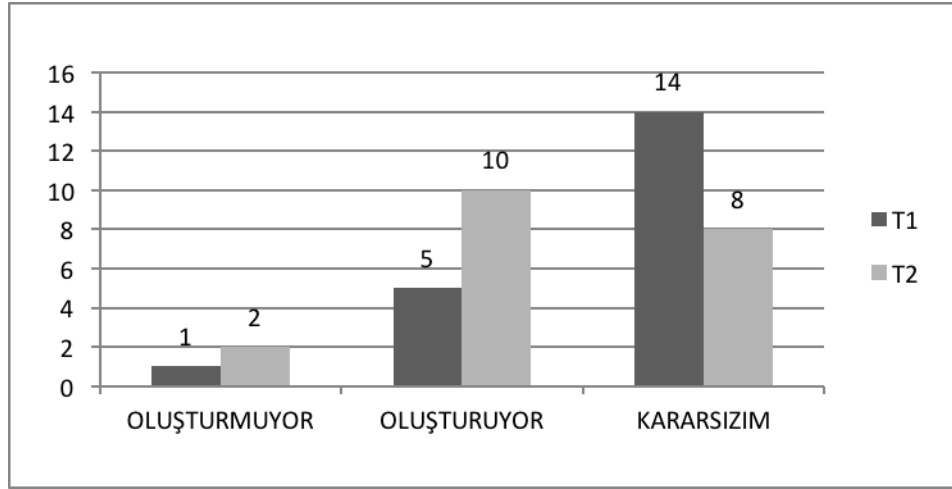
Gazete kupürlerinin denek grubuna gösterilmesinden sonra Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye kabul edilmesini doğru bulmayanlar %30'dan %45'e çıkmıştır. Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye kabulü hakkında kararsız olan 3 denek, kupürleri inceledikten sonra "doğru bulmuyorum" olarak fikrini değiştirmiştir. Oranlar Şekil 20'deki gibidir.

Şekil 20: Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye kabul edilmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?

Kupürler gösterildikten sonra, Suriyeli sığınmacıların toplum için tehdit oluşturmasına ilişkin soruda "oluşturuyor" oranı %25'ten %50'ye çıkmıştır. Gazete kupürlerinde yer alan haberler deney grubunun Suriyeli sığınmacılar hakkında "toplumsal tehdit oluşturma" düşüncesinde %100 bir artışa neden olmuştur. "Kararsızım" seçeneğini işaretleyen deneklerin oranı da %70'ten %40'a düşmüştür. Sayısal veriler şekil 21'deki gibidir.

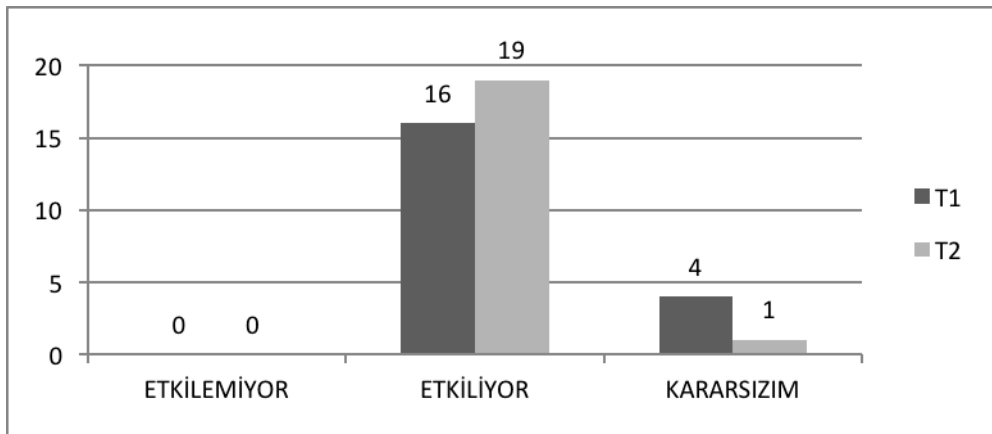
Şekil 21: Suriyeli sığınmacılar sizce toplum içinde tehdit oluşturuyor mu?

Denek grubuna yöneltilen Suriyeli sığınmacıların ülke ekonomisine etkisine ilişkin soruda katılımcıların %80'i, sığınmacıların ülke ekonomisini etkilediğini düşünmektedir.

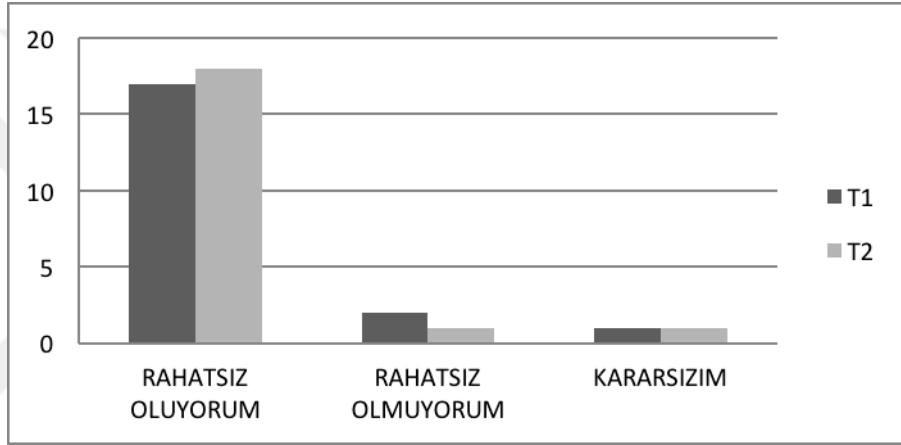
Bir etkisi olmadığını düşünen katılımcı bulunmamaktadır. Gazete kupürlerinin gösteriminden sonra etkilediğini düşünenlerin oranı % 80'den %95'e çıkmıştır. Dağılım Şekil 22'deki gibidir

Şekil 22: Suriyeli sığınmacılar ülke ekonomisini etkiliyor mu?

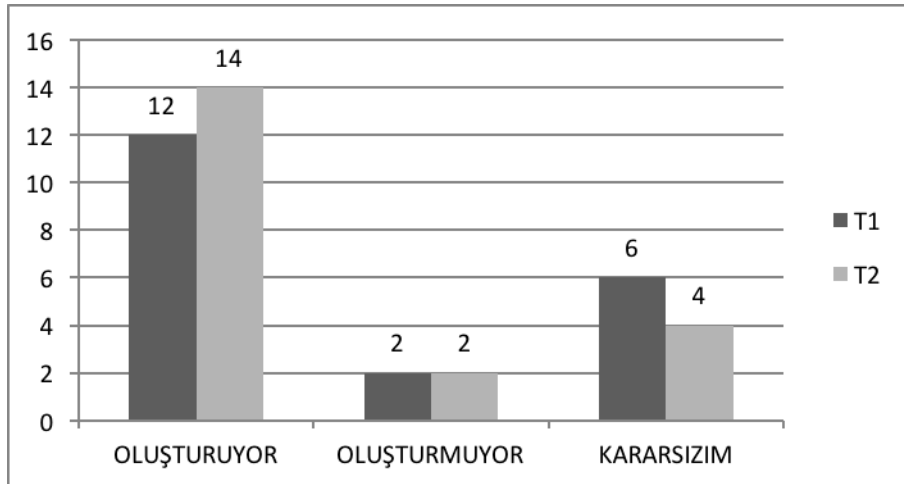
Sokakta görülen/dilencilik yapan Suriyeli sığınmacılardan ankete katılanların %85'i rahatsız olmaktadır. Bu soruda gazete kupürlerinin gösterimi belirgin bir oransal değişikliğe neden olmamıştır. Denek grubu %90 oranında rahatsız olduğunu belirtmiştir. Bir noktaya dikkat çekmek gerekir; sosyal hayata dahil olan Suriyeli sığınmacılar bir değişkenden bağımsız olarak yerel halkı rahatsız etmektedir. 20 katılımcıdan 17'si gazete kupürleri gösterilmeden önce rahatsız olduğunu belirtmiştir. Gazete kupürlerinin gösteriminden sonra rahatsız olanların sayısı Şekil 23'te görüldüğü üzere 18'e çıkmıştır.

Şekil 23: Sokakta gördüğünüz Suriyeli sığınmacılar hakkında düşünce

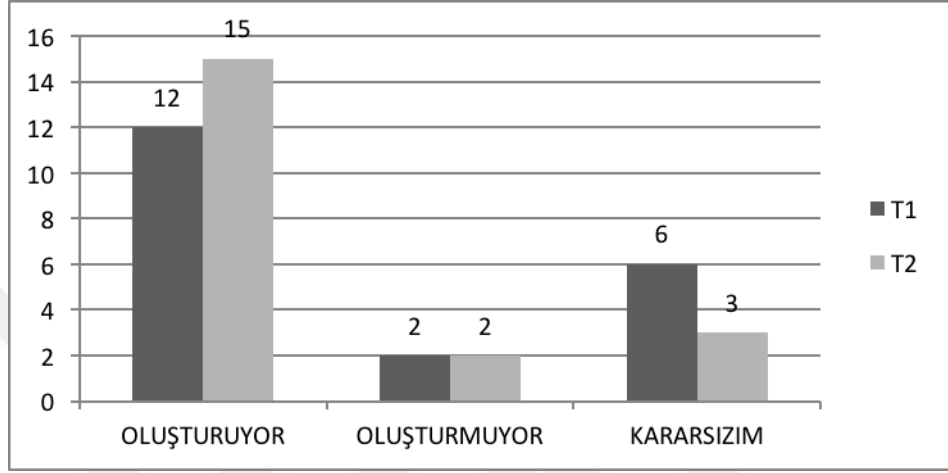
Ankette sığınmacıların sosyal tehdit oluşturmasına ilişkin soruda, gazete kupürlerinin gösteriminden sonra “oluşturuyor” diyenlerin oranı %60’tan %70’e çıkmıştır. “Oluşturmuyor” diyenlerin oranı %10’da sabit kalmıştır. Oranlar Şekil 24’teki gibidir.

Şekil 24: Suriyeli mülteciler sosyal anlamda bir tehdit oluşturuyor mu?

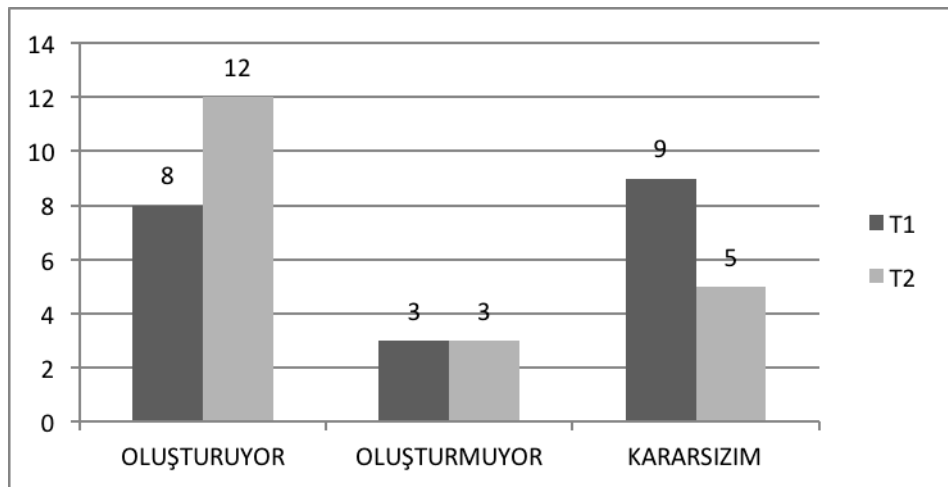
Suriyeli sığınmacıların kültürel tehdit olarak görülüp görülmemesine ilişkin soruda, tehdit oluşturduğunu düşünenlerin oranı %60'tan %75'e çıkmıştır. Oluşturmuyor diyenlerin oranı ise %10'da sabit kalmıştır.

Şekil 25: Suriyeli mülteciler yerel kültür için bir tehdit oluşturuyor mu?

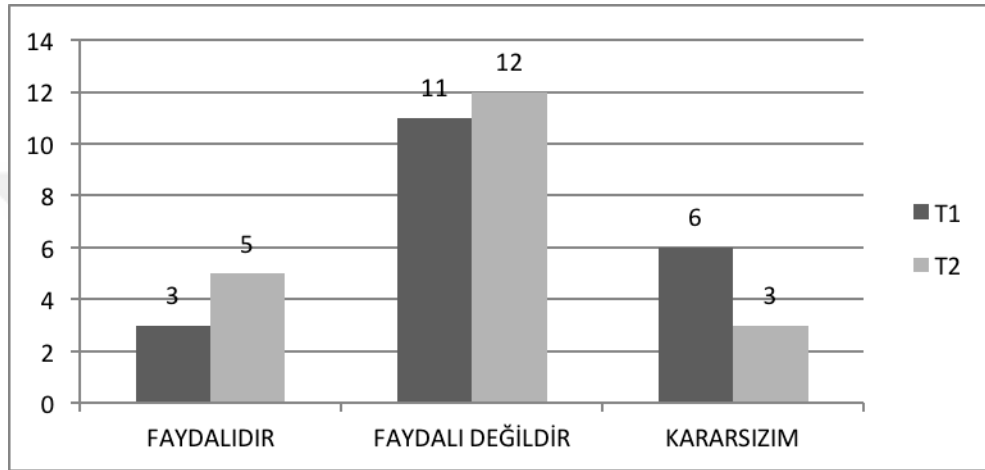
Suriyeli sığınmacıların ulusal güvenlik için tehdit olarak oluşturup oluşturulmamasına ilişkin soruya verilen cevaplarda, tehdit oluşturduğunu düşünenlerin oranı %40'tan %60'a çıkmıştır. "Oluşturmuyor" diyenlerin oranı ise yüzde 15'te sabit kalmıştır. Sayısal oranlar Şekil 26'daki gibidir.

Şekil 26: Suriyeli mülteciler ulusal güvenlik için bir tehdit oluşturuyor mu?

Ankette McLaren'ın ekonomik unsurlara dayalı “gerçekçi tehdit”ine ilişkin son soruda Suriyeli sığınmacıların ucuz iş gücü oluşturmasını, “faydalı değildir” olarak cevaplayanların oranında belirgin bir artış görülmemiştir. “Faydalıdır” diyenlerin oranı ise %15’ten %25’e çıkmıştır.

Şekil 27: Suriyeli mültecilerin ucuz işgücü sağlaması ekonomi için faydalı mıdır?

5.3 HABER İNCELEMELERİ

Bu çalışmada ekonomik, iç güvenlik ve kültürel başlıkları altında 24 haber incelenmiştir. Seçilen haberler ve haberlerin tematik çözümlenmeleri bu üç başlık altında toplanmıştır.

5.3.1 Ekonomi Haberleri

Suriyeli sığınmacılar hakkında ekonomiye dair Türk basınından seçilmiş *Cumhuriyet*, *Zaman*, *Sabah* ve *Hürriyet* gazetelerinde çıkmış 11 haber ele alınmıştır. İlk haber: *Hürriyet* gazetesinde 2 Şubat 2014'te internet sayfasında yayınlanan Suriyelilerin ucuz işgücü oluşturmasını konu alan haber şu şekildedir. (bkz. Ek1)

Haber başlığı: Gaziantep'teki 140 bin Suriyeli, fabrikalar için 'ilaç' gibi geldi

Ara başlık/lar: Çalışma izni için özel formül istiyor

Spot: Türkiye İhracatçılar Meclisi'nin (TİM) ekonomi bakanı Nihat Zeybekçi ile birlikte 2014'ün ilk ihracat verilerini açıklaması öncesinde Cuma akşamı Gaziantep'te Güneydoğu Anadolu İhracatçı Birlikleri'nin (GAİB) merkezindeyiz.

Aynı konunun işlendiği haber 1 Kasım 2014'te *Sabah* gazetesinin internet sitesinde yayımlanan haber şu şekilde yer almıştır.²

Haber başlığı: Suriyeliler ile çalışmak

Ara başlık/lar: Büyümedeki daralmaya paralel olarak Türkiye'de işsizlik oranı yükselişte.

Spot: TÜİK'in işsizlik oranını hesaplama yöntemi göz önüne alındığında Suriyeli mültecilerin de işsizlik oranının yükselmesinde etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Zaman gazetesi 24 Temmuz 2015 tarihinde Suriyelilerin ucuz iş gücü oluşturmalarına internet sitesinde şu şekilde yer vermiştir.³

Haber başlığı: Suriyeli mülteciler tarımda ucuz işgücü oldu

Alt başlık/lar: “İşimiz bitince kampa döneceğiz”, “Suç ama işçi bulamadığımız için çalıştırıyoruz” ve “Herkes masa başı iş istiyor”

Spot: Savaştan kaçıp Türkiye'ye sığınan Suriyeli mülteciler tarımda ucuz işgücü olarak istihdam edilmeye başlandı. Erzurum'daki çok sayıda üretici çiftçi tarlada çalıştıracak işçi bulamayınca ucuz işçi olarak Suriyeli çalıştırmaya başladı.

Ekonomi haberlerinin ikinci ise Suriyeli sığınmacılar ve kira ücretleri üzerinedir. *Hürriyet* gazetesinin internet sitesinde 24 Eylül 2014 tarihli Suriyeli sığınmacılar ve kira haberi şu şekilde yer almıştır.⁴

Haber başlığı: Suriyeli çok, ev yok

Alt başlık/lar: Ucuz yeri seçiyorlar

²<http://www.sabah.com.tr/guney/2014/11/01/erhan-ozmen-suriyeliler-ile-calismak>

³http://www.zaman.com.tr/ekonomi_suriyeli-multeciler-tarimda-ucuz-igucu-oldu_2307680.html

⁴<http://www.hurriyet.com.tr/suriyeli-cok-ev-yok-27288186>

Spot: Türkiye'ye sığınan Suriyeli mülteciler İstanbul, Gaziantep, Şanlıurfa ve Hatay'da kiralık ev talebinde patlamaya yol açtı. Kira fiyatlarında yüzde 100'e varan artışlar yaşanırken, kiralık ev bulmak da zorlaştı.

Suriyeli sığınmacılar ve kira haberi *Sabah* gazetesinin internet sitesinde 27 Ağustos 2012 tarihinde şu şekilde yer almıştır:⁵

Haber başlığı: Suriyeli mülteciler kiralari 3'e katladı

Alt başlık/lar: Lüks otomobil de alıyorlar, Kendi evini kiraya veren var, Ev fiyatları da katlandı ve 16 kişi aynı çatı altında

Spot: Gaziantep ve Hatay'a gelen Suriyeliler, gayrimenkul piyasasını da etkiledi. 500 TL'lik evlerin kirası bin 500 liraya çıktı. İlk tercihse çok odalı ve kaloriferli evler. Hataylı emlakçılar, "Artık Suriyelilere ev yetiştiremiyoruz. Ancak bazı ev sahipleri Suriyeliler'den çekiniyor. Tedbir için yüksek depozito ve peşin kira istiyorlar" diyor.

Zaman gazetesinin 13 Ocak 2015 baskısında Suriyeli sığınmacılar ve kira haberi şu şekilde yer almıştır: (bkz. Ek 2.)

Haber başlığı: Kira ücretlerinde Suriyeli ailelere çifte standart

Alt başlık/lar: Kira fiyatları fırladı

Spot: Suriye'den kaçarak Türkiye'ye sığınan ve kamplarda yaşamak istemeyen Suriyelilerin ilk adresi İstanbul. Suriyelilerin ilk isteği makul fiyatlarda ev kiralayabilmek. Ancak, durumlarını fırsata çevirenlerin fahiş kiralara talep etmesi Suriyelileri sıkıntıya sokuyor.

Cumhuriyet gazetesinin internet sitesinde de Suriyeli sığınmacılar ve farklı bir kira haberi 12 Ağustos 2014 tarihinde şu şekilde yer almıştır:⁶

Haber başlığı: Gaziantep'te Suriyeli gerginliği!.. Yaralılar var!

Alt başlık/lar: Suriyeli ev sahibini öldürdü, Gaziantep karıştı.

Spot: Gaziantep'te, dün gece bir kişinin Suriyeliler tarafından bıçaklanarak öldürülmesini protesto eden vatandaşlar, kentin çeşitli yerlerinde ellerinde bıçak ve sopalarla gördükleri Suriyelilere saldırdı.

⁵<http://www.sabah.com.tr/gundem/2012/08/27/suriyeli-multeciler-kiralari-3e-katladi>

⁶http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/105143/Gaziantep_te_Suriyeli_gerginligi_

Son incelenen ekonomi haberleri ise Suriyeli dilenciler üzerineydi ve yine 4 gazetede yer almıştır. *Hürriyet* gazetesinin internet sitesinde 10 Kasım 2011 tarihinde yayınlanan haber şu şekildedir:⁷

Haber başlığı: Suriyeli Çocuk Dilenciler Trafiği Tehlikeye Sokuyor

Spot: Körfez'de trafik ışıklarında dilenen Suriyeli dilenciler sürücülerini ve kendilerini tehlikeye sokuyor.

Suriyeli dilenciler üzerine haber *Sabah* gazetesinin internet sitesinde 7 Aralık 2014 tarihinde şu şekilde yer almıştır:⁸

Haber başlığı: Suriyeli dilenciler toplanıyor

Alt başlık/lar: Devam edilecek

Spot: İçişleri Bakanlığı'nın genelgesiyle harekete geçen emniyet, topladığı 46 sığınmacı dilenciye başta Gaziantep ve Şanlıurfa olmak üzere Türkiye'deki 22 farklı kampa gönderdi.

Zaman gazetesinin internet sitesinde Suriyeli dilenciler üzerine çıkan haber 16 Haziran 2015 tarihinde şu şekilde yer almıştır:⁹

Haber başlığı: Şehirler arasında Suriyeli dilenci transferi

Spot: Sayıları sürekli artan Suriyeli dilencilerle başedemeyen belediyeler, çözümü, topladıkları dilencileri otobüslerle başka illere bırakmakta buluyor. Trabzon Büyükşehir Belediye Başkanı Orhan Fevzi Gümrükçüoğlu, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 'kampa göndermeyin, yer yok' dediği için topladıkları Suriyeli dilencileri otobüslerle farklı illere götürüp bıraktıklarını söyledi.

Son olarak Suriyeli dilenciler üzerine *Cumhuriyet* gazetesinin internet sitesinde 15 Haziran 2015 tarihinde çıkan haber şu şekilde yer almıştır:¹⁰

Haber başlığı: Polis tek tek sokaktan topladı

Spot: Erzurum'da dilencilik yapan çoğu kadın ve çocuk Suriyeliler, polisin düzenlediği operasyonla cami önleri ve sokaklardan alınarak Şanlıurfa'daki kampa gönderildi.

⁷ http://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/kocaeli-haberleri/suriyeli-cocuk-dilenciler-trafigi-tehlikeye-sok_194375

⁸ <http://www.sabah.com.tr/yasam/2014/12/07/suriyeli-dilenciler-toplaniyor>

⁹ http://www.zaman.com.tr/gundem_sehirler-arasinda-suriyeli-dilenci-transferi_2300361.html

¹⁰ http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/299123/Polis_tek_tek_sokaktan_topladi.html

5.3.2 İç Güvenlik Haberleri

Suriyeli sığınmacılar hakkında iç güvenliğe dair Türk basınından seçilmiş *Cumhuriyet*, *Sabah*, *Zaman* ve *Hürriyet* gazetelerinde çıkmış 6 haber ele alınmıştır.

Bu haberlerden ilki Hatay'da yaşayan Suriyeli sığınmacılara yönelik *Hürriyet* ve *Sabah* gazetelerinde çıkan haberdır.

Hürriyet gazetesinin 26 Ağustos 2012 tarihli baskısında Hatay'da yaşayan Suriyeli sığınmacılar ile ilgili çıkan haber şu şekildedir: (bkz. Ek 3)

Haber Başlığı: Artık köy bile basıyorlar

Alt başlık/lar: Esnafa: Hesabı Erdoğan ödesin, Saat 02.00'de 2. balkonunda, Çocuklarımız çok korkuyor, Başka köylerde de oldu, Münferit vakalar olabilir

Spot: Yer, kent merkezine 10 kilometre ötedeki Dikmece Köyü. Yaklaşık 20 gün önce. Saat gecenin ikisi. Çocuklarının odasını kontrol için gelen anne, 2 Suriyeli sığınmacıyı ikinci kat balkonunda görünce basıyor çığılığı.

Eşi ve köylüler elde silah kovalıyorlar. Ama 3 gün sonra bir daha geliyorlar. Yine kovalıyorlar. Şimdi ise geceleri uyku yok. Elde silah nöbetteler.

Sabah gazetesi 24 Ağustos 2012 tarihinde *Hürriyet* gazetesinin bu haberine yönelik internet sitesinde böyle bir habere yer vermiştir:¹¹

Haber Başlığı: Candaş medya ırkçılık yapıyor

Alt başlık/lar: Eşek sıpası vatan hainleri ve Rakamlar yalanlarını ortaya çıkarıyor

Spot: AK Parti'yi siyasi ve ekonomik olarak deviremediler, şimdi halk arasında huzursuzluk çıkarma uğraşındalar.

Hürriyet, *Vatan* ve *Milliyet*'in durumu bu. Düpedüz ırkçılık yapıyorlar. Oradaki arkadaşlar patronlarına koşup ağlaya ağlaya aratmasınlar burayı boş yere. Varsa söyleyecekleri, özürleri, 'gazeteci' gibi gazetelerinde yazsınlar.

¹¹<http://www.sabah.com.tr/ekonomi/2012/08/28/candas-medya-irkcilik-yapiyor>

İç güvenlik başlığı altında incelenen ikinci haber ise Suriyelilerin Avrupa'ya gidebilmek için Edirne'de toplanmaları üzerine 4 gazetede çıkmış haberlerdir.

Hürriyet gazetesinin 15 Eylül 2015'te internet sitesinde yer alan Suriyeli sığınmacıların Edirne'ye gitmeye çalışması üzerine haber şu şekilde yer almıştır:¹²

Haber başlığı: Avrupa'ya ulaşmak isteyen mülteciler İstanbul Otogar'ında bekliyor

Alt başlık/lar: Suriyeliler Avrupa'ya gitmek için Edirne'ye akın etti, Sınırı geçip Almanya'ya gitmek istiyoruz, Aylan bebek fotoğrafı ile kendilerine izin verilmesini istiyorlar ve Büyükler çadır kurdu, çocuklar saklambaç oynadı.

Spot: Trakya tarafına giden otobüs firmaları mültecilere bilet satmayınca İstanbul Otogar'ında büyük bir yoğunluk oluştu. Yüzlerce mülteci, kendilerine bilet satılmamasına tepki gösterdi. Hurriyet.com.tr'nin haberi üzerine Otogar'daki mülteci akını gündem oldu.

TOFED Genel Başkan Yardımcısı Mustafa Tekeli "Kimi firmalar, mülteciler koktuğu için otobüslere almak istemiyor" dedi. Mültecilerin otogardaki bekleyişleri sürüyor, Otogar'dan Edirne'ye oradan da Avrupa'ya ulaşmayı hedefliyorlar.

Aynı haber *Sabah* gazetesinin 23 Eylül 2015 baskısında şu şekilde yer almıştır: (bkz. Ek 3)

Haber başlığı: Mülteci kışkırtması Gezicilerin işi çıktı!

Alt başlık/lar: Sağanak altında umutlu bekleyiş

Spot: İstanbul'dan Edirne'ye yürürken Esenyurt'ta polisle arbede yaşayan mültecilerin, Gezi olaylarında da rol alan bazı yabancı ajanlar tarafından kışkırtıldığı ortaya çıktı

Suriyelilerin Avrupa'ya geçmek için Edirne'ye gitmelerine ilişkin haberi Zaman gazetesi 23 Eylül 2015 baskısında şu şekilde vermiştir:(bkz. Ek 5)

Haber başlığı: Suriyeli mülteciler: Türkiye'de hayat yok, gitmek istiyoruz

¹² <http://www.hurriyet.com.tr/avrupaya-ulasmak-isteyen-multeciler-istanbul-otogarinda->

Alt başlık/lar: Sımsarlar ölüme gönderiyor, Çalışma izni ve sosyal güvence yokluğu en büyük problem ve Türkiye çok pahalı, hele kiralar!

Spot: Karayolu ile Yunanistan'a gitme hedefiyle yola çıkıp Edirne'de durdurulan Suriyeliler, yetkililerin geri dönün çağrısına rağmen vazgeçmiyor. Türkiye'de köle gibi çalıştırılmaktan, hayat pahalılığından şikayetçi olan Suriyeliler her ne pahasına olursa olsun Avrupa'ya gitmek için kararlı olduklarını söylüyor.

Aynı haber son olarak *Cumhuriyet* gazetesinin 23 Eylül 2015 baskısında şu şekilde yer almıştır: (bkz. Ek 6)

Haber başlığı: Öfke valiyi kaçırdı

Alt başlık/lar: Edirne'de dram büyüyor

Spot: Edirne Valisi Şahin sığınmacılara "İster beğenin ister beğenmeyin sizi 10 gündür misafir ediyoruz" deyince sloganlarla protesto edildi. Polis, valiyi makam aracına bindirerek bölgeden uzaklaştırdı.

5.3.3 Kültürel Haberler

Suriyeli sığınmacılar hakkında kültüre yönelik Türk basınından seçilmiş *Cumhuriyet*, *Sabah*, *Zaman* ve *Hürriyet* gazetelerinde çıkmış 8 haber ele alınmıştır. Bu haberlerden ilki Suriyeli kadın sığınmacıların para karşılığında satılması ilişkin 4 gazetede çıkan haberdır.

Suriyeli kadın sığınmacıların para karşılığında evlenme vaadi ile satılmasına ilişkin habere, *Hürriyet* gazetesi 25 Nisan 2015 tarihinde internet sitesinde şu şekilde yer vermiştir:¹³

Haber başlığı: Suriyeli kadına zorla fuhuş yaptırdılar

Alt başlık/lar: Fuhuş yaparak geçinebilirsiniz, Kocasını başka odada kalırken fuhuş yaptı ve 'İnsan ticareti' suçlaması

¹³<http://www.hurriyet.com.tr/suriyeli-kadina-zorla-fuhus-yaptirdilar-28833243>

Spot: Suriye'deki iç savaştan kaçan kadınların hayat mücadelesi ve dramı bitmiyor. Suriyeli 25 yaşındaki H.A. ve eşi Y.H. Türkiye'de iş bulamayınca fuhuş yapmaya zorlandı. 2 çocuk annesi H.A. mecbur kaldığı için fuhuş yaptığını söyledi.

Sabah gazetesi 13 Mart 2015 tarihinde Suriyeli kadın sığınmacıların fuhuşa zorlanmasına ilişkin habere, internet sitesinde şu şekilde yer vermiştir:¹⁴

Haber başlığı: Suriyeli kadına fuhuş tuzağı

Alt başlık/lar: Ev takibe alındı, Mecbur kaldım ve Size iş ayarlarım

Spot: İş vaadiyle kandırılarak Hatay'ın Altınözü ilçesinden Adana'ya getirilen Suriye uyruklu kadını fuhuş batağına düşürdüğü iddia edilen 1'i kadın 2 kişi gözaltına alındı

Zaman gazetesi 31 Mayıs 2014 tarihli baskısında Suriyeli kadınların para karşılığında satılmasına ve fuhuşa zorlanmasına ilişkin habere şu şekilde yer vermiştir:(bkz. Ek 7)

Haber başlığı: Evlilik, ticarete dönüştü

Alt başlık/lar: Acil korunmaya alınmalılar

Spot: Türkiye'de kamp dışında kalan 600 bin civarında Suriyeli var. Bunların çoğu kadın. Kadınlar, ucuz işgücü, fuhuş ve ikinci evlilik kısıncasında.

Cumhuriyet gazetesi ise Suriyeli kadın sığınmacıların evlilik vaadi ile aileleri tarafından 2. eş olarak para karşılığında satılmasına ilişkin habere 18 Ocak 2015 baskısında şu şekildedir: (bkz. Ek 8)

Haber başlığı: Vicdanın öldüğü yer

Alt başlık/lar: Kadınları borçlandırırlar, İmam nikahı kılıfıyla kadın satılıyor, Kamp değil kasaba ve 5 bin TL'ye kadının kökünü alırsın

Spot: Genç kadınlar, sahte gülümsemelerle masalara gelip oturuyorlar. Biri bekleme odasında çıkıyor...

¹⁴<http://www.sabah.com.tr/guney/2015/03/13/suriyeli-kadina-fuhus-tuzagi>

Kültürel haber başlığında incelenen bir diğer haber ise Suriyeli sığınmacılar için başlatılan “1 ekmek, 1 battaniye kampanyası”na ilişkin 4 gazetede yer alan haberlerdir.

Hürriyet gazetesi 27 Aralık 2012 tarihindeki baskısında bu kampanyaya şu şekilde yer vermiştir: (bkz. Ek 9)

Haber başlığı: ‘Suriye’ye 1 ekmek’e devlet desteği

Spot: Sivil toplum kuruluşlarının, Suriye’de yaşanan trajedinin mağduru olan, ekonomik zorluklar yaşayan ve mülteci konumunda bulunan halka yönelik başlattığı “Kış geldi... Suriye için 1 ekmek 1 battaniye” kampanyasına devlet büyük destek verdi

Sabah gazetesi 27 Aralık 2012 tarihindeki baskısında “ 1 ekmek 1 battaniye” kampanyasına şu şekilde yer vermiştir: (bkz. Ek 10)

Haber başlığı: “Bir ekmek bir battaniye”

Ara başlık/lar: Suriyeli sığınmacılara yardım insanlık görevi ve STK’lardan da çağrı

Spot: Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Görmez, “Halkımızı Suriye’deki insanlara yardım kampanyalarına davet ediyorum” dedi

Zaman gazetesi 9 Ocak 2013 tarihinde internet sitesinde bu habere şu şekilde yer vermiştir: ¹⁵

Haber başlığı: "Kış Geldi... Suriye İçin Bir Ekmek, Bir Battaniye" kampanyasının uluslararası ayağı başlatıldı

Spot: Suriye'de yaşanan trajedinin mağduru olan ve kendi ülkesinde mülteci konumuna düşen sivil halka yönelik başlatılan "Kış geldi... Suriye için bir ekmek, bir battaniye" kampanyasının uluslararası ayağı, 16 ülkede düzenlenen toplantılarla başlatıldı

¹⁵ http://www.zaman.com.tr/gundem_kis-geldi-suriye-icin-bir-ekmek-bir-battaniye-kampanyasinin-uluslararasi-ayagi-baslatildi_2038698.html

Son olarak *Cumhuriyet* gazetesi bu kampanyaya 24 Aralık 2012 tarihinde internet sitesinde Şu Şekilde yer vermiştir:¹⁶

Haber baŐlıŐı: İstanbul'da "Suriye Cuması" kılındı

Alt başlık/lar: Yeni yıl mesajı

Spot: Kampanya kapsamında Suriye iÇin Cuma namazı kılındı. Kampanyanın adı "Kış geldi... Suriye iÇin bir ekmek, bir battaniye"

¹⁶http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/393830/istanbul_da___Suriye_Cumasi___kilindi.html

6. SONUÇ

Bu çalışmada medyanın bireye enformasyon sağlaması üzerinden kamuoyu oluşturma özelliği ve her medya organını oluşturan farklı yapılar ve yapılar arası ilişkiler üzerinden; medya organlarının izlerkitleleri üzerindeki farklı kamuoyu oluşturma etkisi yazılı medya organlarından *Cumhuriyet*, *Sabah*, *Zaman* ve *Hürriyet* gazetelerinde Suriye İç Savaşı ve Suriyeli sığınmacılar ile ilgili çıkmış haberler üzerinden incelenmeye çalışılmıştır.

Birey dış politikaya dair bir konuyu günlük hayatında deneyimlemiyorsa, medya organları bireyin bilgi almasını sağlayan birincil kurumlardan biridir.

Bilginin denetimi; egemen aktör, grup ya da devlet tarafından mevcut iktidarın sürekliliğini sağlar. Bu medya organlarının sağladığı bilgileri de egemen aktör ya da grup tarafından kontrol altında tutulması gereken bir olgu yapar. Türkiye’de de medya, halka bilgi akışı sağlama ve kamuoyu oluşturma özelliği ile egemenlerin kontrol altında tutması gereken bir yapı olarak karşımıza çıkmasına neden olur ve medya organları egemen aktör ve yapılardan bağımsız düşünülemez.

Bununla birlikte her medya organı bir organizma olarak düşünülürse; o medya organını oluşturan yapılar ve finanse eden aktörler, onun sinir sistemini oluşturmaktadır. Sinir sistemi o medya organının sahip olduğu ideoloji ve haber söylemi olarak düşünülmelidir. Medyanın sağladığı bilgi akışı her medya organın sahip olduğu ideoloji ve söylemle farklılık göstermektedir. Medya organlarının sahip olduğu haber söylemi ve ideoloji farklılıkları, aynı haberin farklı şekilde enformasyon ağına dahil olmasına neden olmaktadır. Yapılan gazete incelemeleri Suriyeli sığınmacılar üzerine Türk yazılı basınında yer almış haberlerin çok farklı haber söylemlerine sahip olduğu *Cumhuriyet*, *Zaman*, *Sabah* ve *Hürriyet* gazetelerinden 2011 – 2015 yılları arasında seçilen 24 haberin incelenmesi sonucu görülmüştür. Kamuoyunun oluşmasını sağlayan pek çok dinamikten söz etmek mümkündür. Halk iç politika ve dış politika hakkındaki bilgiyi medya aracılığı ile sağlar. Mikro ölçüde birey makro ölçüde halk takip ettiği medya organları ve bu medya organlarının yaptığı haber ile iç politika ve dış politika hakkında haberin veriliş biçimine göre farklı ya da benzer bilgilere ulaşır. Bu çalışma medyanın da kamuoyunun oluşmasını sağlayan dinamiklerden biri olduğunu göstermiştir.

Suriye İç Savaşı ve Suriyeli sığınmacılar hakkında da bilgiye medya aracılığı ile ulaşan yerel halk, takip ettiği medya organına göre farklı ya da benzer bilgilere ulaşır. Medyanın kişilerin nasıl düşüneceği konusunda görünür etkisinden söz etmek mümkün değildir, ancak neyi düşüneceğini belirleyerek bireylerin konu hakkında bir kanı oluşturmasını sağlaması mümkündür.

1960'larda başlayan ve 1980'lerde giderek artan disiplinler arası keskin sınırların ortadan kalkması, bir disiplinin açıklamasında başka disiplinlere de başvurulması sonucunu doğurmuştur. Bu çalışma; Suriye İç Savaşı ve Türkiye'de yaşayan Suriyeli sığınmacılar üzerinden uluslararası ilişkiler, medya ve kamuoyu ilişkisini açıklamaya çalışmaktadır. 1980'lere kadar yapılan çalışmalar kamuoyunun dış politika üzerinde görünür bir etkisinden söz etmez. Ancak 1980 sonrası yapılan çalışmalar, kamuoyunu uluslararası ilişkiler disiplinini açıklamak için kullanılan bir kavram olarak karşımıza çıkarır.

Bu çalışmanın bir diğer araştırma sorunsalı da Suriyeli sığınmacıların yerel halkla temasının türü ve boyutunun incelenmesi ve bu temasla oluşan kanıdır. Türkiye'de 29 Nisan 2011'de başlayan ve günümüzde de hala devam eden göç hareketi ile birlikte sayıları Ağustos 2015 itibari ile 1 milyon 905 bini bulan Suriyeliler Türkiye'nin birçok ilinde yerel halkla temas halindedir. Bu temasın türü ve kapasitesi Suriyeli sığınmacılara yönelik kanı oluşturmasında etkili olmaktadır. Yerel halkın içinde bulunduğu sosyo-kültürel ve ekonomik yapılar sığınmacılara yönelik algı da belirleyicidir. Sığınmacıların yerel halka fayda ya da zarar sağlaması, Suriyelilerin tehdit ya da fırsat olarak algılanmasında etkilidir. Lauren McLaren (2003) göçmenler üzerine yaptığı çalışmada, göçmenlere karşı hissedilen tehdidi "gerçekçi tehdit" ve "sembolik tehdit" olarak ikiye ayırır. Gerçekçi tehdit, göç alan ülkelerde göçmenlerin ucuz işgücü olarak kendileriyle aynı iş gücü potansiyeline sahip yerel işgücü ile rekabete girmesiyle oluşan tehdittir. Gerçekçi tehdit, toplumda geçimini "mavi yakalı", yani geçimini kas gücü ile sağlayan yerel halkın, göçmenlere karşı hissettiği tehdit olarak düşünülmelidir. Sembolik tehdit ise yerel halkın "öteki" olana karşı hissettiği tehdittir. Ekonomik bir tehditten ziyade toplumsal alana dahil olan göçmenlere yönelik hissedilen olumsuz yargıdır.

Sığınmacılara karşı hissedilen tehdidin en üst aşaması ise yabancı düşmanlığıdır. Yabancı düşmanlığı sadece yerel ve sığınmacı arasındaki ilişki ile açıklanamayacak komplike bir olgudur. Yabancı düşmanlığı “öteki” olana karşı hissedilen antipatidir. Sara de Master ve Micheal K. Le Roy (2000) yabancı düşmanlığını “ulus-devlet” üzerinden tanımlamaya çalışmıştır. Ulus-devlet kurumlarınca ortak dil, ortak kültür ve ortak tarih algısı üzerinden devletin sınırları içinde yaşayan halkta bir kolektif bilinç yaratır. Master ve Roy (2000) yabancı düşmanı kişiler için ulus devletin kurulmasının diğer kültürlerin yozlaştırıcı etkilerine karşı kendi kültürlerine görünür bir koruma sağladığını savunur. Bu yaklaşımdan yola çıkarak ulus-devlet de varlığını devam ettirmek için sınırları içinde yaşayan halkın ortak dil, ortak din ve kültür geliştirmesini destekler ve ulus-devletin kurumlarınca bu ortak değerlerin gelişmesi için çalışması, “öteki” olana karşı yerel halkı güvenceye almaktadır. Ulus-devletin sağladığı güvencenin daha az hissedilir olması, yerel halkın sığınmacılara karşı düşmanlık düşüncesi geliştirmesine neden olmaktadır.

Bu çalışmada hipotezlerin incelenmesi için kullanılan veri toplama yöntemi olan üniversite öğrencilerinden oluşan Deney Grubu’na uygulanan ön anket göstermiştir ki; T1 grubunun yüzde 92,5’i medyayı, kamuoyu oluşturmada etkili bir yapı olarak düşünmektedir. (bkz. Şekil 7)

Deney Grubu’na uygulanan ön anket yine göstermiştir ki; T1 grubunun yüzde 75’i kamuoyunun, dış politikayı etkilediğini düşünmektedir. (bkz. Şekil 8)

Dört gazetede Suriyeli sığınmacılar ve Suriye İç Savaşı üzerine çıkmış 24 haberin T2 grubundaki etkileri üzerine yapılan analizler göstermiştir ki; Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye kabul edilmesi hakkında katılımcıların fikirleri gazeteleri incelemelerinden sonra değişime uğramıştır. (bkz. Şekil 20)

Burada yerel halkın Suriyeli sığınmacılara yönelik tehdit algısı, ekonomik, kültürel, iç güvenlik ve sosyal hayat başlıkları altında incelenmiştir. Yerel halkın Suriyeli sığınmacılar hakkında bir yargı oluşturmasında iki grup arasındaki olası temaslar kitle iletişim araçlarından daha etkilidir. Yerel halkın sığınmacılara yönelik geliştirdiği yargının, temasın türüne göre farklılaştığı görülmektedir.

Ekonomik ve sosyal alanda iki grup arasında gerçekleşen bir fayda ya da bunun tam tersi bir zarar durumu, tehdit olarak görme algısını etkilemektedir.

Gerçekçi tehdit, ekonomik ve kaynakların paylaşılmasına yönelik tehdittir. Suriyeli sığınmacıların ucuz işgücü olarak kendileriyle aynı iş gücü potansiyeline sahip yerel iş gücü ile rekabet oluşturması ve tehdit olarak algılanması üzerine veri analiz sonuçları göstermiştir ki gazetelerde yer alan haberlerin, T2 grubunun Suriyeli sığınmacıları ekonomik bir tehdit olarak algılanıp algılanmamasında bir etkisi olmamıştır. T2 grubunda ekonomik tehdit olarak görülüp görülmemesine ilişkin kararsız olan deneklerin sayısı yüzde 20 iken gazetelerin gösterilmesinden sonra yüzde 5'e düşmüştür. Sığınmacıların ucuz iş gücü oluşturmasına yönelik soruda ise kararsızların sayısı yüzde 30'dan yüzde 15'e düşmüştür. (bkz. Şekil 22 - 27)

Gerçekçi tehdit, yerel halkta “mavi yakalı” olarak geçimini sağlayan bireylerde, Suriyeli sığınmacılara karşı hissedilen tehdit olarak karşımıza çıkmaktadır. Üniversite öğrencileri Suriyeli sığınmacılarla ortak ekonomik paydada bulunmadığı, bu paydada rekabete girmediği için Suriyeli sığınmacıları işgücü tehdidi olarak görmemektedir.

İncelenen veriler göstermiştir ki gazetelerde yer alan haberler Suriyeli sığınmacıların toplumsal tehdit algısı üzerinde değişime neden olmuştur. T2 grubunda kararsızların sayısı, gazetelerin gösteriminden sonra yüzde 45'ten yüzde 30'a düşmüştür. Temasın olmadığı durumlarda medya organlarının Suriyeli sığınmacıların toplumsal tehdit olarak algılanması ya da algılanmaması üzerinde etkili olduğu hipotezi kanıtlanmıştır. (bkz. Şekil 21)

Üniversite öğrencilerinden oluşan örneklem grubuna gazetelerin gösterimi, Suriyeli sığınmacıların kültürel ve ulusal güvenlik anlamında tehdit oluşturma ya da oluşturmama algısı üzerinde bir değişime neden olmamıştır. (bkz. Şekil 25 – 26)

Sonuç olarak üniversite öğrencilerinden oluşan 40 kişilik örneklem grubuna yapılan Deney Grubu çalışması; medya, kamuoyu ve dış politika arasında karşılıklı bir ilişki olduğunu ve bu yapıların birbirini yeniden ürettiğini göstermiştir. Türk dış politikasının konusu olan Suriyeli sığınmacılar konusunda; yerel halkta oluşan(oluşabilecek) “tehdit” algısına *Cumhuriyet*, *Sabah*, *Zaman* ve *Hürriyet* gazetelerinde yer alan haberlerin etkisi üzerine yapılan incelemeler göstermiştir ki; haberler örneklem grubun, Suriyeli

sığınmacıları toplumsal ve sosyal alanda tehdit olarak görmesinde ya da görmemesinde değişikliğe neden olmuştur.

Sığınmacıların ekonomik ve iç güvenlik olarak tehdit olarak görmesinde ya da görmemesinde gazete haberleri, örneklem grubunun kanısında bir değişime neden olmamıştır.

Bu çalışma Suriyeli sığınmacılar konusunda yazılı medyanın kitlelere etkisi ve üniversite öğrencilerinin Suriyeli sığınmacılara yönelik kültürel, sosyal, ekonomik ve iç güvenlik tehdit algısı hakkındaki sonuçları ortaya koymuştur. Bu çalışma; örneklem sayısı, incelenen gazete sayısı ve haber başlıkları artırılarak ya da farklı örneklem grupları ve farklı medya organları üzerinden de incelenebilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Arı, T., 2006. *Uluslararası ilişkiler teorileri*, 4. basım. İstanbul: Alfa Yayınları
- Baloğlu, B., 1997 *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*, İstanbul: Der Yayınları
- Eralp, A., 2006. *Devlet ve ötesi*, 2. basım. İstanbul : İletişim Yayınları
- Erdoğan, M., 2015. *Türkiye'deki Suriyeliler*, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Gerbner, G., 2005. *Kitle iletişim kuramları*, Erol Mutlu (Drl.). Ankara: Ütopya Yayınevi
- Griffit, M., Roach, S. ve Salamon, S., 2011. *Uluslararası ilişkilerde temel düşüncüler ve teoriler*, 2. basım. CESRAN (Çev.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- İnceoğlu, Y., 2013. *Medya ve nefret söylemi*, Mahmut Çınar (Edt.). İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları
- Nalçaoğlu, H., 2005. *Medya ve toplum*, 2. basım. Sevda Alankuş (Drl.). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları
- Taştekin, F., 2015. *Suriye yıkıl git, diren kal!*, İstanbul: İletişim Yayınları
- Terry, E., 2011. *İdeoloji*, 4. basım. Muttalip Özcan (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Tayfur, F., 2006. *Devlet ve ötesi*, 2. basım. Atila Eralp (Drl.). İstanbul: İletişim Yayınları

van Dijk, T ., 2015. *Söylem ve ideoloji*, Barış Çoban ve Zeynep Özarlan (Drl.)

İstanbul: Su Yayınları

Sürekli Yayınlar

Arık, E ., 2013. Irak'tan Suriye'ye İliştirilmiş Gazetecilik. *Akdeniz İletişim Dergisi*. ss. 60 – 80

Ereker, F ., 2013. Dış politikayı analiz etmek: Dış politika analizinde yapı – yapan sorunu. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*. **9** (36), ss. 45 – 66

Emre, Y ., 2015. Anthony Giddens ve uluslararası İlişkiler: yapılanma, modernite ve küreselleşme. *Uluslararası İlişkiler Dergisi* .**11** (44), ss. 5 – 23

Gamson, W ve Modigliani, A ., 1989. Media discourse and public opinion on nuclear power: a constructionist approach author(s). *University of Chicago Press*. **95** (1), ss. 1 – 3

McLaren, L ., 2003. Anti-Immigrant Prejudice in Europe: Contact, Threat Perception, and Preferencesfor the Exclusion of Migrants. *Social Forces*. **81** (3), ss. 909 – 936

Soroka, S ., 2003. Media, public opinion, and foreign policy. *Press and Politics*, **8** (1), ss. 27 – 48

Master, S ve M, Roy ., 2000. Xenophobia and the European Union. *Comparative Politics*, **32** (4), ss. 419-436.

Elektronik Kaynaklar

Alagöz, G ., *Suriyeli çok ev yok*, 2014. <http://www.hurriyet.com.tr/suriyeli-cok-ev-yok-27288186> [ziyaret tarihi 12.10.2015]

Baştuğ, Y ., *Suriyeli kadına zorla fuhuş yaptırdılar* 2015. <http://www.hurriyet.com.tr/suriyeli-kadina-zorla-fuhus-yaptirdilar-28833243> [ziyaret tarihi 21.10.2015]

Demir, H ., *Şehirler arasında Suriyeli dilenci transferi*, 2015. http://www.zaman.com.tr/gundem_sehirler-arasinda-suriyeli-dilenci-transferi_2300361.html [ziyaret tarihi 16.10.2015]

Gökçe, D ., *Avrupa'ya ulaşmak isteyen mülteciler İstanbul Otogarı'nda bekliyor*, 2015 <http://www.hurriyet.com.tr/avrupaya-ulasmak-isteyen-multeciler-istanbul-otogarinda-bekliyor-30076197> [ziyaret tarihi 15.10.2015]

Halis, M ., *Suriyeli mülteciler kiralari 3'e katladı*, 2012. <http://www.sabah.com.tr/gundem/2012/08/27/suriyeli-multeciler-kiralari-3e-katladi> [ziyaret tarihi 16.10.2015]

Karaman, M ., *Suriyeli kadına fuhuş tuzağı*, 2015. <http://www.sabah.com.tr/guney/2015/03/13/suriyeli-kadina-fuhus-tuzagi> [ziyaret tarihi 19.10.2015]

Karamuk, Oğuz ., 2012. *Candaş medya ırkçılık yapıyor*, <http://www.sabah.com.tr/ekonomi/2012/08/28/candas-medya-irkcilik-yapiyor> [ziyaret tarihi 19.10.2015]

Kaya, M ., *Suriyeli dilenciler toplanıyor*, 2012. <http://www.sabah.com.tr/yasam/2014/12/07/suriyeli-dilenciler-toplaniyor> [ziyaret tarihi 16.10.2015]

Özmen, E ., *Suriyeliler ile Çalışmak*. 2014. <http://www.sabah.com.tr/guney/2014/11/01/erhan-ozmen-suriyeliler-ile-calismak> [ziyaret tarihi 9.11 2015]

Yıldırım, O ., *Suriyeli mülteciler tarımda ucuz işgücü oldu*, 2015. http://www.zaman.com.tr/ekonomi_suriyeli-multeciler-tarimda-ucuz-ısgucu-oldu_2307680.html [ziyaret tarihi 10.10.2015]

Yüksel, E ., 2008. *Kamuoyu oluşturma” ve “gündem belirleme” kavramları nerede kesişmekte, nerede ayrılmaktadır?*, <http://www.odevtez.com/wp-content/uploads/2013/08/bah%C3%A7e%C5%9Fehir-%C3%BCniversitesi-tez-yaz%C4%B1m-k%C4%B1lavuzu.pdf> [erişim tarihi: 6 Kasım 2015]

Gaziantep'te Suriyeli gerginliği!.. Yaralılar var,!, 2012. http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/105143/Gaziantep_te_Suriyeli_gerginligi..._Yaralilar_var_.html [ziyaret tarihi 14.10.2015]

İstanbul'da "Suriye Cuması" kılındı, 2012. http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/393830/istanbul_da___Suriye_Cumasi___kilindi.html [ziyaret tarihi 18.11.2015]

"Kış Geldi... Suriye İçin Bir Ekmek, Bir Battaniye" kampanyasının uluslararası ayağı başlatıldı, 2013. http://www.zaman.com.tr/gundem_kis-geldi-suriye-icin-bir-ekmek-bir-battaniye-kampanyasinin-uluslararasi-ayagi-baslatildi_2038698.html [ziyaret tarihi 14.10.2015]

Polis tek tek sokaktan topladı, 2014. http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/299123/Polis_tek_tek_sokaktan_topladi.html [ziyaret tarihi 14.11.2015]

Suriyeli Çocuk Dilenciler Trafığı Tehlikeye Sokuyor, 2015. http://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/kocaeli-haberleri/suriyeli-cocuk-dilenciler-trafigi-tehlikeye-sok_194375 [ziyaret tarihi 14.11.2015]

Diğer Yayınlar

Bekçi, E ., 2013. Medya, dış politika ilişkisi ve kamuoyu ilişkisi: Türkiye İsrail örneği. *Yüksek Lisans Tezi*. Adana: Çukurova Üniversitesi SBE.

Temel, M ., 2014. Arap Baharı sonrası Türkiye - Suriye krizinde Türk medyasının tavrı. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Kadirhas Üniversitesi SBE.

Ongun, Ömer ., 2014. Uluslararası habercilik ve söylem: Türkiye'deki gazetelerin Suriye İç Savaşını yansıtırma biçimleri. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Galatasaray Üniversitesi SBE.

